

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstoogmerk

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 1.000 fr. per jaar

Postrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, 2000 Antwerpen

DE VERZEKERINGSBEMIDDELAARS

Beschouwingen in verband met het ministerieel besluit van 1 juni 1971 waarbij het bedrag van sommige aan de tussenpersonen in verzekeringen toegekende commissielonen wordt beperkt.

Het ministerieel Besluit van 1 juni 1971 ⁽¹⁾ heeft alleen betrekking op de burgerlijke aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen. Het bepaalt het maximum percentage van de commissielonen die aan de verzekeringsbemiddelaars worden toegestaan bij het tekenen van de verschillende posten eigen aan dit soort verzekering.

Hoe belangrijk het ook moge zijn, toch ligt het niet in onze bedoeling noch de juridische grond van een ministerieel besluit te onderzoeken dat wegens zijn verwantschap met ministeriële besluiten betreffende de prijsstijging gerangschikt wordt als een wetgeving van economische aard, noch de oorsprong en de ontwikkeling van deze verwantschap te ontleden.

Deze studie beperkt zich tot het toepassingsveld van het Ministerieel Besluit «ratione personae» waarbij zodoende getracht wordt het begrip verzekeringsbemiddelaar te bepalen.

Het bij hoogdringendheid getroffen Ministerieel Besluit van 1 juni 1971 geeft geen bepaling van de gebruikte uitdrukkingen. Het wordt door geen motivering ingeleid. In de titel wordt alleen gebruik gemaakt van de uitdrukking «tussenpersonen in verzekeringen».

Deze uitdrukking wordt voor de eerste maal benaderd in het ministerieel besluit van 21 december 1964 dat vervangen werd door het besluit van 1 juni 1971. Artikel 1 van dit eerste besluit aanvaardt inderdaad de kwalificatie «agenten en makelaars» die het tegenover het begrip verzekeringsonderneming stelt. Het nieuw besluit herneemt deze kwalificatie niet; het beperkt zich tot de bepaling «tussenpersoon in verzekeringen». Het sluit daarentegen van zijn toepassingsgebied de bemiddelaars uit die genieten van bezoldigingen toegekend door de verzekeringsondernemingen ter uitvoering van een bediendencontract of van een algemeen mandaat. Het ene zowel als het andere besluit doet daardoor niets anders dan een terminologie aanvaarden die eigen is aan deze nijverheidstak.

De wetteksten betreffende de verzekering zijn arm aan bepalingen. Ongeacht de hoedanigheid van de bij het

contract betrokken partij of de aard van het contract stelt de wet van 11 juni 1874 de verzekeraar tegenover de verzekerde. Zij ignoreert de bemiddelaars waaraan andere hoofdstukken van het Handelswetboek gewijd worden ⁽²⁾.

Ook in dit laatste Wetboek brengt het hoofdstuk dat handelt over de wisselagenten en makelaars geen verrijking van het begrip ⁽³⁾.

Een meer preciese poging om het probleem te omlijnen — maar ditmaal op een economisch — en niet langer op een juridisch vlak — vindt men in het Koninklijk Besluit van 14 november 1961 ⁽⁴⁾ tot reglementering van het beroep van de verzekeringsmakelaars en in het latere verzoekschrift waarbij gevraagd wordt het stelsel uit te breiden tot de agenten ⁽⁵⁾.

De rechtsleer en de rechtspraak zijn al niet gelukkiger in hun poging om de kwestie scherp te omlijnen; zij zijn het verre van eens bij het geven van hun advies! Nopens de aard en het juridisch statuut van de verzekeringsbemiddelaars blijft verschil van mening bestaan. Er werd nog geen oplossing gevonden die eenstemmig aanvaard wordt. De feitelijke toestand waarin de rechtsleer en de rechtspraak tussenkomen maken de zaak al niet veel begrijpelijker.

In de schoot zelf van het beroep worden aan de verzekeringsbemiddelaars diverse kwalificaties toegekend. Door eenzelfde uitdrukking bedoelt men soms verschillende realiteiten. De beroepsterminologie dekt niet steeds hetzelfde begrip.

Sedert verscheidene jaren, voeren de beroepsverenigingen die de verzekeringsbemiddelaars groeperen strijd voor een meer strikte en nauwkeuriger terminologie en woordenlijst.

Moeilijke taak! Er bestaat een massa gelegenheidsbemiddelaars voor wie het sluiten van een verzekeringscontract slechts een middel is om hun inkomen te vermeerderen en die slechts een oppervlakkige kennis hebben van de deontologische aangelegenheden. Bepaalde en niet de minst belangrijke beroepsbemiddelaars

verhogen nog de verwarring. Zij kennen zich de titel van verzekeraar-raadgever toe zonder, zoals de verzekeraar zelf, een bij het risico betrokken partij te zijn ⁽⁶⁾.

Zoals de zaken thans evolueren kan men vier groepen onderscheiden die tot de uitoefening en tot de ontwikkeling van de verzekeringsindustrie samenwerken ⁽⁷⁾.

1. — De verzekeringsmakelaars.
2. — De verzekeringsagenten.
3. — De vertegenwoordigers van verzekeringsmaatschappijen.

4. — De eigenlijke verzekeringsmaatschappijen.

De eerste twee groepen vormen de verzekeringsproducenten. De laatste twee zijn de verzekeraars zelf; zij zorgen voor de vergoeding van de gedekte risico's zodra ze zich voordoen.

A. De Producenten in Assuranties.

De uitdrukking «producenten in assuranties» is een betrekkelijk recente uitdrukking. Zij wordt door de betrokken beroepsverenigingen zelf aanbevolen ⁽⁸⁾.

Reeds voor de oorlog werd ze door sommige auteurs gebruikt ⁽⁹⁾.

De polis Cobelias doet het expressis verbis ⁽¹⁰⁾.

Door «producent in assurantie» verstaat men de natuurlijke of de rechtspersoon door wiens tussenkomst het verzekeringscontract tussen de verzekerde enerzijds en de verzekeraar anderzijds gesloten wordt ⁽¹¹⁾.

Met het oog op het sluiten van overeenkomsten zorgt de producent in assurantie ervoor aan het publiek allerhande verzekeringsformules voor te stellen en over te leggen ⁽¹²⁾.

Zijn opdracht is evenwel uitgebreider dan die van een gewoon bemiddelaar ⁽¹³⁾.

Bewust van zijn verantwoordelijkheid, verstrekt de producent in assurantie, de nodige inlichtingen en raadgevingen aan de verzekerde nopens de draagwijdte van de voorgestelde verzekeringspolis: na het sluiten van het contract, volgt hij het verloop ervan; hij staat de verzekerde bij ter gelegenheid van de schadegevallen die het gedekte risico treffen en verdedigt diens belangen bij zijn eigen maatschappij en bij die van de tegenpartijen.

Het Duitse en het Franse positieve recht maken een onderscheid tussen de bemiddelaar die de zaak overmaakt en die welke de zaak sluit. Dit onderscheid dat sommige auteurs op de studie van ons Belgisch positief recht toepassen, laat toe de juiste bepaling van de bemiddelaar en daardoor de juridische aard van zijn verplichtingen scherper te omlijnen ⁽¹⁴⁾.

Er werd voldoende nadruk gelegd op de voorzichtigheid waarmee de aan het vreemde recht eigen begrippen moeten toegepast worden. In België wordt algemeen aanvaard dat de producenten in assurantie «bemiddelaars» zijn die de zaken overmaken maar ze niet sluiten ⁽¹⁵⁾.

Bij het beoefenen van de verzekering in België onderscheidt men twee categorieën van bemiddelaars:

- 1) de verzekeringsmakelaars,
- 2) de verzekeringsagenten.

Deze classificatie is louter pragmatisch. Zij steunt op een werkelijke maatstaf: nl. op het feit of de producent in assurantie al dan niet zelfstandig is. Deze maatstaf bepaalt de juridische aard die aan ieder van deze categorieën eigen is en de bijzondere regels die ze beheersen.

Men is wel verplicht vast te stellen dat heden ten dage deze aard en deze regels nog steeds niet in een wet werden vastgelegd. Hoezeer de hervormingsontwerpen ook uitgewerkt waren zoals het ontwerp van wijlen de Heer Professor Van Dievoet, toch werden ze door de wetgever niet bekrachtigd. Rechtsleer en rechtspraak

hebben, zoals gezegd, geen gemeenschappelijke bepaling vastgesteld van de normen die de bedrijvigheid van de verzekeringsmakelaars en -agenten beheersen.

De ontleding van de stelsels eigen aan deze beide categorieën van bemiddelaars of van producenten in assurantie vertrekt van werkelijke beschouwingen die worden aangevuld door interpretatie die de auteurs en rechtbanken ervan geven.

1. De verzekeringsmakelaars.

Deze categorie van producenten groepeerde twee wel onderscheiden beroepen:

- a) de makelaars in zeeverzekeringen,
- b) de makelaars in andere verzekeringen.

- a) De makelaars in zeeverzekering.

Deze categorie wordt slechts pro memorie behandeld. Zij valt niet onder de bepaling van het Ministeriële Besluit van 21 december 1964.

Laten wij alleen de actieve rol onthouden die deze bemiddelaar — historisch de oudste van de private verzekering — speelt in de zeeverzekering.

Hij neemt actief deel aan het opstellen van de contractpolis, hij spijs haar. Hij int de verzekeringspremie voor rekening van de verzekeraars. Hij verleent zijn tussenkomst bij de regeling van de averij ⁽¹⁶⁾. Als onafhankelijke handelsagent, is de makelaar in zeeverzekering een werkelijk bemiddelaar die de zaak sluit in tegenstelling met de makelaar van andere verzekeringen. Zijn bedrijvigheid overschrijdt trouwens de nationale grenzen.

- b) De makelaars in andere verzekeringen.

1. Bepaling.

Van dit beroep werden reeds meerdere bepalingen gegeven ⁽¹⁷⁾. Twee ervan verdienen onze bijzondere aandacht.

De eerste werd door de Heer Van Dievoet omschreven in zijn hervormingsontwerp dat wegens de historische omstandigheden niet kan ten uitvoer gebracht worden ⁽¹⁸⁾. De tweede wordt ontleend aan het Koninklijk Besluit van 14 november 1961 tot regeling van het beroep van verzekeringsmakelaar. Ofschoon onder de druk van economische overwegingen tot stand gekomen, benadert deze regeling het vraagstuk toch meer van nabij.

In art. 1 van het voorontwerp van wet betreffende de verzekeringsmakelaars en -agenten, omschrijft de Heer Van Dievoet de verzekeringsmakelaar als «een tussenpersoon waarvan het gewone beroep erin bestaat onderhandelingen te voeren nopens het sluiten van verzekeringscontracten en die in de uitvoering van deze contracten tussenkomt, zonder door een bestendige contractuele band gebonden te zijn aan één of meerdere welbepaalde verzekeraars. De verzekeringsmakelaar is een handelaar.»

In zijn art. 2 aanziet het Koninklijk Besluit van 14 november 1961 als verzekeringsmakelaar «iedere natuurlijke- of rechtspersoon die, als voornaamste of als bijkomende taak, gewoonlijk zijn diensten aan het publiek aanbiedt met het oog op het sluiten van verzekeringscontracten en daarmee de te dekken risico's zonder enige verplichting in de keuze ervan, aan verzekeringsondernemingen aanbiedt».

Al zijn ze ook volledig, toch verzuimen deze bepalingen een essentieel bestanddeel: de eigen wijze waarop dit beroep gewoonlijk bezoldigd wordt, te weten het recht op het commissie- of het makelaarsloon.

2. Kenmerkende bestanddelen van het beroep.

In het licht van deze bepaling en de aangebrachte preciseringen, kan men de kenmerkende bestanddelen van het beroep naar voren brengen:

a) de verzekeringsmakelaar is een handelaar.

Evenals de makelaar, is de verzekeringsmakelaar een handelaar, hij onderscheidt zich van de eerste alleen door zijn meer uitgebreide bedrijvigheid en zijn grotere bezorgdheid, en vandaar ook door zijn grotere plichten.

Als handelaar is hij onderworpen aan de algemene beschikkingen van het Handelswetboek (inschrijving in het Handelsregister, het houden van handelsboeken...) ongeacht of hij zijn beroep als hoofdactiviteit uitoefent of als nevenactiviteit bij een ander, zelfs als dit laatste van niet-commerciële aard is.

De aan de uitoefening van dit beroep gegeven vorm heeft niet het minste belang of dit nu gebeurt onder de vorm van een vennootschap in feite of in rechte of onder de persoonlijke aansprakelijkheid van een enkeling. Sommigen weigeren de verzekeringsmakelaar te erkennen als handelaar wegens het ontbreken van « iedere bestendige contractuele band met de verzekeraar » ⁽¹⁹⁾.

Naar het ons voorkomt mist deze binding iedere grond. De aard zelf evenals het habituele kenmerk van de gestelde daden ⁽²⁰⁾ bepalen de kwalificatie van het rechts-subject. De door art. 1. van het Handelswetboek gegeven bepaling is nauwkeurig genoeg ⁽²¹⁾.

De bedrijvigheid van de verzekeringsmakelaar heeft tot doel verzekeringsbewerkingen af te sluiten. Gaat het om verzekeringsbewerkingen met vaste premies, dan is deze bedrijvigheid essentieel van commerciële aard zoals dit trouwens het geval is met de makelaarsverrichting ⁽²²⁾; ieder afzonderlijk vormen ze een handelsdaad, uit winstbejag gesteld ⁽²³⁾.

De verzekeringsverrichting is burgerlijk in hoofde van de verzekeraar, als deze laatste een onderlinge vennootschap is. In hoofde van de verzekerde is zij commerciële of burgerlijk naargelang hij (de verzekerde) al dan niet handelaar is. Niettemin blijft de bedrijvigheid van de makelaar commerciële wegens het commerciële karakter dat de meeste behandelde verrichtingen aannemen ⁽²⁴⁾.

b) het beroep van de makelaar moet gewoon zijn.

Men mag zich niet vergissen omtrent de betekenis die gegeven wordt aan het hoedanigheidswoord « gewoon ». Dit mag niet losgemaakt worden van het zelfstandig naamwoord « beroep » waarop het toepasselijk is.

De herhaling van dezelfde daden die de gewoonte uitmaken is niet voldoende om, in de hier behandelde stof, een bedrijvigheid gewoon te maken.

Deze bedrijvigheid moet de werkelijke uitoefening van het beroep weerspiegelen, t.z. ten opzichte van het handelsrecht, de veralgemeende vermenigvuldiging van objectieve daden van koophandel, gesteld uit winstbejag, door een persoon die zijn beroep ervan maakt en die zich daardoor een bron van inkomsten verzekert om in zijn behoeften te voorzien ⁽²⁵⁾.

De eenvoudige indicateur, hij die de makelaar van een mogelijke cliëntele op de hoogte stelt, kan, qualitate qua, niet beschouwd worden noch als handelaar, noch als iemand die daarvan zijn gewoon beroep maakt, zelfs indien deze bedrijvigheid herhaald wordt. De belanghebbende oefent geen daden van koophandel uit als beroep.

c) Het beroep van makelaar kan als hoofdberoep, als bijberoep of als bijverdienste worden uitgeoefend.

Men moet een onderscheid maken tussen de toestand « de lege ferenda » en de toestand « de lege lata ».

Het ontwerp Van Dievoet heeft de eerste geconcretiseerd. Dit ontwerp maakt een zeer duidelijk onderscheid tussen de makelaar en de verzekeringsagent.

In zijn bepaling, evenals in de motivering ervan, is de verzekeringsmakelaar een vakman die zijn beroep als hoofdbedrijvigheid en als gewone bezigheid uitoefent.

De uitdrukking « gewoon » moet geplaatst worden tegen-

over « occasioneel » ontstaan uit de omstandigheden van tijd en plaats.

Afgezien van zijn juridisch statuut kan de verzekeringsagent daarentegen zijn bedrijvigheid altijd of bij gelegenheid, als hoofdberoep of als bijberoep uitoefenen.

De lege lata, is de enige wetsbeschikking die het beroep reglementeert, van economische aard. Zij tracht een feitelijke toestand, waartegenover rechtsleer en rechtspraak verdeeld staan, geleidelijk recht te zetten. Het Koninklijk Besluit van 14 november 1961 preciseert de voorwaarden die vereist zijn om het beroep van verzekeringsmakelaar uit te oefenen. Zijn art. 1 omvat al de verzekeringsmakelaars, ongeacht of ze hun bedrijvigheid, als zij eenmaal gewoon is, als hoofd- of als bijberoep uitoefenen.

De uitdrukkingen « als hoofdberoep » of « als bijberoep of als bijverdienste » moeten in hun gebruikelijke betekenis verstaan worden. Het beroep wordt als hoofdberoep uitgeoefend, als de makelaar het grootste gedeelte van zijn tijd aan zijn bedrijvigheid besteedt en zij normaal en logisch de voornaamste bron van zijn inkomsten uitmaakt. In het tegenovergestelde geval zegt men dat het als « bijberoep of als bijverdienste » wordt uitgeoefend.

In haar nieuw verzoekschrift (Belgisch Staatsblad van 21 maart 1967) stelde de beroepsvereniging van de producenten in assuranties voor de beschikking « als bijberoep » aan te vullen en nader te omschrijven door: « als bijberoep of als bijverdienste ».

Het ingeroepen argument is pertinent. Inderdaad impliceert de uitdrukking « als bijberoep », zoals het verzoekschrift het laat opmerken, een begrip van samenhang tussen het hoofd- en het bijberoep. Zij doet veronderstellen dat het bijberoep verbonden is aan de uitoefening van het hoofdberoep, dat er gelegenheid toe geeft.

De uitdrukking « als bijverdienste » daarentegen maakt iedere verwarring onmogelijk en sluit iedere gedachte aan samenhang uit.

d) De Makelaar is een onafhankelijk tussenpersoon.

Wanneer men zich tot de gegeven bepalingen beperkt, vertoont de opdracht van de verzekeringsmakelaar een dubbel aspect:

a) de diensten die voor de verzekerde gepresteerd worden met het oog op het sluiten van het verzekeringscontract en voor de uitvoering ervan, als de verzekeringspolis eenmaal gesloten is.

b) de onderhandelingen met de verzekeringsondernemingen zowel voor het sluiten van het contract als voor zijn uitvoering.

De makelaar is door geen enkele band van ondergeschiktheid aan de verzekerde of de verzekeraar gebonden. Hij handelt volkomen onafhankelijk zowel ten opzichte van de verzekerde als van de verzekeraar ⁽²⁶⁾.

In het algemeen, stelt de makelaar materiële en intellectuele daden zonder juridisch gevolg. De juridische daden waartoe hij kan verplicht zijn worden niet gesteld voor zijn eigen rekening maar in naam en voor rekening van derden. Beide daden worden gesteld zowel bij de onderhandelingen als bij het later beheer van de gesloten verzekeringspolis. Alleen in uitzonderlijke gevallen is de verzekeringsbemiddelaar in het bezit van een volmacht om het contract in naam van de verzekeraar of in naam van de verzekerde te sluiten of uit te voeren ⁽²⁷⁾.

Zo komt het dat de volmachten die de verzekeringsondernemingen hem kunnen verlenen (b.v. voorlopige dekkingennota's afleveren) steeds beperkt zijn in de tijd en in hun voorwerp.

Terwijl hij geniet van een werkelijke onafhankelijkheid, handelt de makelaar hoofdzakelijk voor rekening van de verzekerde. De hoedanigheid van raadgever-verzekeraar of van raadgever in assuranties waarop hij zich beroept is voor de verzekerde bestemd. Zij beantwoordt aan de amb-

telijke plichten van iedere goede verzekeringsmakelaar.

De wezenlijke onafhankelijkheid van het beroep houdt vrijheid van keuze in. De makelaar is vrij het risico over te maken aan de maatschappij die hij zelf heeft gekozen, of die hij heeft aangeraden te kiezen of waaraan zijn cliënt de voorkeur heeft gegeven.

Voor de belangrijke risico's, b.v. de brandrisico's, vraagt hij offertes bij verschillende verzekeringsondernemingen, vergelijkt de voorgestelde tarieven, verdeelt de dekkingen als de medeverzekering noodzakelijk is wegens de beperkingen in de «lijnen» van de maatschappijen. De belangrijkste makelaarsfirma's behouden zich dikwijls deze taak voor.

e) De makelaar heeft recht op een commissieloon.

Daar hij een handelsbedrijvigheid met winstbejag uitoefent, heeft de makelaar recht op een vergoeding. Dit is juist een essentieel bestanddeel van zijn bedrijvigheid.

Deze vergoeding gebeurt onder de vorm van een commissieloon. Alhoewel dit gebruik algemeen wordt toegepast sluit dit evenwel geen andere, eerder uitzonderlijk toegepaste, vormen van vergoeding uit.

Het commissieloon neemt verschillende vormen aan. In de meeste gevallen vertegenwoordigt het een percentage van de door de verzekeraar geïnde premies. Deze vorm van vergoeding is de meest gebruikelijke; hij vertoont neiging om veralgemeend te worden.

Sommige verzekeringstakken, zoals de levensverzekering b.v., kennen een dubbel commissieloon toe: het verwervingscommissieloon, een werkelijke vergoeding en het inningscommissieloon dat meer een vorm van aanmoediging is voor het behoud van een polis met een eerder wankel karakter. In de brandverzekering geeft het gebruik om een gedisconteerd commissieloon te eisen of toe te kennen bijna geen aanleiding meer tot rechtspraak.

Het commissieloon wordt door de verzekeraar betaald en niet door de verzekerde die alleen het bedrag van de premie en van de bijhorigheden schuldig is. Dit gebruik betekent in 't geheel niet dat de makelaar ondergeschikt is aan de verzekeraar. Deze vergoeding is de beloning voor de aanbreng van het risico.

Het recht op commissieloon is gebonden aan de looptijd van de polis. Het commissieloon is verschuldigd op al de premies (eerste en volgende) die de verzekeringscontracten belasten. Dit recht verstrijkt bij de afloop van de polis. Het loopt verder door wanneer de termijn wordt hernieuwd en blijft tijdens de duur van deze termijn behouden, behalve in het geval waarin de verzekerde uitdrukkelijk te kennen geeft een andere bemiddelaar te hebben gekozen.

Pas op de dag waarop de polis hernieuwd wordt en eveneens voor gans haar looptijd, heeft de nieuwe bemiddelaar recht op het commissieloon. De opdracht tot beheer van de lopende contracten die aan de nieuwe bemiddelaar wordt gegeven, geeft hem geen recht op vergoeding vóór de afloop van de in het contract vastgestelde termijn ⁽²⁸⁾.

3. Juridische aard van het assurantie courtagecontract.

Rechtsleer en rechtspraak hebben gepoogd de juridische aard van het assurantie courtagecontract te bepalen, contract waarbij de bedrijvigheid van de verzekeringsmakelaar wordt geregeld.

De modaliteiten zelf van deze bedrijvigheid onderscheiden haar van de bedrijvigheid van de gewone makelaar. «Tussenpersoon voor de handelsdaden» ⁽²⁹⁾ brengt deze laatste de bij de overeenkomst betrokken partijen samen zonder zelf gebonden te zijn aan het contract dat door zijn bemiddeling wordt gesloten. Zijn opdracht gaat dik-

wijls deze bemiddelingsrol te buiten. Zo sluit de goederenmakelaar vaak een koop voor rekening van zijn opdrachtgever; dan komt hij rechtstreeks in het contract tussen, soms zelfs in naam van de beide partijen.

Wegens het ontbreken van elke eigen aard valt de makelaarsovereenkomst, volgens de auteurs en de rechtbanken, nu eens onder toepassing van de huur van werk dan weer van de lastgeving ⁽³⁰⁾.

De door de makelaar gestelde daden bepalen onder welke toepassing ze vallen: huur van werk voor de louter materiële of intellectuele daden, lastgeving voor de juridische daden.

Geldt deze theorie voor de verzekeringsmakelaar? De bedrijvigheid van de verzekeringsmakelaar stemt in hoge mate overeen met die van de gewone makelaar. Toch is zij veel uitgebreider. Naast de bemiddeling die er vanzelfsprekend inbegrepen is, omvat zij dikwijls een opdracht om het verzekeringscontract te beheren hetzij voor rekening van de verzekerde of voor rekening van de verzekeraar.

Kunnen de principes die de overeenkomst van de gewone courtage beheersen er dan ook op toegepast worden?

Tot op heden en ondanks zeer uitgewerkte ontwerpen, is de wetgever nog niet tussengekomen om het statuut van de verzekeringsmakelaar evenals van de -agent te bepalen.

Uit het door de auteurs en de rechtspraak ingestelde onderzoek, kwamen vier stellingen naar voor. Hun toepassing is vaak gebonden aan het speciale geval dat aan de rechtbanken wordt onderworpen.

1) De overeenkomst van verzekeringscourtage is een huur van diensten. Zij kan vergezeld gaan van een bijkomende overeenkomst van lastgeving, maar deze laatste moet in de hoofdovereenkomst opgenomen worden, krachtens het adagium «de bijzaak volgt de hoofdzaak» ⁽³¹⁾.

2) De overeenkomst van verzekeringscourtage behoort nu eens tot het contract van huur van diensten dan weer tot het contract van lastgeving. Zij kan gelijktijdig tot beide contracten behoren of alleen onder toepassing van één van beide gevallen. De regels die aan ieder van deze juridische begrippen eigen zijn moeten ontleed worden in het kader van het speciale geval ⁽³²⁾ en niet in het kader van de eventueel tussen partijen bestaande overeenkomsten.

3) De overeenkomst van verzekeringscourtage is een gewone courtageovereenkomst. Zij wordt beheerst door de beschikkingen die door het handelsrecht van dit soort makelaarsloon vastgesteld werden ⁽³³⁾.

4) De overeenkomst van verzekeringscourtage is een contract «sui generis». Dit contract heeft zijn eigen regels die voortvloeien uit de aan het beroep eigen gewoonten en gebruiken terwijl men wacht op een gewenste definitieve regeling ⁽³⁴⁾.

Veroorlooft de analyse van de juridische gronden van de hogervermelde stelsels het vraagstuk beter te verstaan?

a) De huur van diensten.

Samen met de huur van arbeid, is de huur van diensten (in andere wetgevingen en in de moderne rechtsleer ook ondernemingscontract genoemd) een bijzondere vorm van de huur van werk ⁽³⁵⁾.

De huur van diensten is het contract waarbij een persoon zich verbindt, tegen bezoldiging, een bepaald werk voor een ander persoon uit te voeren ⁽³⁶⁾. Dit werk kan zowel betrekking hebben op arbeid die met de handen wordt verricht als op arbeid die van zuiver intellectuele aard is.

De op dit contract toepasselijke regels stoelen op de

algemene rechtsprincipes en meer in het bijzonder op het recht van de verbintenissen, bepaald bij art. 1134 van het Burgerlijk Wetboek betreffende de eigen stof van de bestekken en markten en, bij toepassing van art. 1135 van het Burgerlijk Wetboek, op de gewoonten die in de overeenkomsten van rechtswege worden opgenomen (³⁷).

Dit ondernemingscontract heeft als voorwerp het verrichten van materiële daden (³⁸). Het sluit alle begrip van vertegenwoordiging uit. De huurder van werk is niet gebonden door de handelingen die de verhuurder met derden heeft verricht.

Hij is de overeengekomen bezoldiging schuldig zonder mogelijkheid ze door de rechter te doen verminderen (³⁹). De vermindering kan alleen in de mate van de bekomen resultaten uitgesproken worden; inderdaad, de verplichting van de ondernemer is een verplichting van resultaat en niet van middelen.

De ondernemer of de verhuurder van werk is alleen verantwoordelijk voor de gestelde daden: hij draagt alleen het risico evenals de gedane onkosten.

Uiteindelijk is het ondernemingscontract herroepelijk ad nutum (⁴⁰).

b) De lastgeving.

De lastgeving of het mandaat wordt bepaald als « het contract krachtens hetwelk een persoon — de lasthebber (mandataris) — zich verplicht een of meer juridische daden te stellen voor de rekening van een derde die hem daarmee belast — de lastgever — en in het algemeen door hem te vertegenwoordigen » (⁴¹).

Twee essentiële bestanddelen kenmerken het contract van lastgeving:

1) Het verrichten van bepaalde juridische daden. De door de lastgever aan de lasthebber verleende machten bepalen de aard van de toegelaten juridische daad of daden, terwijl zij kunnen beperkt worden in hun voorwerp zonder daarom een beperking in de tijd te bepalen.

In tegenstelling met de materiële daad, heeft de juridische daad juridische gevolgen, zoals het tot stand brengen, het verval, de wijziging en de bekrachtiging van een recht (⁴²).

2) De vertegenwoordiging van de lastgever door de lasthebber.

De lasthebber handelt in naam van zijn lastgever en niet voor zijn eigen rekening; de daden die hij binnen de perken van het mandaat stelt kunnen aan de lastgever tegengesteld worden, behoudens de verrijking zonder oorzaak waaruit deze laatste voordeel zou trekken.

De lastgever is volledig verantwoordelijk voor de door de lasthebber in het kader van het mandaat gestelde daden. Van bij zijn ontstaan, is het mandaat ofwel bedongen, ofwel wettelijk, ofwel gerechtelijk.

Van juridisch standpunt uit schijnt het evenwel beter het wettelijk of gerechtelijk mandaat als wettelijke of gerechtelijke vertegenwoordiging te kwalificeren en er de aan de vertegenwoordiging eigen regels op toe te passen (⁴³).

Van al de aangehaalde essentiële kenmerken, zal men weerhouden dat het mandaat van nature uit kosteloos is. Deze beschikking is niet van openbare orde. Er kan evenwel uitzondering gemaakt worden; deze spruit dan voort ofwel uit een uitdrukkelijk beding ofwel uit de ondeelbaarheid tussen het mandaat en andere overeenkomsten die onherroepelijk zijn.

Alhoewel het mandaat in 't algemeen en in principe kosteloos is, toch kunnen de partijen een overeenkomst sluiten omtrent zijn bezoldigd karakter. Een overvloedige rechtsleer en rechtspraak verlenen aan de rechtbanken het recht de bedongen bezoldiging te verminderen, wanneer deze, naar hun mening, niet met de bewezen

dienst overeenstemt. De last van de door de mandataris opgelopen onkosten moet in zijn geheel door de lastgever gedragen worden.

Gesloten « intuitu personae », is het mandaat herroepelijk ad nutum (naar believen van de lastgever).

c) De courtageovereenkomst of het bemiddelingscontract.

De makelaar is als tussenpersoon voor handelsdaden (⁴⁴) een onafhankelijk handelsagent die de rol vervult van bemiddelaar tussen twee of meerdere contractanten of die optreedt als mandataris van één of meerdere onder hen (⁴⁵).

Deze bepaling omvat het eenvoudige bemiddelingscontract stricto sensu of de breder opgevatte courtageovereenkomst. Met andere woorden gezegd: er is een totaal gebrek aan nauwkeurige bepaling van deze soort overeenkomst. Strikt gebonden aan het speciale geval, valt zij nu eens onder toepassing van de regels die het contract huur van diensten of van onderneming beheersen, dan weer van de regels die betrekking hebben op het mandaat, soms ook onder de gedeeltelijke toepassing van de ene en van de andere (⁴⁶).

Zo komt men terug tot de hiervoor nader omschreven normen en beginselen betreffende a) de materie van de huur van diensten, b) de materie van het mandaat.

d) De courtageovereenkomst is een contract sui generis.

De courtageovereenkomst heeft haar eigen karakter dat een aangepast statuut vereist. De moeilijkheden die de rechtsleer en de rechtspraak ondervinden om er de beschikkingen van gelijkaardige contracten op toe te passen getuigen van de complexiteit van de huidige toestand.

Deze complexiteit en de verwarring die zij meebrengt hebben de auteurs ertoe aangezet om ontwerpen uit te werken van een juridisch statuut dat eigen is aan de verzekeringsbemiddelaars met bepaling van de uitwerksels en de verplichtingen die er uit voortvloeien (⁴⁷).

Er zijn weinig landen waarin deze ontwerpen tot een resultaat hebben geleid. In Frankrijk is een reglementering getroffen voor de verzekeringsagenten, maar de verzekeringsmakelaars wachten nog steeds op de officiële erkenning van het ontwerp dat op hen betrekking heeft.

In België, is het door de Heer Professor Van Dievoet vóór de oorlog opgestelde ontwerp een dode letter gebleven.

Uit de voorafgaande vergelijking, kan men besluiten:

1) de makelaar is geen lasthebber.

De juridische daden die hij kan stellen hebben inderdaad een uitzonderlijk karakter; zij maken de essentie van zijn bedrijvigheid niet uit. Zij zijn alleen van bijkomende aard; zij behoren niet tot zijn normale bedrijvigheid.

Zo kan men aanvaarden dat de makelaar van verzekeringen te land handelt voor rekening van zijn cliënt, de verzekerde, dan komt hij toch niet tussen in naam van deze laatste; hij vertegenwoordigt hem niet; alleen de verzekerde verbindt zich tegenover de verzekeraar.

De makelaar is ook niet de mandataris van de verzekerde in tegenstelling met bepaalde agenten. Hij is niet bevoegd om de verzekeringsonderneming aan de verzekerde te binden, hetzij bij het sluiten van het verzekeringscontract, hetzij bij de latere regeling van de schadegevallen (⁴⁸).

2) De makelaar is geen verhuurder van ondernemingen.

De nadruk wordt gelegd op de complexiteit van de verzekeringscourtageovereenkomst. Deze laatste belangt drie partijen aan: de verzekerde, de verzekeraar en de makelaar.

De rechtsbanden tussen partijen zijn tweezijdig. Zij verplichten ofwel de verzekerde en de makelaar, ofwel de verzekeraar en de makelaar, ofwel de verzekeraar en de verzekerde, zonder ooit de drie partijen tegelijkertijd onderling aan elkaar te binden ⁽⁴⁹⁾.

Schadelijk voor de toepassing van de beginselen die de huur van diensten beheersen is :

— de anomalie die ontstaat uit het bestaan van drie partijen zonder onderlinge band,

— het eenzijdig karakter van de courtageovereenkomst zowel tussen de toekomstige verzekerde en de makelaar als tussen deze laatste en de verzekeraar.

De cliënt wordt pas tegenover de verzekeraar gebonden op het ogenblik waarop de polis ondertekend wordt. De makelaar sluit een middelenverbintenis. Deze ontstaat op het ogenblik waarop hij de stappen met het oog op het sluiten van het contract onderneemt. Daarentegen legt de verhuur van diensten een resultaatverbintenis op. In geval van herroeping, is de opdrachtgever verplicht de verhuurder van ondernemingen te vergoeden en hem de reeds gedane kosten, het bedrag van de reeds uitgevoerde werken en het winstverlies te betalen.

De cliënt van de makelaar heeft wat hem betreft geen enkele verplichting tot vergoeding indien hij van zijn diensten afziet.

De verzekeraar die aanvaardt aan de makelaar makelaarsloonstaten en tarifiering te overhandigen verbindt zich eenzijdig, eerst tegenover de bemiddelaar, daarna tegenover de verzekerde. Het met deze laatste gesloten contract wordt pas tweezijdig bij de ondertekening van de verzekeringspolis.

Onze mening is in tegenspraak met de heersende tendens van het grootste gedeelte van de rechtsleer en de rechtspraak. Bij gebrek aan een juridisch statuut eigen aan de makelaarsovereenkomst, trachten de auteurs en de rechtbanken op een feitelijke toestand regels toe te passen die ontleend worden aan stelsels waarmee deze overeenkomst analogieën vertoont.

In de huidige stand van zaken, kan de aldus opgestelde theorie aanvaard worden, niettegenstaande de talrijke door dezelfde auteurs en rechtbanken gemaakte uitzonderingen, als zij in speciale gevallen op de theorie van de lastgeving beroep doen. Men dient het weinig logisch en nog minder juridisch karakter van dergelijke theorieën te onderstrepen.

Slechts het nader uitwerken op wetgevende of reglementaire wijze van een juridisch statuut dat aan de bemiddelaars eigen is kan aan deze hybridische toestand een einde stellen.

De verslaggever van het nieuw wetsontwerp betreffende de agentuurovereenkomst drukt dezelfde wens uit als hij het accent legt op de noodzakelijke reglementering om een einde te stellen aan analogische oplossingen, twijfelachtig van aard en niet scherp omschreven ⁽⁵⁰⁾.

3) De verzekeringscourtageovereenkomst is geen makelaarsovereenkomst in de zin van het handelswetboek.

Door het verwerpen van de theorieën van het mandaat en van de huur van diensten inzake verzekeringscourtageovereenkomst, bepalen « Les Nouvelles » dit contract louter als « een courtagecontract in de zin van het handelswetboek » ⁽⁵¹⁾.

Deze oplossing is niet bevredigend. Hoger wordt herinnerd aan de mening van de auteurs en van de rechtspraak die op de gewone courtageovereenkomst zowel de principes van het mandaat als van de huur van diensten toepassen.

4) De verzekeringscourtageovereenkomst is een contract sui generis.

Dit besluit is een logisch gevolg van de voorkeur die

wij hebben uitgedrukt in bovenvernoemde paragrafen 1), 2) en 3). Met inachtneming van de huidige feitelijke toestand, is het nodig deze mening te nuanceren.

Het verzekeringsstelsel komt chronologisch na het stelsel van de overeenkomsten in gemeen recht.

De overeenkomsten die eruit ontstaan zijn verschillend. Zij eisen verschillende bepalingen zowel in hun terminologie als in hun juridische uitdrukking. Dienvolgens is het rationeler en juridisch meer verantwoord voor deze overeenkomsten een eigen statuut uit te werken dan te pogen ze in een niet aangepast stelsel in te lassen. Voor het ogenblik, bestaat dit statuut niet. De juridische aard van de verzekeringscourtageovereenkomsten werd niet nader bepaald. De uitgewerkte ontwerpen kregen niet het verwacht wetgevend gevolg. Men zou ze dienen te hernemen, te verbeteren en met de huidige toestand van de verzekeringsmarkt in overeenstemming te brengen zonder de medewerking van alle betrokken partijen te veronachtzamen. De beroepsverenigingen hebben tot plicht de in die zin reeds ondernomen actie verder te zetten.

In de praktijk, sprak men reeds van de weinig samenhangende constructie die door de rechtsleer en de rechtspraak werd opgebouwd. De huidige tendens beschouwt de courtageovereenkomst in hoofdzaak als een overeenkomst van huur van diensten terwijl er meer uitzonderlijk in speciale gevallen de theorie van het mandaat wordt op toegepast.

Met het oog op de juridische vrede, komt het gepast voor deze toestand te aanvaarden zonder zijn onvolledig, voorlopig en hybridisch kenmerk te ontkennen.

Het opbouwen van het stelsel, wat door een vooruitziende kijk op de dingen wordt verwacht, kan niet tot de verzekeringsmakelaar beperkt worden; het moet een regeling treffen voor gans het stelsel van de verzekeringsbemiddelaars of -producenten, met inbegrip van de verzekeringsagenten. Het dient behandeld te worden parallel met de huidige betwiste hervormingen, die het ganse beroep aanbelangen daar zij bestemd worden om zijn structuren te vestigen.

II. — De verzekeringsagenten.

Feitelijk dekt deze benaming verscheidene bedrijvigheden die, alhoewel zij tot het bemiddelingscontract behoren, op verschillende grondslagen steunen.

Zo kent men :

- de bezoldigde agenten,
- de zelfstandige of onafhankelijke agenten, en voor ieder van deze categorieën
- algemene agenten of hoofdagenten,
- onderagenten.

Deze kwalificaties zijn zeer onnauwkeurig. Enkel het onderzoek van de speciale gevallen laat toe te komen tot een identificatie en een samenhang die soms niet steeds overtuigend kunnen zijn. Aldus verlenen vele verzekeringsmaatschappijen de benaming van hoofdagent of van algemene agent aan talrijke verzekeringsmakelaars, zonder dat er van hun statuut van makelaars wordt afgeweken en zonder dat de aan deze kwalificatie verbonden verplichtingen te hunnen laste worden gelegd. Deze kwalificatie vertolkt enkel het bijzonder vertrouwen dat in hen wordt gesteld en dat zodoende bijdraagt tot het verhogen van het krediet dat hun cliënteel voor hen heeft.

Hetzelfde voorbehoud moet gemaakt worden bij de ontleding van de status van de onderagenten. De enen zijn bezoldigden, de anderen blijven zelfstandigen. Beiden sluiten zonder onderscheid contracten met bezoldigde agenten of met zelfstandige agenten.

Deze laatsten, bezoldigde of zelfstandige, worden dikwijls hoofdagent of algemene agent genoemd. Zij zijn

werkelijke agenten en ressorteren zonder de minste twijfel en uitsluitend onder dit beroep.

Laatste voorafgaande opmerking. De hoedanigheid van algemeen agent en soms die van hoofdagente wordt vaak aan de vertegenwoordigers van belgische of buitenlandse verzekeringsmaatschappijen voorbehouden. Deze kwalificatie sticht nog meer verwarring. Deze natuurlijke- of rechtspersonen vallen onder het stelsel van de verzekeringsbemiddelaars.

Na deze preciseringen, onthoude men twee duidelijk onderscheiden categorieën van agenten die ieder een verschillende status hebben :

- de bezoldigde agenten,
- de zelfstandige of onafhankelijke agenten.

Een overeenkomst regelt in de meeste gevallen de betrekkingen tussen deze agenten en de verzekeringsmaatschappij.

a) De bezoldigde verzekeringsagenten.

De bezoldigde verzekeringsagenten ressorteren onder het stelsel van het contract huur van diensten en meer in 't bijzonder van het bediendencontract.

Zij omvatten :

1) De bedienden van de administratieve diensten van de verzekeringsmaatschappijen, wie het uitdrukkelijk of stilzwijgend wordt toegelaten een verzekeringsportefeuille te beheren als toeslag bij hun bediendensalaris. De polissen van deze portefeuilles worden in het algemeen bij hun werkgever gesloten.

Inderdaad, deze toestand weerspiegelt een dualiteit van functies⁽⁵⁹⁾, die van bediende en die van agent. De eerste functie valt onder toepassing van het bediendencontract, de tweede onder de status van bezoldigde of zelfstandige agent.

2) De agenten en de algemene agenten onder bediendencontract.

Zonder rekening te houden met hun titel in de interne organisatie van de maatschappijen, heeft de paritaire commissie van de verzekeringsondernemingen de ene en de andere bepaald als volgt :

- de agent is een bediende belast met de produktie en/of het beheer van de verzekeringscontracten ; hij oefent deze activiteiten zelf uit, gebeurlijk onder het toezicht van een algemeen agent of de controle van een opziener ;
- de algemene agent is een bediende belast met de produktie en/of het beheer van verzekeringscontracten ; deze activiteiten worden uitgeoefend door hem zelf en door agenten of onderagenten, die hij moet helpen bij het werk dat hij ook moet nazien, terwijl hij zelf onder de controle staat van een opziener.

De hierboven aangeduide bedienden en agenten leven onder het stelsel van het dienstverhuurscontract en meer precies onder het bediendencontract. Alhoewel dit stelsel veelvuldig wordt toegepast ten voordele van de agenten, is het naar onze mening verkeerd. Het beantwoordt inderdaad niet aan de voorwaarden eigen aan het bediendencontract noch aan de essentiële kenmerken van het huren van diensten, te weten het gezag, het toezicht en de directie, die onafscheidelijk verbonden zijn met de band van ondergeschiktheid⁽⁶⁰⁾.

Dit gebrek aan ondergeschiktheid kenmerkt vooral de agenten-producenten. Deze werken meestal en uitsluitend op commissieloon. Het enige criterium van hun bedrijvigheid bestaat in de aangebrachte produktie, zelfs als deze volgens door de maatschappij voorgeschreven regels of normen wordt bepaald en de agent een minimale vergoeding wordt gewaarborgd⁽⁶¹⁾.

Op dit gebied, moet men vermijden vergelijkingen te maken met de vreemde wetgevingen die de agenten als werkelijk bezoldigde lasthebbers van de vennootschap beschouwen.

Krachtens het Belgisch positieve recht is de verzekeringsagent uitzonderlijk een bediende⁽⁶²⁾.

Een gezonde beroepsdeontologie zal het sluiten van die vorm van dienstverhuring afwijzen.

Het is inderdaad meer de aard van de verplichtingen dan hun bestaan die de specificiteit van de overeenkomst bepaalt. Een zodanige ondergeschiktheid dat zij de vrijheid van handelen waarvan de agent geniet vermindert, kenmerkt het bediendencontract⁽⁶³⁾.

Deze beschouwingen zijn mutatis mutandis eveneens toepasselijk op de personen die onder dezelfde omstandigheden hun bedrijvigheid uitoefenen ten voordele van een makelaar of van een bezoldigde of onafhankelijke agent.

b) De zelfstandige of onafhankelijke agenten.

Door zelfstandigheid of onafhankelijkheid verstaat men het ontbreken van de band van ondergeschiktheid die het dienstverhuurscontract kenmerkt.

De onafhankelijke agenten zijn :

- ofwel gewone of beroepsagenten
- ofwel toevallige agenten.

Feitelijk vertegenwoordigen de toevallige agenten of onderagenten dit tamelijk belangrijk geheel van bemiddelaars die hun kring van familiale of beroepsbetrekkingen bewerken en zich zodoende met de gesloten polissen een min of meer bescheiden bijverdienste verzekeren. Deze agenten vormen een trouwe en vaste cliënteel van de door hen gekozen verzekeringsmaatschappijen. Hun bestaan wordt niet op prijs gesteld door de beroepsproducent die hun hypothetische verwijdering wenst.

Onze studie heeft hoofdzakelijk betrekking op de gewone en beroepsagenten.

Bepaling.

Artikel 2 van het voorontwerp van wet van Professor Van Dievoet bepaalt de agent in landverzekering als « een bemiddelaar die zijn bedrijvigheid geheel of gedeeltelijk besteedt aan onderhandelingen om verzekeringscontracten te sluiten en tussenkomsten bij het uitvoeren van deze contracten en die ten opzichte van een of meerdere bepaalde verzekeraars door een bestendige contractuele band gebonden is. De agent in landverzekering is geen handelaar »⁽⁶⁴⁾.

De Federatie der Producenten in Assuranties van België, in haar verzoekschrift dat er toe strekt de reglementaire beschikkingen inzake vestiging in het beroep op de verzekeringsagenten toe te passen⁽⁶⁵⁾ bepaalt de agent als « de persoon die ten opzichte van een verzekeringsonderneming de verbintenis heeft aangegaan haar de aanbrenghing van de in een bijzondere verzekeringstak te waarborgen risico's exclusief voor te behouden, hetzij voor gans het nationaal grondgebied, hetzij voor een bepaalde streek ».

Dit verzoekschrift heeft geen uitvoerbaarheid gekregen.

In de hun eigen statuten aanvaardde de syndicale kamers van producenten in assuranties :

— als erkende leden, alléén die personen die van hun activiteiten als verzekeringsmakelaar of -agent, en in bijkomende orde van aanverwante, door de regels van het beroep aangenomen activiteiten, hun uitsluitend beroep maken (art. 9, 6°).

— als aangesloten leden, alléén die personen die van hun activiteit als verzekeringsmakelaar of -agent en in bijkomende orde van aanverwante door de regels van het beroep aangenomen activiteiten, hun gewoon beroep maken (art. 10, 6°).

Op grond van de door *Fepabel* gegeven bepaling kwalificeren de H.H. de Tournai en van der Meersch als agent : de verzekeringsproducent die niet gewoonlijk zijn diensten aan het publiek aanbiedt of hij die dit wel doet maar zijn

produktie maar bij één enkele maatschappij mag onderbrengen voor alle takken die hij behandelt of bij verscheidene maatschappijen doch voor één enkele tak bij elk van hen, tenzij in dit laatste geval zijn activiteit voor elke maatschappij door verschillende gebiedsgrenzen wordt beperkt ⁽⁵⁰⁾.

P. Latteur en D. Elebaers ⁽⁶⁰⁾ kwalificeren verzekeringsagent « hij die beroepshalve en uitsluitend, hoofdzakelijk of in de bijkomende orde, voor een derde onderhandelt en tussenkomen bij de voorbereiding, het sluiten, het beheer en de uitvoering van verzekeringscontracten, door een agentencontract verbonden is met een of meer verzekeringsinstellingen waaraan hij het geheel of een gedeelte van zijn produktie moet voorbehouden en die, krachtens dit of die contract(en) in de voorziene gevallen de te dekken risico's aan andere verzekeraars mag aanbieden ».

Hoofdbestanddeel van het beroep.

Wat in hetzelfde hoofdstuk over de verzekeringsmaakelaars werd gezegd wordt streng toegepast op de verzekeringsagenten, op een dubbele uitzondering na:

- de eerste is fundamenteel: zij heeft betrekking op de juridische grond van de agentenverplichtingen;
- de tweede is betrekkelijk: is de verzekeringsagent al dan niet een handelaar?

1. Is de verzekeringsagent al dan niet een handelaar?

Over die vraag is de rechtsleer verdeeld. Sommigen zijn van mening dat de verzekeringsagent geen handelaar is als dusdanig, alleen wegens zijn bedrijvigheid als agent. Is hij het, dan is het op andere gronden bij toepassing van de regels van het handelsrecht ⁽⁶¹⁾.

De contractuele ondergeschiktheid van de agent tegenover de verzekeraar belemmert dat hij de hoedanigheid van handelaar heeft. In dit opzicht is zijn toestand te vergelijken met die van de handelsvertegenwoordiger ⁽⁶²⁾.

De verzekeringsagent vervult een « burgerlijk mandaat ». De wijze waarop hij bezoldigd wordt — het commissieloon — heeft geen terugslag op de aard van de gestelde daden; hetzelfde geldt als de agent onderagenten in dienst neemt die hij bezoldigt door een deel van zijn commissieloon af te staan ⁽⁶³⁾:

Naar de mening van andere schrijvers — en wij delen die mening — is de verzekeringsagent met zijn beroepskwalificatie van producent van verzekering een handelaar zodra hij gewoonlijk en niet bij gelegenheid, in hoofdzaak of als bijberoep daden verricht die door de wet commercieel worden gekwalificeerd ⁽⁶⁴⁾.

De door de verzekeringsagent aldus vervulde verrichtingen ressorteren onder de verzekeringsverrichtingen die essentieel van commerciële aard zijn.

2. Bron waaruit de verplichtingen van de verzekeringsagent voortspruiten.

De verplichtingen van de verzekeringsagent spruiten voort

- hetzij uit de agentschapsovereenkomst die met de verzekeraar is gesloten,
- hetzij uit de commissieloonbrief die hem door deze laatste is afgeleverd.

a) De agentschapsovereenkomst.

De agentschapsovereenkomst is de basis zelf van de betrekkingen tussen verzekeraar en agent. Zij bepaalt de draagwijdte van de contractuele relaties tussen de partijen, de voorwaarden en hun toepassingsmodaliteiten. Deze beschikkingen verschillen dikwijls van onderneming tot onderneming. Hun onnauwkeurigheid zelf, de graad van vrijheid tot handelen en van ondergeschiktheid van de agenten belemmeren soms hun classificatie: dienstver-

huringscontract of contract van gemeen recht.

Een grondvoorwaarde kenmerkt de agentschapsovereenkomst: de verplichting door de agent aangegaan, waarbij hij zich ertoe verbindt al de produktie die hij tot stand brengt in haar geheel toe te vertrouwen aan de maatschappij waarmee hij een overeenkomst gesloten heeft.

Het is die beroemde exclusiviteitsclausule die de agentschapsovereenkomst onderscheidt van de verzekeringscourtageovereenkomst. Deze exclusiviteitsclausule vereist evenwel een genuanceerd onderzoek.

Over 't algemeen zijn de auteurs van mening dat deze beschikking geen essentiële kenmerk van de overeenkomst uitmaakt ⁽⁶⁵⁾. Dit betekent dat het ontbreken van deze beschikking niet tot gevolg heeft de gevolgen van de overeenkomst te verminderen noch de aard ervan te wijzigen.

De beroepspraktijk onthult talrijke aanpassingen van het beginsel van de exclusiviteit, aanpassingen tot mildering van het leonisch karakter dat men aan deze contractuele beschikking geneigd is te verlenen.

1) Zelden legt een agentschapsovereenkomst een agent de verplichting op zijn ganse produktie in al de takken aan één enkele onderneming voor te behouden.

Meestal slaat de exclusiviteit op één enkele tak van risico's. De agent is dan vrij zijn produktie in andere takken aan andere maatschappijen te geven, hetzij naar eigen goeddunken, hetzij in 't algemeen krachtens overeenkomsten die hij met andere maatschappijen heeft gesloten.

2) De exclusiviteitsclausule kan in de tijd en in de ruimte beperkt worden.

Over 't algemeen hebben de agentschapsovereenkomsten een onbeperkte looptijd, met de bijhorende beschikking betreffende de opzegging.

De bedrijvigheid van de agent wordt ofwel over het gehele land ofwel in een welbepaald gewest uitgeoefend.

3) De exclusiviteitsverbintenis is niet van toepassing — in dit geval kiest de agent vrijwillig zijn verzekeraars — als

- a) de maatschappij het risico weigert of niet behandelt,
- b) de maatschappij het risico plaatst bij een andere verzekeringsonderneming waarmee zij te dien einde een overeenkomst heeft getroffen,
- c) de maatschappij het voorgestelde risico onder meer medeverzekeraars verdeelt.

4) De exclusiviteitsverbintenis voor een welbepaald risico wordt dikwijls ten voordele van meer maatschappijen aangegaan.

De verzekeringsondernemingen zijn op de hoogte van deze praktijken: zij aanvaarden ze stilzwijgend als beroepszeden en -gewoonten, gedreven door de zorg een producent aan zich te binden zelfs als het enkel voor een gedeelte van zijn produktie zou ztjn.

5) Zelfs beperkt tot een bepaald gewest, is de exclusiviteitsverplichting eenzijdig.

Zij verplicht enkel de agent. De verzekeringsonderneming waarborgt hem als tegenprestatie geen exclusieve vertegenwoordiging als agent van de maatschappij in de toegestane gebiedsbeperkingen.

De uitzonderingen die men eventueel kan ontmoeten zijn geen aanvechting van deze regel.

Buiten de exclusiviteitsverplichting, bedingen de agentschapsovereenkomsten als hoofdbeschikkingen, waarvan de meest essentiële:

- de verzekeringsrisico's die de agent met de hierboven onder 3) opgesomde aanpassingen aan de vennootschap zal voorbehouden;
- de voorwaarden waarop die risico's gedekt worden en andere technische voorwaarden;
- de bezoldiging die aan de agent onder de vorm van commissieloon wordt toegekend.

Het percentage van het commissieloon verandert volgens

de aard van het risico; het wordt in de commissieloon-schaal gedetailleerd als bijlage van de overeenkomst.

— de wijze om de rekeningen over te leggen en inzonderheid de regeling van de premiekwitanties die ter incasso worden toevertrouwd en de voorwaarden waarop de onbetaalde kwitanties naar de maatschappij worden teruggestuurd;

— de mogelijkheid voor de agent om onder zijn verantwoordelijkheid onderagenten of aanwijzers in dienst te nemen;

— de deelneming van de agent aan de ongevallenregeling;

— het lot van de portefeuille die in uitvoering van de agentsschapsovereenkomst werd samengesteld;

— de looptijd van de agentschapsovereenkomst, de vorm en de vooropzeggingstermijn die voor het opzeggen van het contract door de partijen moeten nageleefd worden;

— de verbrekingsvoorwaarden van het contract zonder vooropzegging.

c) De commissieloonbrief.

De praktijk van een agentschapsovereenkomst is verre van veralgemeend⁽⁶⁶⁾. De verzekeringsondernemingen geven er de voorkeur aan een commissieloonbrief af te leveren. De aangegane verbintenis is eenzijdig⁽⁶⁷⁾. De maatschappij verbindt er zich toe tegen het vastgestelde commissieloon de aangebrachte zaken te vergoeden. Wat hem betreft, de bemiddelaar gaat geen enkele verplichting aan; hij blijft vrij in de keuze van de verzekeraar.

Daarin verschilt hij nauwelijks van de verzekeringsmakelaar, zelfs als hij zonder enige verplichting de onderrichtingen naleeft die hem rechtstreeks of door de bemiddeling van zijn gewestelijke inspecteur door de maatschappij worden gegeven.

Dit geldt meer in het bijzonder voor een agent die van de verzekering zijn beroep maakt, vooral als hij meerdere maatschappijen spontaan — wat dikwijls gebeurt — om commissieloonbrieven verzoekt.

In dit geval, moet de agent, wat zijn rechten en verplichtingen betreft, met de beroepsmakelaar gelijkgesteld worden⁽⁶⁸⁾. Al de regels die de verzekeringscourtageovereenkomst beheersen zijn op hem van toepassing. Het enige onderscheid dat zou kunnen gemaakt worden tussen de verzekeringsmakelaar en de -agent is zonet de onafhankelijkheid dan toch ten minste de getrouwheid van de tweede tegenover de verzekeringsmaatschappij die hij bevoorraadt en waarvan hij de algemene en bijzondere onderrichtingen opvolgt.

Het is moeilijk dezelfde gelijkstelling te weerhouden voor de gelegenhedsagent of voor de gewone agent voor wie de verzekeringsverrichtingen slechts een bijverdienste uitmaken. Hun classificatie is moeilijk. Zij zal het blijven zolang een wetgevende of reglementaire maatregel de status van de verzekeringsbemiddelaars niet bepaalt.

Ongetwijfeld zal in een min of meer nabije toekomst de wet de plaats innemen van de thans bestaande bronnen van verplichting.

De wetgevende macht onderzoekt momenteel een wetsontwerp betreffende de agentuurovereenkomst⁽⁶⁹⁾.

Door het vastleggen van het statuut van de onafhankelijke handelsagenten, maakt deze nieuwe wet het tweede luik uit van een diptiek die, met de wet van 30 juli 1963 betreffende de handelsvertegenwoordigers onder bediencontract, gans de handelsvertegenwoordiging zou samenvatten. Naar analogie met de wet van 1963, is de nieuwe wet, niettegenstaande bepaalde in de Commissie afgelegde verklaringen niet toepasselijk op de verzekeringsagenten en -makelaars. Haar inwendige economie beantwoordt niet aan het stelsel dat aan deze bemiddelaars eigen is.

3. Juridische aard van de agentuurovereenkomsten.

a) De bezoldigde agenten.

Als de drie criteria — gezag, toezicht, beheer — eigen aan de verhouding van ondergeschiktheid eens verenigd zijn, worden de contractuele betrekkingen agent-verzekeringsonderneming beheerst door het dienstverhuringcontract en meer in het bijzonder door de wetgevende beschikkingen die betrekking hebben op het bedienendcontract⁽⁷⁰⁾.

De bezoldigde agent wordt uitdrukkelijk uitgesloten van het genot van de wet van 31 juli 1963 tot vaststelling van het statuut van de handelsvertegenwoordigers⁽⁷¹⁾. Hij kan dus geen aanspraak maken op het toekennen van een uitwinningsvergoeding, noch op de clause van niet-concurrentie door die wet bepaald. In het onderhavige geval, hebben de regels van het gemeen recht, in het bijzonder inzake het bewijs, de bovenhand.

b) 1) Agenten gebonden door een agentuurovereenkomst. Wat hoger over de juridische aard van de verzekeringscourtageovereenkomst werd gezegd wordt eveneens door ons onderwerp gerechtvaardigd.

a) De agentuurovereenkomst tussen de verzekeringsonderneming en de niet bezoldigde agent valt niet onder toepassing van het dienstverhuringcontract.

De kenmerken eigen aan de band van ondergeschiktheid ontbreken. Zelfs indien de agent verplicht is de in hoofdzaak technische onderrichtingen en richtlijnen van de maatschappij na te leven, staat het hem vrij zijn bedrijvigheid naar eigen goedgevoelen te organiseren. Hij draagt trouwens al de kosten en lasten van zijn organisatie, zelfs als zij een net van onderagenten omvat. De verzekeringsonderneming staat er vreemd tegenover. Ten hoogste kan zij, meestal voor een beperkte tijd, aanvaarden in welbepaalde omstandigheden en gevallen tussen te komen in de publiciteitskosten of in de buitengewone onkosten.

b) De agentschapsovereenkomst is geen lastgeving.

De theorie van het bezoldigd mandaat wordt door meerdere auteurs, inzonderheid de Franse, verdedigd⁽⁷²⁾. De Franse wetgeving verleent de agenten en voornamelijk de algemene agenten een bevoegdheid en eigenschappen die het Belgisch positief recht niet kent.

In ons land, kan men de verzekeringsagent niet als lasthebber betitelen.

Zoals wij reeds zegden vereist het mandaat het verrichten van juridische daden, in het onderhavige geval, voor rekening van de verzekeraar. De fundamentele juridische daad bestaat in het ondertekenen van de verzekeringspolis en daardoor in de instemming met de verbintenissen die deze ondertekening impliceert.

De agent is niet bevoegd om dit document te ondertekenen en deze verbintenissen aan te gaan.

Zijn opdracht bestaat erin de te dekken risico's op te zoeken. Het innemen van de premies gebeurt tegen aflevering van kwitanties die hem te dien einde door de verzekeraar worden gegeven en die deze laatste alleen heeft getekend.

Bij schadegeval is de agent niet bevoegd om het bedrag van de verschuldigde vergoedingen vast te stellen⁽⁷³⁾.

Naar analogie moet ons besluit vergeleken worden met datgene dat hernomen wordt in de memorie van toelichting bij het wetsontwerp betreffende de agentuurovereenkomst.

In zijn commentaar over de bepaling van dit contract⁽⁷⁴⁾ bepaalt de verslaggever: «Ofschoon de agentuurovereenkomst geen overeenkomst van lastgeving is en op de beginselen van de lastgeving slechts een beroep zal worden gedaan in bepaalde bijzondere gevallen wordt, bij gebreke van een nauwkeurige term, het woord «mandaat» gekozen, zoals in de Franse en Zwitserse wet is geschied».

c) De agentuurovereenkomst is geen dienstverhuring. Wij hebben gezegd waarom wij de juridische aard van het aannemingscontract aan de verzekeringscourtageovereenkomst weigeren.

Toegepast op de agentuurovereenkomst blijft het argument dat werd uiteengezet terzake dienend. Het aannemingscontract bepaalt de wederzijdse verplichtingen tussen de partijen waarop het betrekking heeft, de ene met betrekking tot de andere. Zoals de verzekeringscourtageovereenkomst brengt de agentuurovereenkomst geen verplichtingen mede vanwege de derde belanghebbende partij.

De verzekerde in het eerste geval noch de verzekerde in het tweede geval, zijn door de handelingen of stappen van de beide andere partijen gebonden:

makelaar - verzekeraar,
makelaar - verzekerde.

Bovendien blijven de verplichtingen van de agent, zowel als die van de makelaar, middelenverbintenissen dan wanneer het aannemingscontract resultaatverbintenissen vereist.

Tenslotte, als de verzekeringspolis niet gesloten wordt, wordt de agent, zo min als de makelaar, niet vergoed voor zijn gedane moeite en kosten, in tegenstelling met de aanemer die, eenmaal ontlast van zijn verplichtingen, de terugbetaling van de reeds gedragen lasten en de betaling van de reeds uitgevoerde werken mag eisen ⁽⁷⁵⁾.

Onze zienswijze stemt niet overeen met de theorie die door de leer in haar geheel en door de rechtspraak wordt voorgesteld. Voor hen is de agentuurovereenkomst hoofdzakelijk een aannemingscontract ⁽⁷⁶⁾ en in bijkomende orde een contract van bezoldigde lastgeving in speciale gevallen ⁽⁷⁷⁾.

d) De agentuurovereenkomst is een overeenkomst met een eigen aard.

Zoals de Heer Van Dievoet het beweert, is de agentuurovereenkomst een overeenkomst die een eigen aard en bijgevolg ook zijn bijzondere regels bezit ⁽⁷⁸⁾.

In de huidige stand van onze wetgeving vindt de agentuurovereenkomst haar grondslag en haar aard in art. 1134 en 1135 van het B.W.

In art. 1134, door het geschrift: de onder partijen aangegane overeenkomst en de bepalingen die zij vastlegt (wij hebben de voornaamste beschikkingen ervan opgesomd).

In art. 1134, door het geschrift: de onder partijen aangegeven stilzwijgen van het geschrift aanvullen. Een onderzoek van meer duidelijke en meer volledige beschikkingen van de agentuurovereenkomst kan dikwijls toelaten de omvang en de hoofdregels ervan naar voren te brengen.

2. Agenten gebonden door een commissieloonbrief.

Is de commissieloonbrief een werkelijke, zo niet een uitdrukkelijke, ten minste een stilzwijgende overeenkomst?

Het antwoord is bevestigend.

Men kent de voorwaarden die tot de geldigheid van een overeenkomst vereist zijn: toestemming, bekwaamheid, bepaald voorwerp en geoorloofde oorzaak. De toestemming ontstaat als de instemming met het aanbod of de belofte en met de aanvaarding tot uiting wordt gebracht.

In de door ons behandelde stof bestaat het aanbod in de aanvraag van de commissieloonvoorwaarden door de agent of de makelaar; de aanvaarding vloeit voort uit de toezending van de commissieloonbrief of van de commissieloonstaat: zij drukt de instemming van de verzekeraar uit.

De wet vermoedt de bekwaamheid (art. 1123 van het B.W.).

Het voorwerp of de inhoud van de verbintenis is de verzekeringsdaad (verplichting om iets te doen), verrichting

waarvan de oorzaak geoorloofd is. Oorspronkelijk is de aldus gevormde overeenkomst eenzijdig. De verzekeraar alleen gaat een verbintenis aan met het overhandigen van de commissieloonstaat. Het aanbrengen van zaken door de makelaar of de agent, maakt de overeenkomst tweezijdig; ze blijft evenwel een onvolmaakt wederkerig contract.

Is de aldus gesloten overeenkomst een agentuurovereenkomst of een courtageovereenkomst?

In de feiten ligt het antwoord: het min of meer eng kenmerk van de verbintenissen tussen de producenten en de verzekeraars ⁽⁷⁹⁾.

Deze feitelijke toestand ontstaat uit de wil zelf van de bemiddelaar. Wenst hij vrij te blijven in de keuze van zijn verzekeraar? Dan is hij een makelaar. Wenst hij daarentegen de ene of de andere maatschappij met zijn verzekeringsproductie te begunstigen en met haar verbintenissen aan te gaan bij wijze van uitdrukkelijke of stilzwijgende overeenkomst? Dan is hij een agent.

Besluiten.

Het ontbreken van een eigen status bemoeilijkt het verschil tussen makelaar en agent en de bepaling van de juridische aard van de overeenkomst van het verzekeringscourtagecontract en van de agentuurovereenkomst.

Bovendien komt men tot de vaststelling dat er een progressieve gelijkstelling van het agenten- en makelaarsberoep plaats vindt, zowel wat zijn bedrijvigheid betreft als de regels die het beheersen en de verantwoordelijkheden die het op zich laadt. Alhoewel zij de huidige benamingen handhaven strijden de beroepsverenigingen voor een éénmaking van hun bijzonder stelsel ⁽⁸⁰⁾.

Kenmerken die door sommigen als onontbeerlijk voor het verschil tussen agent en makelaar worden beschouwd — b.v. de exclusiviteit ten voordele van de verzekeraar — worden niet meer als voornaamste in aanmerking genomen. De zorg voor een toenemende productie vergemakkelijkt een bepaalde neiging tot verslapping die des te gereedelijker wordt aanvaard daar zij de toepassing van en de eerbied voor gezonde beroepsregels niet schaaft.

De theorieën die wij ontwikkeld hebben, zijn meer van didactische en begripsvormende aard dan de uitdrukking van de werkelijkheden die zij beweren uit te leggen.

De beste auteurs leggen de nadruk op de huidige ontwikkeling die erop gericht is aan al de bemiddelaars dezelfde rechten toe te kennen en dezelfde verplichtingen op te leggen ⁽⁸¹⁾.

In dit opzicht schijnt het ontwerp van Dievoet voorbijgestreefd te zijn. Als het niet dient verworpen te worden dan zou de revolutionaire structuur die de auteur destijds eraan gaf erbij winnen, herdacht en hervormd te worden.

Hier hernieuwen wij de vroeger uitgesproken wens een aangepaste reglementering tot stand te zien komen.

B. De verzekeringsondernemingen.

Het ligt niet in onze bedoeling te handelen over de eigen taak van de verzekeringsondernemingen ongeacht de juridische vorm waaronder zij hun bedrijvigheid uitoefenen, noch over het eigenaardig karakter zelf van de verzekeringsverrichtingen.

Het is evenwel niet zonder belang even stil te staan bij een van de bijzondere vormen waaronder deze bedrijvigheid wordt uitgeoefend: die van de vertegenwoordiging van de verzekeringsmaatschappijen.

De benaming waarmee sommige verzekeringsondernemingen hun vertegenwoordigers betitelen als zij hun de titel van «algemeen agent» of «hoofdagent» toekennen geeft aanleiding tot verwarring. Deze titel — wij zegden het reeds — wordt eveneens aan verzekeringsproducenten — makelaar of agent — verleend. Nu eens brengt

deze titel de werkelijke belangrijkheid van de producent-agent met zijn net van onderagenten tot uiting, dan weer heeft hij een zuiver eervolle betekenis. De als algemene- of hoofdagent gekwalificeerde vertegenwoordiger is in dit geval een werkelijke verzekeringsproducent.

Is hetzelfde besluit van toepassing als het gaat om een algemeen- of hoofdagent die maatschappijen vertegenwoordigt of dient hij daarentegen beschouwd te worden als een bestanddeel, een schakel in de organisatie die hij vertegenwoordigt?

De maatschappijvertegenwoordiger.

Het wetboek van de met het zegel gelijkgestelde taksen rangschikt de verschillende personen die de jaarlijkse taks op de verzekeringscontracten verschuldigd zijn (Titel XII).

Vallen onder de toepassing van de verplichtingen opgelegd door art. 179/1:

1) de verzekeraars die hun voornaamste zetel in België hebben gevestigd,

2) de verzekeraars die in België een agentschap, een filiaal, een vertegenwoordiger of om het even welke bedrijfszetel hebben,

3) de makelaar en ieder ander bemiddelaar die in België verblijft voor de contracten door hun bemiddeling gesloten bij vreemde verzekeraars die in België geen bedrijfszetel hebben of die, alhoewel zij in België een bedrijfszetel hebben geen verantwoordelijke vertegenwoordiger laten erkennen ⁽⁸²⁾.

Dit onderscheid is nuttig voor ons betoog. Wij onthouden:

enerzijds, de bemiddelaars die rechtstreeks verzekeringsrisico's voorstellen aan vreemde maatschappijen, als deze laatsten hier te lande geen bedrijfszetel hebben of, als zij deze zetel hebben, geen verantwoordelijke vertegenwoordiger hebben aangesteld of de aangestelde vertegenwoordiger niet hebben laten erkennen;

deze bemiddelaars zijn verzekeringsproducenten, zij zijn agenten of makelaars naargelang zij min of meer enge betrekkingen onderhouden met de vreemde maatschappij;

anderzijds, de Belgische of de vreemde verzekeringsondernemingen die hun werkzaamheden decentraliseren door het openen van een agentschap, een filiaal of om het even welke bedrijfszetel of die een vertegenwoordiger aanstellen.

De fiscale wetgeving heeft alleen de vreemde verzekeraars op het oog. Ons onderwerp omvat eveneens de nationale verzekeringsondernemingen die op het Belgische grondgebied agentschappen, filialen, bedrijfszetels oprichten terwijl zij de verantwoordelijkheid aan vertegenwoordigers toevertrouwen.

De verantwoordelijken van de agentschappen, filialen, bedrijfszetels en de vertegenwoordigers van de maatschappijen, genieten van een statuut dat hun eigen is, ongeacht onder welke benaming zij hun bedrijvigheid uitoefenen. Dit statuut zowel als de juridische aard van hun rechten en verplichtingen verschillen met het juridische statuut van de verzekeringsproducenten en met de juridische aard van de overeenkomsten eigen aan die bemiddelaars (verzekeringscourtagecontract of agentuurovereenkomst).

Juridisch statuut van de vertegenwoordigers van de maatschappij en juridische aard van hun verplichtingen.

Dit statuut en die aard zijn afhankelijk van de contractuele banden tussen de vertegenwoordigers en hun opdrachtgevers en de bevoegdheden die aan de bedrijfszetels worden verleend.

De vertegenwoordigers zijn aan de onderneming gebonden ofwel door een agentuur- of vertegenwoordigingsovereenkomst.

A. De vertegenwoordiger is een aangestelde van de werkgever (dienstverhursingscontract).

Filiaal en bedrijfszetel zijn vaak enkel kantoren voor registratie en dagelijks beheer. Zij ontvangen de verzekeringsvoorstellen die bij hen door de makelaars of agenten worden ingediend; zij aanvaarden ze als ze beantwoorden aan de normen tot aanvaarding die hun worden voorgeschreven. In het ontkennend geval maken zij ze voor onderzoek over aan het centrale beheer van de maatschappij die over het geval beslist. Zij registreren de ongevalsangiften terwijl zij de aangelegde dossiers beheren als de schade enkel van stoffelijke aard en niet belangrijk is. Zij treffen onmiddellijk maatregelen van bewaring.

Het beheer van filiaal en bedrijfszetel wordt toevertrouwd aan bedienden van hogere rang aan wie de titel van procuratierhouder, onderdirecteur, ja zelfs directeur wordt toegekend. Hun bevoegdheden blijven bevoegdheden van dagelijks beheer beperkt tot de elementaire en lopende administratieverrichtingen. Zij kunnen stilzwijgend zijn en uit de hun toevertrouwde taken voortvloeien. Zij zijn dikwijls bij onderhandse volmacht verleend of bij volmacht bekendgemaakt door publicatie in het staatsblad. De volmachten kunnen van bijzondere aard zijn — de gerechtelijke daden b.v. — en verleend worden overeenkomstig de statutaire beschikkingen door de afgevaardigde-beheerder of door de raad van beheer.

Deze aangestelden behoren tot de inwendige organisatie van de onderneming. Zij worden eraan gebonden door de juridische ondergeschiktheid die het dienstverhursingscontract kenmerkt: gezag, toezicht en beheer van de werkgever.

Het oprichten van filialen en bedrijfszetels in de voornaamste centra van het land is één van de wijzen tot decentralisatie van hun bedrijvigheid die door de Belgische verzekeringsondernemingen wordt toegepast.

De beheerders van deze filialen en zetels zijn aangestelden van de maatschappij. Het is onjuist ze als vertegenwoordigers te kwalificeren.

De toestand is verschillend wat de vreemde maatschappijen betreft, zelfs als hun aangestelde de Belgische nationaliteit niet bezit. De beheerders van de filialen en bedrijfszetels van deze maatschappijen zijn werkelijke vertegenwoordigers. De wetgeving van bepaalde naburige landen — inzonderheid Frankrijk, Duitsland en Zwitserland — heeft het stelsel van de algemene agenten ingesteld.

Meer Franse vennootschappen passen deze eigen organisatie eveneens toe in de landen tot dewelke zij hun werkterrein uitbreiden. Zij duiden de algemene agenten aan die hen in deze landen vertegenwoordigen. Hun bevoegdheid is territoriaal. Deze algemene agenten zijn onbetwistbaar vertegenwoordigers.

De Franse doctrine is verdeeld over de juridische aard van het contract dat de algemene agenten aan de verzekeraar bindt.

Volgens de theorieën die onderwezen worden is de agent ofwel een bezoldigde lasthebber ofwel een aangestelde gebonden door een dienstverhursingscontract ofwel een werkverhuurder (ondernemer) - (nijverheidsverhuring) ⁽⁸³⁾. De rechten en de verplichtingen van deze algemene agenten beantwoorden aan de wettelijke en reglementaire beschikkingen die hun contract beheersen.

B. Agentuurovereenkomst — vertegenwoordigingsovereenkomst.

De akkoorden die de verzekeraars voor de vertegenwoordiging van hun onderneming treffen hebben gewoonlijk de vorm van de agentuurovereenkomst. Uitzonderlijk

wordt er naar de terminologie van de vertegenwoordigings-overeenkomst verwezen.

Door beide overeenkomsten wordt de lastgeving uit overeenkomst, ontstaan uit de wil der partijen, tot uiting gebracht⁽⁸⁴⁾. De agentuurovereenkomsten worden soms « mandaat van agentschap » of « mandaat van algemeen agent » genoemd.

Het vertegenwoordigingsmandaat kan omschreven worden als « de overeenkomst waardoor de vertegenwoordiger een geheel van juridische handelingen voor de vertegenwoordigde verricht in zodanige voorwaarden dat de uitwerkingen van deze daden rechtstreeks en onmiddellijk op het hoofd van deze laatste terecht komen alsof hij persoonlijk de kwestieuze daden had verricht »⁽⁸⁵⁾.

In deze bepaling vindt men de bestanddelen terug van de vertegenwoordiging zoals zij uit art. 1984 en 1998⁽⁸⁶⁾ van het Burgerlijk Wetboek voortvloeien, welke vertegenwoordiging een hoofdvoorwaarde van het contract van lastgeving is⁽⁸⁷⁾.

De vertegenwoordiging is rechtstreeks wanneer de medecontractant van de vertegenwoordiger weet dat deze laatste in naam en voor rekening van de vertegenwoordigde handelt.

De vertegenwoordiging wordt onrechtstreeks of middelmatig genoemd wanneer de vertegenwoordiger de medecontractant niet op de hoogte brengt van de identiteit van de persoon voor wie hij handelt of wanneer hij laat vermoeden dat hij voor zijn eigen rekening handelt (zie ref.⁽⁸⁸⁾).

Het mandaat van maatschappijvertegenwoordiger dient aan geen enkele vorm te beantwoorden als voorwaarde voor zijn geldigheid. Over het algemeen wordt het onderhands opgesteld. Het vormt een algemeen mandaat.

Laten wij van de voornaamste beschikkingen van de mandaat-overeenkomst van een maatschappijvertegenwoordiger onthouden: ⁽⁸⁹⁾.

de wettelijke benaming: gevolmachtigde, wettelijke vertegenwoordiger...

— de specificatie van de vertegenwoordiging: de verzekeringstakken waarop zij slaat,

— de territoriale bevoegdheid van de vertegenwoordiger,

— de machten van de vertegenwoordiger: polissen afleveren en ondertekenen, schadegevallen beheren en regelen, rechtshandelingen stellen,

— het lot van de gevormde portefeuille,

— de bezoldiging van de vertegenwoordiger: commissie-loon of winstverdeling,

— de aanrekening van de kosten en beheerslasten,

— de wijze waarop rekening en verantwoording wordt gegeven,

— de verantwoordelijkheid van de vertegenwoordiger,

— het recht om andere maatschappijen te vertegenwoordigen.

De exclusiviteit van de verleende vertegenwoordiging is niet kenmerkend voor het mandaat van maatschappijvertegenwoordiger. De lastgever kan zich het recht voorbehouden om verscheidene lasthebbers aan te stellen, bekleed met dezelfde territoriale bevoegdheid voor het behandelen van dezelfde verzekeringstakken. Deze praktijk is uitzonderlijk. De lasthebber heeft vaak het recht meer maatschappijen te vertegenwoordigen voor het dekken van dezelfde risico's. Komt veelvuldig voor bij brandverzekering en bij zee- en landtransportverzekering.

De maatschappijvertegenwoordiger, orgaan van de vennootschap.

Is de maatschappijvertegenwoordiger als lasthebber van de maatschappij die hij vertegenwoordigt het orgaan ervan?

In de gewone bij de vennootschappen gebruikelijke formulering, is het orgaan de natuurlijke persoon die de rechtspersoon belichaamt en door wie deze laatste, levenloos als zij is, enkel handelingen kan stellen⁽⁹⁰⁾.

Ten opzichte van de derden vereenzelvigen de organen van de rechtspersonen zich met deze laatste, ten minste als zij in het kader van hun ambt handelen (De Page T I 509, litt. B). De machten die de wet en de statuten aan de verschillende organen toekennen bepalen het kader van hun ambt.

Het orgaan zelf van de vennootschap is de raad van beheer. Dit is een absoluut beginsel.

De enige afwijkingen waaraan dit beginsel onderhevig is zijn vervat in art. 63 van de samengeordende wetten nopens de handelsvennootschappen⁽⁹¹⁾.

Ongeacht zijn titel of zijn hoedanigheid, is de volgens art. 63 met het dagelijks beheer belaste afgevaardigde, ten opzichte van de derden, het orgaan van de vennootschap. In haar inwendig kader is hij de lasthebber ofwel van de algemene vergadering van de aandeelhouders, ofwel van de raad van beheer⁽⁹²⁾.

Naast de gevolmachtigden voor het dagelijks beheer, statutaire of wettelijke organen, kent de praktijk van het handelsleven en van het vennootschappenrecht andere gevolmachtigden die eveneens belast zijn met een vertegenwoordigende volmacht. Om het even welke titel zij dragen bij de uitoefening van hun ambt. (directeur, onder-directeur, procuratiehouder...), zij ontvingen hun macht of van de raad van beheer of van een gevolmachtigde voor het dagelijks beheer bij wijze van volmachtgeving aan een ondergeschikte; zij staan onder het gezag van de rechtsvoorganger die de delegatie heeft verleend.

Deze gevolmachtigden worden over het algemeen door een dienstverhursingscontract gebonden. Ondanks hun hoedanigheid van mandataris welke hen de verleende volmacht toewijst, blijven ze aan dit contractstelsel onderworpen.

Daarentegen zijn de regels van het mandaat toepasselijk op de aan het dienstverhursingscontract niet onderworpen mandatarissen.

Er wordt aanvaard dat de gevolmachtigden onder dienstverhursingscontract de vennootschap geldig vertegenwoordigen op voorwaarde dat zij het bewijs van hun lastgeving leveren⁽⁹³⁾.

In de inwendige organisatie, zijn deze afgevaardigden mandatarissen van de vennootschap, maar lasthebbers door indeplaatsstelling⁽⁹⁴⁾.

Alleen het dagelijks beheer kan hen opgedragen worden⁽⁹⁵⁾.

Het dagelijks beheer wordt bepaald als « het geheel van de verrichtingen die, met inachtneming van de aard van de vennootschap en van het maatschappelijk verdrag, van de bevoegdheid van de raad van beheer afhangen, op voorwaarde dat zij de door de raad van beheer vastgestelde richtlijnen, alsmede de noodwendigheden en de gebruiken van de dagelijkse exploitatie, eerbiedigen »⁽⁹⁶⁾.

Bij wijze van voorbeeld maken daden van dagelijks beheer uit: de bewarende daden, de daden van gewoon beheer, de onderhouds- en dringende herstellingswerken, de aankopen van gering belang...

Worden ervan uitgesloten: de huurverbintenissen, de gerechtelijke daden (behoudens bijzondere volmacht), de inning van de schuldvorderingen, de verzekeringspolissen, de verkopen en overdrachten, de aankopen van belang, de leningen, de zakelijke waarborgen, de dadingen en compromissen⁽⁹⁷⁾.

Als mandatarissen die behoren tot de inwendige diensten van de vennootschap, zijn de gevolmachtigden met bijzondere machten of met eenvoudige machten van

dagelijks beheer, organen ten opzichte van derden.

De wettelijke beschikkingen bepalen uitdrukkelijk (art. 63) de delegatie van het dagelijks beheer: zij laten het aan de statuten over te zorgen voor de benoeming, de herroeping en de bevoegdheid van de met het dagelijks beheer belaste gevolmachtigden. Daarentegen kent de wet geen delegatie van bijzondere machten. Of het nu gaat om gevolmachtigden belast met het dagelijks beheer of om gevolmachtigden met bijzondere machten bekleed, het antwoord op de gestelde vraag schijnt identiek te zijn. Het wordt gebonden aan de voorwaarde zelf waarop de machten zijn verleend:

a) De verleende machten maken het voorwerp van statutaire beschikkingen uit.

Hun houders dienen als organen van de vennootschap beschouwd te worden. De oorsprong van hun macht ligt in het maatschappelijk verdrag, dat het juridisch wezen en zijn organen doet ontstaan ⁽⁹⁷⁾.

Het zou de tesis zijn van het Hof van Cassatie dat enkel het begrip van statutair orgaan aanvaardt wanneer de statuten de machten bepalen.

Over het algemeen, zwijgen de statuten over deze toewijzingen, zij stellen zich tevreden met het weergeven van de inhoud van art. 63 van de samengeordende wetten betreffende de handelsvennootschappen.

In deze veronderstelling hangt de beslissing dan af van de bindende beoordeling van de rechtbanken ⁽⁹⁸⁾.

b) De machten werken in toepassing van een statutaire toelating door de raad van beheer verleend.

Alhoewel zij de vraag open laat, is de rechtsleer eerder geneigd de houder van machten van dagelijks beheer of van bijzondere machten ten opzichte van derden te beschouwen als orgaan eerder dan als mandataris van de vennootschap, wanneer deze machten krachtens een statutaire toelating door de raad worden toegewezen.

Al zwijgt zij over de delegatie van bijzondere machten toch laat de wet daarentegen de delegatie van het dagelijks beheer toe ⁽⁹⁹⁾.

Daaruit kan men besluiten dat al wat de wet niet verbiedt wordt toegelaten. Dienvolgens kunnen de houder van een bijzondere volmacht en de houder van volmacht voor het dagelijks beheer als organen van de vennootschap gekwalificeerd worden. Dat is dan een gerustheidsfactor voor de derden waarvan de toestand daardoor wordt begunstigd. De rechtspraak heeft deze theorie niet gehuldigd.

c) De volmachten worden bij wijze van volmachtgeving aan een ondergeschikte door een wettelijke of statutaire gevolmachtigde voor het dagelijks beheer verleend.

— De gevolmachtigde voor het dagelijks beheer handelt krachtens een statutaire beschikking of toelating. Met inachtneming van de bovenvernoemde schakeringen en het huidige voorbehoud van de rechtspraak, kan de ondergevolmachtigde mandataris ten opzichte van derden als orgaan gekwalificeerd worden ⁽¹⁰⁰⁾.

Het huidige handelsleven en de noodwendigheden van een goed beheer rechtvaardigen het gebruik van de volmachtgeving aan een ondergeschikte. Het is evenwel noodzakelijk dat deze delegatiemacht uitdrukkelijk wordt vermeld, in de delegatie die aan de gevolmachtigde voor het dagelijks beheer is toegewezen.

— De gevolmachtigde voor het dagelijks beheer handelt niet krachtens een zelfs onrechtstreekse statutaire beschikking of toelating.

Aan deze ondergevolmachtigde mandataris moet de hoedanigheid van orgaan van de vennootschap ontzegd worden.

De door hem verrichte daden kunnen door nietigheid

bestraft worden, een nietigheid die betrekkelijk blijft. Blijkbaar kunnen ook de ondergevolmachtigde personen zelfs niet als mandatarissen beschouwd worden. Hun lastgeving mist inderdaad elke grond wegens gebrek aan bekwaamheid in hoofde van de lastgever die zijn eigen machten overschrijdt.

Besluiten.

Het voorafgaande onderzoek doet een dubbel gebrek uitkomen:

— Het eerste is een organisch gebrek. Het beroep van de verzekeringsbemiddelaar ondervindt grote moeilijkheden bij het bepalen van een eigen status.

De practici zijn het eens over de noodzakelijkheid van een aangepaste reglementering of wetgeving zonder er echter in te gelukken ze te doen ontstaan.

— Het tweede gebrek heeft betrekking op de door het beroep gebruikte terminologie. Een zelfde uitdrukking dekt verschillende juridische werkelijkheden die enkel nader bepaald kunnen worden in overeenstemming met het speciale geval. Dit criterium inspireert de Hoven en de Rechtbanken die dikwijls gedwongen worden bij analogie een beslissing te treffen zonder dat hun rechtspraak de technicus tevreden stelt.

Het M. B. van 21 december 1964 betreft uitsluitend de verzekeringsbemiddelaars. Door verzekeringsbemiddelaar bedoelt men:

— de eigenlijke verzekeringsmakelaars, zelfstandig beroep dat in volle vrijheid de maatschappij kiest waaraan het te dekken risico wordt voorgesteld,

— de verzekeringsagenten *sensu stricto* (zelfs wanneer zij hoofd- of algemeen agent worden betiteld),

zij worden door een agentuurovereenkomst met de verzekeringsmaatschappijen gebonden of door een commissieloonbrief die al dan niet met een, zelfs betrekkelijk exclusiviteitsbeding gepaard gaat.

De voornaamste en essentiële bedrijvigheid van de verzekeringsbemiddelaar bestaat in het verrichten van stoffelijke daden zonder juridische gevolgen noch voor de cliënteel, noch voor de verzekeringsmaatschappij. Zijn verbintenis is een middelenverbintenis en geen resultaatverbintenis.

Daarentegen moet de maatschappijvertegenwoordiger (onder deze titel of als hoofd- of algemeen agent) als een orgaan van de verzekeringsmaatschappij beschouwd worden. De daden die hij stelt hebben een rechtstreeks juridisch gevolg; zij verbinden de verzekeringsmaatschappij als zodanig.

Het M.B. van 21 december 1964 is niet van toepassing op deze laatste categorie van handelsagent.

Het is wenselijk dat de reglementering betreffende de verzekeringsbemiddelaar in haar voorbereiding de voorrang verleent aan een nauwkeurige terminologie. De uitdrukking «verzekeringsbemiddelaar» past naar onze mening beter dan die van «producenten in verzekering» die door de beroepsmilieus wordt aanbevolen. Beter dan deze laatste, brengt zij de grondslag van de aan dit beroep eigen bedrijvigheid tot uiting: de partijen in verbinding stellen om het sluiten van onderlinge contractuele betrekkingen te begunstigen. Zo onderstreept ze onrechtstreeks de aard van de verplichtingen van deze categorie van bemiddelaars: middelenverbintenissen en geen resultaatverbintenissen.

De uitdrukking «produktie» roept een verwantschap op met de nijverheidsbedrijvigheid waarvan de fabricatie of de bewerking van producten en de behandeling van grondstoffen de voornaamste eigenschap is. De verzekering is essentieel een bedrijvigheid van diensten. Zo er van produkt kan gesproken worden is de verzekeringsonderneming of -maatschappij die de polissen en de

samenhangende bescheiden opstelt, aflevert en wijzigt, méér dan de makelaar of de agent, de fabrikant ervan.

De verzekeringsbemiddelaars verenigen twee beroepen: de verzekeringsmakelaars en de -agenten. De ene en de andere kunnen — en wanneer zij op de hoogte van hun vak zijn, zullen zij het zijn — raadgevers in verzekeringen en geen raadgevers-verzekeraars zijn, daar zij het verzekeringsrisico niet op zich nemen.

De door de beroepskringen vastgestelde bepalingen⁽¹⁰¹⁾ zijn zowel voor de verzekeringsmakelaars als voor de verzekeringsagenten ter zake dienend.

De verzekeringsagent zal als zodanig betiteld worden; de titel van hoofdagente mag aanvaard worden voor de verzekeringsagenten die verantwoordelijk zijn voor een organisatie die onderagenten of aanbrengrers verenigt of voor de verzekeringsagenten waarvoor de verzekeringsondernemingen op een bijzondere wijze achting wensen te betonen.

De hoedanigheid van algemene agent dient aan de verzekeringsbemiddelaars geweigerd te worden. Deze hoedanigheid zal voorbehouden worden aan de met een mandaat van algemeen agent beklede verzekeringsvertegenwoordigers. Lasthebber op het interne vlak van zijn betrekkingen met de verzekeringsonderneming, is de algemene agent tegenover derden een orgaan van de lastgevende vennootschap. Het M.B. van 21 december 1944 is op hem niet toepasselijk.

M. G. TRACHTE
Doctor in de rechten
Consulair rechter

Bibliografie.

Jaarboek van de Federatie der Producenten in Verzekering van België, 1963.

R. Barthe, Dictionnaire de l'Assurance et de la Réassurance - Annales de l'idée latine, Paris 1965.

J. Basyn, L'Assurance en Belgique, Larcier, Brussel 1947.

Benoît et De Jonghe, La nature juridique du courtage d'assurance terrestre, Bulletin des Assurances 1938, 345.

Berten, Nota Beroep Leuze 27.2.1932, R.G.A.R. nr. 1199.

Boland, La Représentation.

S. Bredat, Notions juridiques d'assurance, C.F.A. Bruxelles 1968.

Bulletin des Assurances.

Bulletin des Questions et Réponses, Kamer, zitting 1962-1963 nr. 41, 24.9.1963 - 1.7.1964.

Capitant, Vocabulaire juridique.

R. Carton de Tournai et P. Van der Meersch, Droits et Obligations des courtiers et agents d'assurance, Bulletin des Assurances 1963, blz. 249 à 300.

A. Colens, Le contrat d'emploi, F. Larcier, Brussel 1967.

Cobellias, Police d'Assurance.

Colin et Capitant, T.I.

Contributions Directes, Rondschriften 31 september 1935, nr. 180, 806, Bulletin des Assurances 1935, blz. 342.

Collectieve overeenkomst verzekeringsmakelaars en -agenten.

R. Dekkers, Précis de droit civil, T. II, E. Bruylant, Brussel 1955.

E. De Page, Traité Élémentaire de droit civil, T. IV, 1943.

Parlementaire documenten, nr. 294 Senaat, zitting 1958-1959 Wetsontwerp betreffende het toezicht en de vereffening van de private verzekeringsondernemingen. - nr. 283, Kamer van Volksvertegenwoordigers, zitting 1963-1969. Wetsontwerp betreffende het agentuurcontract.

Feprabel, Verzoekschrift aan de Minister van de Middenstand, Belgisch Staatsblad 21 maart 1967, blz. 206), Belgisch Staatsblad 26 april 1961, blz. 3666.

Feyaerts et Ernault, Traité général des assurances terrestres - M.A. Flamme et J. Lepaffe, Le contrat d'entreprise, E. Bruylant, Brussel 1966.

L. Fredericq, Traité de droit commercial belge, Rombaut-Fecheyr, Gent 1946.

M. Gevers et J. De Gavere, Les contrats spéciaux, R.C.J.B. 1965, pp. 171 à 249.

Guichard, De la qualité juridique des agents d'assurance - Sumien, Les Assurances Terrestres 1931, n° 617.

E. Henusse, Les courtiers d'assurance - Quelques règles et principes d'après la doctrine et la jurisprudence, Bulletin des Assurances 1936, p. 247.

P. Horion et M. Papier-Jamoulle, Examen de jurisprudence - Droit social, R.C.J.B., 3ème trim. 1963.

Kahn, Droits et obligations des producteurs de l'assurance. J. 't Kint, A propos de la délégation de pouvoirs excédant la gestion journalière, R. Pr. Soc. s° 11-12 1969, n° 5452.

P. Laloux, Traité des Assurances Terrestres en droit belge. Les intermédiaires de l'assurance, R.G.A.R. 1930, nr. 2648.

P. Latteur et D. Elebaers, Manuel Théorique et Pratique des Assurances, deux tomes, De Boeck, Brussel 1962 - 1967.

J. Lehrer, La notion de gestion journalière. Recherche d'une méthode, R. Pr. Soc. 1957, blz. 71 en volg.

F. Monette, A. De Ville et R. André, Traité des Assurances Terrestres deux tomes, Brussel 1949 en 1955.

Moulin St. Just, Le statut juridique des agents d'assurance. Les Nouvelles, Droit Commercial, T. III et T. V Les Assurances, vol. I.

Picard et Besson, Les Assurances Terrestres en droit français, deux tomes, L.G.D.J., Paris 1964 et 1965.

Planiolet et Ripert, T. XI, nr. 1427.

Répertoire Pratique de Droit Belge, V° Courtier; Commission; Agents divers; Louage d'industrie - Louage de services; Mandat; Obligations; Devis et marchés - Commerce - Commerçant; Contrat et convention; Assurances terrestres.

Saintelette, Agents et courtiers, Revue des Assurances Terrestres 1905, p. 439.

Schaub, La condition juridique de l'agent d'assurance, 1937.

L. Simont et P. Van Ommeslaghe, La nation de l'organe statutaire et la représentation des pouvoirs par le conseil d'administration des sociétés anonymes, R.C.J.B. 1964, pp. 72 et suivantes.

P. Sumien, Traité Théorique et Pratique des Assurances Terrestres, Paris, Dalloz 1937.

Thijs, Het statuut en de verbintenissen der verzekeringsbemiddelaars.

M. Van Camp, Le caractère juridique des courtiers d'assurance et leur droit à commission, R.G.A.R. 1937, nr. 2360.

Van de Putte, Manuel des Assurances et du droit des assurances, 1962.

E. Van Dievoet, L'Assurance en Belgique, deux tomes, De Sikkels, Antwerpen 19400.

W. Van Eeckhoudt, Le droit des assurances terrestres, 1933.

P. Van Ommeslaghe, Les sociétés commerciales, Examen de jurisprudence 1957 à 1960, R.C.J.B. 1962, blz. 359 à 429.

J. Van Ryn, Les sociétés commerciales, Examen de jurisprudence 1938-1939, R.C.J.B. 1951, blz. 129 à 159; Examen de jurisprudence 1949 à 1953, R.C.J.B. 1954, blz. 203 à 234; Examen de jurisprudence 1957 à 1960, R.C.J.B. 19662, blz. 359 à 429.

F. Waleffe et H. Aron-Bara, Belgique Judiciaire, 1938, 322.

G. Wets, Bulletin des Assurances 1951, blz. 28; Noot Hof van Beroep, Brussel, 26 mei 1943; Bulletin des Assurances 1943, blz. 597.

G. Wets et J. Wautier, Répertoire décennal, V° Intermédiaires.

Revue et périodiques, Revues professionnelles: De Unie; De Verzekeringswereld; Petit Moniteur des Assurances; Eurovia; Principium.

Revue juridiques, Revue Générale des Assurances et des Responsabilités; Revue pratique du droit des sociétés; Recueil annuel de jurisprudence belge; Journal des Tribunaux; Jurisprudence commerciale de Bruxelles.

(1) Belgisch Staatsblad 7 juli 1971, blz. 8493/4.

(2) Handelswetboek - Boek I - Hoofdstuk V en Hoofdstuk VII.

(3) Artikel 64 wet van 30 december 1867.

(4) Belgisch Staatsblad - 7 december 1961, blz. 9155.

(5) Belgisch Staatsblad - 21 maart 1967, blz. 2849.

(6) Boven deze terminologie verkiezen wij de juiste benaming «raadgever in verzekeringen». Deze laatste betiteling verhelpt de vaak voorkomende vergissing in hoofde van de verzekerden die hun «agent» of «makelaar» gelijkstellen met hun verzekeraar.

(7) Men weet welke voorname rol deze industrie, om niet te zeggen deze handel, steeds meer en meer speelt in het economische leven van het land door de reserves die zij moet vormen. Het beleggen van deze reserves wordt aan een strenge reglementering en controle onderworpen, zij bezorgt de Schatkist een bijdrage die deze laatste in de verste verte niet verwaarloost.

(8) Onder het stelsel van de Beroepsverenigingen beheerst door de wet van 31 maart 1893, zet de Federatie der Producenten in Assuraties van België (Feprabel) van 1962 af de actie voort die de in 1937 gestichte Federatie van de Beroepsverenigingen van Verzekeringsmakelaars en -agenten van België had ondernomen.

(9) P. Laloux op cit. R.G.A.R. 1938, nr. 2648.

(10) Verzekeringpolis van het Belgische Consortium voor de verzekering van de Beroepsaansprakelijkheid van de Producenten in Assuraties.

Art. 1 — Voorwerp van de verzekering.

A. — Het contract dekt de gevolgen van de aquiliaanse of contractuele burgerlijke aansprakelijkheid die ten laste kan gelegd worden van de verzekeringnemer wegens zijn in België uitgeoefende beroepsactiviteit als producent in assuranties om het even in welk land de verzekeraar of de verzekerde gevestigd is of het risico zich bevindt. Zijn mede gedekt de gevolgen van het verlies, de diefstal of de onvrijwillige vernietiging van beroepsdocumenten. De dekking wordt uitgebreid tot de activiteit van de filialen, agentschappen en bureaus die de verzekeringnemer heeft opgericht in Nederland, het Groot-Hertogdom Luxemburg, Frankrijk, de Duitse Bondsrepubliek, Italië en Groot-Brittannië.

Kunnen bij overeenkomst gedekt worden:

a) het beoefenen van de herverzekeringssourtagage;
b) de deelneming aan associaties van producenten opgericht met het oog op het gemeenschappelijk behandelen van bepaalde zaken.

F. — Zijn van de dekking uitgesloten, de gevolgen van de burgerlijke aansprakelijkheid die voortvloeit uit:

— iedere bedrijvigheid die vreemd is aan het beroep van producent in assuranties, met inachtneming van de wetten, reglementen, gewoonten en gebruiken die het beroep beheersen.

(11) Verzoekschrift van de Federatie van de Beroepsverenigingen van verzekeringsmakelaars en -agenten

Belgisch Staatsblad van 26 april 1961, blz. 3667.

— Conferentie van 31.10.1959 - Dienst van de verzekeringscontrole in de zes landen van de E.E.G. Aangehaald door het voornoemd verzoekschrift en door R. Carton de Tournai et P. Van der Meersch.

Aangeh. art. - Bulletin des Assurances 1968.

— Permanente Commissie van de Gemeenschappelijke Markt van B.I.P.A.R. en statuten van B.I.P.A.R.: art. 1: zelfde referenties.

(12) R. Barthe - Op. cit. V° Intermédiaires.

(13) P. Latteur et D. Elebaers - Op. cit. Tome I, 33.

(14) P. Laloux - Op. cit. Hfst. 8. — P. Laloux - Art. cit. R.G.A.R. 1938 - 2648. — L. Fredericq - Op. cit. Tome I, 201.

(15) R. Carton de Tournai et P. Van der Meersch. Art. en ref. cit. 20.

(16) E. Van Dievoet - Op. cit. T. II, blz. 111, 112.

(17) R. Pr. Dr. B. - V° Courtiers nr. 27.

L. Fredericq - Op. cit. T. I nr. 201.

F. Monette, A. De Villé en R. André - Op. cit. tit. 13, blz. 411 à 512.

Les Nouvelles - Droit commercial T. V. Les Assurances nr. 646.

P. Latteur et D. Elebaers - Op. cit. T. I, B. I, Hfd. 5.

R. Carton de Tournai et P. Van der Meersch - art. cit.

W. Van Eeckhoudt - Op. cit. n° 251.

P. Laloux - Op. cit. n° 240 - art. cit. R.G.A.R. 1938 n° 2648.

Benoit et De Jonghe - Art. cit. - Bulletin Assurances 1938.

G. Wets, art. cit. - Bulletin des Assurances 1951.

E. Henusse - Le courtier d'assurance - Bull. Ass 1936.

G.W. - Nota Hof van Beroep Brussel, 26 mei 1943 - Bulletin des Assurances 1943, blz. 596.

M. Van Camp - Art. cit. - R.G.A.R. 1937 nr. 2360.

R. Van de Putte - Op. cit. Hfdst. 9.

P. Sumien - Op. cit. Hfdst. 8.

M. Picard et A. Besson - Op. cit. Hfdst. 4, sectie 3.

(18) Op 22 maart 1937 door de uitvoerende macht aangesteld als koninklijk commissaris voor de verzekeringen, legde de Heer Professor Van Dievoet op 31 mei en 31 oktober 1938 zijn verslag neer in handen van de regering.

(19) E. Van Dievoet - Op. cit. 2de deel blz. 138.

(20) P. Laloux - Op. cit. nr. 240.

E. Henusse - Geciteerd art. Bull. Ass. 1936, blz. 547.

(21) Handelswetboek - Boek I tit. 1°, art. 1, Kooplieden zijn zij die daden uitoefenen, bij de wet daden van koophandel genoemd, en daarvan hoofdzakelijk of aanvullend hun gewoon beroep maken.

(22) Handelswetboek - Boek I, tit. 1, art. 2.

(23) L. Fredericq - Op. cit. Tome I, nr. 19. - Zelfs een geïsoleerde makelaarsverrichting is een daad van koophandel.

(24) Les Nouvelles - Op. cit. 647.

(25) Rep. Pr. Dr. B. - V° Handel en Handelaar, nrs. 6-7.

L. Fredericq - Op. cit. Tome I nrs. 15-58.

(26) R. Pr. Dr. B. - V° Louage de Services, n° 23, réf. Com. Bruxelles 15.11.1911. Jur. Com. Bruxelles 1912, 63.

(27) F. Monette, A. De Villé en R. André - Op. cit. T. I, 697.

(28) E. Van Dievoet - Op. cit. T. II, blz. 153 en ref.

(29) Handelswetboek, wet van 30 december 1967, art. 64.

(30) R. Pr. Dr. B. - V° Makelaar nrs. 2, 5, 8 en de talrijke geciteerde referenties.

L. Fredericq - Op. cit. T. I, n° 193.

(31) F. Monette, A. De Villé en R. André - Op. cit., titre 13, n° 697-700 tot 705.

P. Latteur et D. Elebaers - Op. cit. Tome I nr. 50.

Benoit et De Jonghe - Art. cit. blz. 359.

M. Van Camp - Art. cit. R.G.A.R. 1937 nr. 2360. Volgens

de auteur is de makelaar wel een ondernemer. Deze hoedanigheid belet niet dat de bemiddelaar zowel de cliënt als de verzekeringsmaatschappij kan vertegenwoordigen bij de vervulling van een bepaalde daad; in welk geval de regel van de lastgeving toepasselijk is. Deze toepassing blijft eigen aan het speciale geval.

Eurovia april 1967 (Principium sept. 67 nr. 9). De toepassing van de theorie van de lastgeving op wel bepaalde juridische verrichtingen wordt door de auteur van het artikel niet uitgesloten.

(32) R. Pr. Dr. B. - V° Makelaar, 23, V° Mandaat, 67.

L. Fredericq - Op. cit. T. I, 193-194. - De auteur legt de nadruk op het uitzonderlijk karakter van het mandaat bij de makelaar en de beperkende uitleg die eraan verbonden is.

P. Laloux, Op. cit. Hfdst. 8 en art. cit.

R. Carton de Tournai en P. Van der Meersch, art. cit. blz. 261 tot 264. - Deze auteurs besteden meer in het bijzonder aandacht aan de daden die schijnbaar of in werkelijkheid reëel de vorm aannemen van een lastgeving door de verzekerde of de verzekeraar aan de makelaar gegeven; zij erkennen dat deze overeenkomst in het geheel van de bedrijvigheid van de bemiddelaar een bijkomend karakter heeft (20).

W. Van Eeckhoudt - Op. cit. nr. 251 die de makelaar als mandataris van de verzekerde kwalificeert.

R. Van de Putte - Op. cit. Hfdst. 9.

M. Picard en A. Besson - Op. cit. Tome I, nr. 716. - De auteurs wijzen vooral op de huidige tendens in de Franse rechtspraak om de betrekkingen tussen makelaar en verzekerde als mandaat te beschouwen.

(33) Les Nouvelles - Op. cit. nrs. 647 tot 661.

(34) E. Van Dievoet - Op. cit. Tome II, blz. 135 tot 139.

(35) H. De Page - Op. cit. T. IV, 836.

(36) H. De Page - Op. cit. T. IV, 844.

M. Flamme et J. Lepaffe - Op. cit. nr. 2 plus ref. cit.

(37) H. De Page, Op. cit. T. IV, 858 tot 860.

(38) M. Flamme et J. Lepaffe - Op. cit. nr. 14.

M. Gevers en J. De Gavre - Art. cit. R.C.J.B. 1965, blz. 208

(39) Men kent de modaliteit die eigen is aan de overeenkomst van verzekeringscourtagage. Hoe paradoxaal het misschien ook moge schijnen, maar de zeden en gewoonten verplichten de verzekeraar de betaling van het commissieloon aan de makelaar of agent uit te voeren door ze af te trekken van de door de verzekerde betaalde premie.

(40) Benoit et De Jonghe - Art. cit. blz. 249-350 en 356.

(41) R. Pr. Dr. B. - V° Mandat n° 4.

Planiol et Ripert T. XI, n° 1427.

(42) R. Pr. Dr. B. - V° Mandat 5 en réf.

(43) R. Pr. Dr. B. - V° Mandat nrs. 37-38 en ref.

(44) De enige bepaling die wordt aangebracht door art. 64 van de wet van 30 december 1867.

(45) R. Pr. Dr. B. - V° Makelaar nrs. 2 en 3 en ref.

(46) L. Fredericq - Op. cit. T. I, 193 en 194.

(47) E. Van Dievoet - Op. cit. T. II, blz. 143-144.

(48) Benoit et De Jonghe - Art. cit. blz. 356.

Les Nouvelles, Op. cit. 649-657.

F. Monette, A. De Villé en R. André - Op. cit. T. II, 701.

R. Pr. Dr. B. - V° Mandat nr. 67.

(49) Les Nouvelles - Op. cit. 649-651-664.

(50) Parl. Doc. 283. Kamer der Volksvertegenwoordigers, zitting 1968-69, blz. 8.

(51) Les Nouvelles, Op. cit. 659.

(52) G. Wets, art. cit. XIX.

(53) R.C.J.B., derde trim. 1968, 3 tot 12. - Deze criteria zijn cumulatief. De werkgever moet ze effectief kunnen uitoefenen.

(54) Cfr. Le contrat d'agent salarié.

G. Wets, art. cit. XIa.

(55) Hij is het als zijn werkvoorwaarden zodanig zijn dat er tussen de verzekeraar en hem een onbetwistbare band van ondergeschiktheid bestaat.

R. Carton de Tournai en P. Van der Meersch, art. cit. n° 12 en réf. cit.

G. Wets, art. cit. XXI.

(56) G. Wets, art. cit. XXII et réf. cit. in XV.

(57) E. Van Dievoet, Op. cit., T. II, blz. 178.

(58) Belgisch Staatsblad van 21 maart 1967, blz. 2847 tot 2853.

(59) Carton de Tournai et P. Van der Meersch, art. cit. n° 10

(60) P. Latteur et D. Elebaers, T. I, n° 43.

(61) E. Van Dievoet - Op. cit. T. II, blz. 139.

L. Fredericq - T. I, nr. 200.

W. Van Eeckhoudt - Op. Cit. 254 c.

P. Laloux - Op. cit. 241.

M. Van Camp - Art. cit.

(62) In de huidige stand van de wetgeving loopt deze vergelijking mank. De wet van 30 juli 1963 betreffende de status van de handelsvertegenwoordigers beslist juris tantum dat deze aan een dienstverhuuringscontract worden onderworpen. Daarenboven sluit deze wet de verzekeringsbemiddelaar uitdrukkelijk van haar toepassing uit.

F. Monette, A. De Villé en R. André - T. II, blz. 446.

(63) R. Pr. Dr. B. - V° Handel - Handelaar 67, 68, 70 - 73 en gecit. ref.

a contrario, geciteerde beslissingen en 69 en 71.
 E. Henusse - Art. cit. blz. 548.
 (64) Carton de Tournai en P. Van der Meersch - Art. cit. n° 16 en talrijke gecit. ref.
 Latteur en Elebaers - Op. cit. n° 52.
 Dienen weerhouden te worden de parlementaire werkzaamheden van Kamer en Senaat vóór het stemmen van de wet van 3 juli 1953 waarbij artikel 1 van het Wetboek van Koophandel gewijzigd wordt, werkzaamheden waarnaar door de schrijvers verwezen wordt.
 (65) Les Nouvelles - Op. cit. 664.
 E. Van Dievoet - Op. cit. T. II, pp. 117-139.
 G. Wets, nota onder Hof van Beroep Brussel 26 mei 1943, Bulletin des Assurances 1943, blz. 598-599.
 P. Monette, A. De Villé en R. André - Op. cit. T. II, n° 712.
 Volgens deze auteurs is de exclusiviteitsverplichting het enige criterium dat het mogelijk maakt een onderscheid te maken tussen agentschapsovereenkomst en verzekeringscourageovereenkomst.
 a contrario: P. Laloux - Art. cit. - M. Van Camp - Art. cit. (66) Les Nouvelles - Op. cit. 673 tot 675.
 F. Monette, A. De Villé en R. André - Op. cit. T. II 734.
 W. Van Eeckhoudt - Op. cit. nr. 254.
 E. Van Dievoet - Op. cit. T. II, p. 117.
 (67) Zelfs wanneer de commissieloonbrief de handtekening van de beide partijen of een ontvangstbewijs vereist. De verbintenis is tweezijdig als de commissieloonbrief wordt aangevuld met bepaalde beschikkingen in verband met de regeling van de kwantities.
 (68) G. Wets - Art. cit. VII, blz. 28.
 (69) Parl. Doc. nr. 283 - Kamer der Volksvertegenwoordigers, zitting 1968-1969. - Het ontwerp bepaalt deze overeenkomst als volgt: De agentuurovereenkomst is de overeenkomst waarbij de ene partij, de principaal, aan de andere partij, de handelsagent, buiten dienstbetrekking opdraagt, en deze zich verbindt voor een bepaalde of een onbepaalde tijd en tegen beloning hetzij ten behoeve van de principaal bij de totstandkoming van overeenkomsten bemiddeling te verlenen, hetzij deze op naam en voor rekening van de principaal te sluiten.
 (70) K.B. van 20 juli 1955 tot samenordering van de wetten betreffende het bediendencontract en volgende wetten van 20.7.61, 10.12.62, 15.4.64, 12.4.65, 10.10.67 en 21.11.69.
 (71) Wet van 31 juli 1963.
 (72) Picard en Besson - Op. cit. nr. 614.
 P. Sumien - Op. cit. 502.
 W. Van Eeckhoudt - Op. cit. nr. 253.
 E. Henusse - Gecit. art.
 R. Pr. Dr. B. - V° Commerce - Commerçant nr. 68 en gecit. ref.
 P. Laloux - Gecit. op., hoofdstuk 8.
 P. Laloux - Gecit. art.
 M. Van Camp - Gecit. art.
 Gecit. ref. door Les Nouvelles, gecit. op. 666.
 Glicit. ref. door Carton de Tournai en P. Van der Meersch, gecit. art., blz. 258.
 (73) E. Van Dievoet - Op. cit. T. II, blz. 140.
 F. Monette, A. De Villé en R. André - Op. cit. T. II, 714.
 R. Pr. Dr. B. - V° Mandat 67 en gecit. refer.
 F. Waleffe en H. Aron-Bara, - Art. cit.
 (74) Parl. Doc. nr. 283 - Kamer der Volksvertegenwoordigers, zitting 1968-69, blz. 9.
 (75) E. Van Dievoet - Op. cit. T. II, blz. 142-143.
 R. Pr. Dr. B. - V° Mandat nr. 67.
 (76) F. Monette, A. De Villé en R. André - Op. cit. T. II, 717-718.
 L. Fredericq - Op. cit. T. I, 206.
 Les Nouvelles - Op. cit. 672 en gecit. tegenstrijdige refer.
 (77) Carton de Tournai en P. Van der Meersch - Art. cit. hoofdstuk 2, blz. 261 tot 264.
 M. Van Camp - Art. cit.
 (78) E. Van Dievoet - Op. cit. T. II, blz. 143-144. - Uit deze vaststelling heeft de auteur de rechten en de verplichtingen van de verzekeringsagent bepaald in het ontwerp waarvan hem de opstelling werd opgedragen.
 (79) Carton de Tournai en P. Van der Meersch - Art. cit. blz. 259.
 P. Laloux - Art. cit. - Het door de auteur aangenomen criterium wordt als volgt uitgedrukt «in de afhankelijkheid of de onafhankelijkheid ten aanzien van de verzekeraar».
 (80) Cfr. Verzoekschrift Feprabel, Belgisch Staatsblad van 21 maart 1967.
 (81) Carton de Tournai en P. Van der Meersch - Art. cit., blz. 260 en door de auteurs gecit. ref.
 Feyaerts en Ernault: *Traité Général des Assurances Terrestres*.
 Les Nouvelles - Op. cit. n° 679 - die aandringen op de voor de commentator steeds actuele verdeling, enerzijds tussen de vrije en de exclusieve bemiddelaars en anderzijds tussen de makelaars die handelaar zijn en de eigenlijke vrije bemiddelaars die een burgerlijk beroep uitoefenen.

P. Latteur en D. Elebaers - Op. cit. nr. 49.
 G. Wets - Art. cit. VII - XIII. - De auteur doet het afwijken van de vrijheid en de beperkende verplichting die het beroep van agent kenmerkt uitkomen.
 R. Van de Putte - Op. cit. Hoofdst. 9. - Het onderscheid tussen makelaar en agent, zegt de auteur, heeft juridisch weinig of geen betekenis. De verzekeraars zelf trachten aan de beide categorieën van personen eenzelfde statuut te geven. Dat statuut is eigenlijk dat van een onafhankelijke makelaar (blz. 146-2). Zo zijn dan, uit juridisch standpunt, makelaars en agenten gelijk te stellen (blz. 147-3).
 (82) Rondschriften nr. 21 - 11 maart 1969, Registratie en Domeinen nr. ET 793 L - Taksen gelijkgesteld met het zegel.
 (83) Picard en Besson - Op. cit. T. I, blz. 221.
 (84) De andere bronnen van de lastgeving zijn de wet en de beslissingen van de rechtbanken: er wordt dan van wettelijke of gerechtelijke lastgeving gesproken. In de plaats van de term wettelijke of gerechtelijke mandatarissen geeft de doctrine de voorkeur aan de term wettelijke of gerechtelijke vertegenwoordigers; daardoor brengt zij een onderscheid tussen de lastgeving en de vertegenwoordiging tot stand.
 R. Pr. Dr. B. V° Mandaat 33-38 en gecit. ref.
 Demogue: *Obligations* T. I, n° 9.
 Bolland - Op. cit., blz. 147 en volgende.
 (85) R. Pr. Dr. B. V° Mandaat 9-10-11 en gecit. ref. namelijk Colin et Capitant, T. I, 75-76.
 Bolland - Op. cit., blz. 134 en volgende.
 Planol et Ripert, T. VI n° 54 en volg., 61-65.
 (86) Art. 1984. - Lastgeving of volmacht is een handeling, waarbij een persoon aan een ander de macht geeft om iets voor de lastgever en in zijn naam te doen.
 Art. 1998. - De lastgever is verplicht de verbintenissen na te komen die de lasthebber overeenkomstig de hem verleende macht heeft aangegaan. Hij is niet verplicht tot hetgeen daarbuiten mocht zijn gedaan, dan voor zover hij zulks uitdrukkelijk of stilzwijgend bekrachtigd heeft.
 (87) Dit hoofdbestanddeel vindt men terug in de overeenkomsten waarop het begrip van mandaat door analogie wordt toegepast.
 (88) In bijlage gaat een model van overeenkomst van algemene agentschap.
 (89) Nota P.D. Hof van Cassatie, 1e Kamer, 15.10.59.
 Rev. Pr. D.S. 1960, nr. 162-44-66 en gecit. ref.
 Avis Hayoit de Iermicourt, Cassatie 19.2.65.
 Rev. Pr. D.S. 1955, nr. 4478.
 L. Fredericq - Op. cit. T. IV, 1967.
 Van Ryn - Op. cit. T. I, 369.
 (90) Het dagelijks beheer der zaken van de vennootschap, alsook de vertegenwoordiging van de vennootschap, wat dat beheer aangaat, mogen toevertrouwd worden aan bestuurders, zaakvoerders en andere agenten, al dan niet vennoten zijnde, wier benoeming, ontslag en bevoegdheid bij de statuten worden geregeld. De verantwoordelijkheid van deze agenten, ter zake van hun beheer wordt bepaald overeenkomstig de algemene regelen der lastgeving.
 (91) Van Ryn - Examen de Jurisprudence 1939 tot 1948.
 Rev. Cr. Jur. B. 1951, blz. 129 tot 159.
 (92) J. Van Ryn en P. Van Ommeslaeghe, Examen de Jurisprudence 1957 à 1960, R.C.J.B. 1962, blz. 359 tot 419 - 19. a contrario: Rev. Pr. Dr. Soc. 1961, blz. 77, 1950, blz. 30.
 (93) Cass. 1e Kam. 17.5.62 R.C.J.B. 1964, blz. 72 en volg.
 Nota L. Simont en P. Van Ommeslaeghe.
 (94) Cass. 6.2.1953 - R. Pr. Dr. Soc. 1953 nr. 4310 en nota P.O. Hof Luik 21.3.44 - R. Pr. Dr. Soc. 1953 nr. 4311.
 Leuven 26.11.52 - R. Pr. Dr. Soc. 1953 nr. 4312.
 (95) J. Lehrer - Gec. art., blz. 173.
 (96) J. Lehrer - Gec. art., blz. 74 tot 78 en talrijke gecit. ref.
 (97) 't Kint - Gec. art. R. Pr. Dr. S. 1968 nr. 5452, blad 259 en verwijzing.
 (98) Les Nouvelles, *Droit Commercial*, T. III, nr. 2.300.
 Cass. 28.12.1911 - Rev. Pr. Dr. Soc. 1912, nr. 2206.
 Gecit. door J. Lehrer, gec. art., blz. 71.
 (99) 't Kint - Gec. art., blz. 259-260.
 (100) In die zin. *Vrederegerecht Kontich* 13.5.69 - R.W. 1968-69, nr. 41, col. 1953.
Vrederegerecht Antwerpen 22.5.69 - R.W. 1968-69, nr. 41, col. 1967.
Vrederegerecht St.-Gillis, 19.2.69 - J.J.P. nr. 4, april 1969, blz. 129.
 (101) Zie blz. 11 en 41.
 Verzekeringsmakelaar is iedere natuurlijke of rechtspersoon die als hoofd- of bijberoep, gewoonlijk aan het publiek zijn dienst aanbiedt met het oog op het afsluiten van verzekeringscontracten en vervolgens de te waarborgen risico's bij de verzekeringsonderneming inbrengt, zonder echter in de keuze van deze gebonden te zijn.
 Is verzekeringsagent «de persoon die tegenover een verzekeringsonderneming de verbintenis heeft aangegaan haar de aanbrenghang van de in een bijzondere verzekeringsstak te waarborgen risico's exclusief voor te behouden, hetzij voor gans het nationaal grondgebied, hetzij voor een bepaalde streek.»

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 1 oktober 1971.

Afdelingsvoorzitter : Ridder J. Rutsaert.

Raadsheren : MM. A. de Vreese, Ridder G. de Schaetzen (verslaggever), J. Gerniers en A. Meeüs.

Advocaat-generaal : M. A. Colard.

Advocaten : Mrs. A. Bayart en R. Philips.

Burgerlijke rechtspleging. — Berechting van de zaak. — Heropening van het debat. — Ambtshalve. — Niet door partijen opgeworpen exceptie. — Begrip.

Wanneer de rechter een vordering afwijst op grond van een verweermiddel betreffende de gegrondheid zelf ervan en niet op grond van een exceptie van onbevoegdheid, nietigheid, verjaring, uitsluiting, onontvankelijkheid of enige andere exceptie in de zin van art. 774 gerechtelijk wetboek, is hij niet verplicht de heropening van het debat te bevelen zelfs indien de partijen bedoeld verweermiddel voor hem niet hadden opgeworpen.

Cambier-Bekaert t./ Van Burm.

Gelet op het bestreden arrest, op 29 juni 1970 door het Hof van beroep te Gent gewezen ;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 1134, 1135, 1319, 1320, 1322 van het Burgerlijk Wetboek en 774 van het Gerechtelijk Wetboek,

doordat het bestreden arrest de vordering van eiseres, strekkende tot veroordeling van de verweerders tot de kontraktueel bepaalde boete voor vertraging in de werken, ongegrond heeft verklaard, om de reden dat bij de uitvoering belangrijke wijzigingen werden aangebracht door onttrekking en bijvoeging van werken en leveringen, dat dienvolgens moet aanvaard worden dat de partijen akkoord gingen om de aanvankelijk bepaalde voltooiingsdatum ter zijde te laten, dat de briefwisseling tussen partijen zulks uitwijst, dat, blijkens een brief van eiseres van 8 oktober 1961, op een bijeenkomst die een paar dagen vroeger gebeurde een datum werd vastgesteld om de werken te doen doorgang vinden, dat eiseres namelijk in die brief aandrang op een snelle vooruitgang volgens de tijdens die bijeenkomst bepaalde datum, dat die datum nergens nauwkeurig bepaald wordt, dat de architect aandrang op spoedige uitvoering van de werken doch van geen vertraging gewaagde, dat eiseres zelf stelt dat de vertraging slechts tot 1 mei 1962 duurde, dat zowel vóór als na die datum werd aangedrongen op voltooiing van de werken doch geen ingebrekestelling tot betaling van boete wegens vertraging aan de aannemers werd aangezegd, en het arrest dienvolgens eiseres veroordeelt tot het betalen ten provisionele titel van een som van 400.000 frank,

terwijl, eerste onderdeel, in hun conclusie voor het hof van beroep de verweerders zich ermede akkoord verklaarden dat aan de deskundige de opdracht zou worden gegeven na te gaan of in het licht van de gewijzigde opdracht en andere omstandigheden, vertraging van de werken aan de verweerders te wijten was, zo ja, hoeveel, en in dat geval de schade van eiseres te ramen,

terwijl de verweerders in gezegde conclusie niet stelden dat men in de toenmalige stand van de zaak tot de ongegrondheid van de vordering van eiseres wegens vertraging kon besluiten hetzij om reden van de wijziging in de opdracht van de aannemers, hetzij om reden van een ver-

zaking aan de eerst bepaalde datum van beëindiging, hetzij om reden van het vaststellen van een nieuwe datum, hetzij om de reden dat de eisers geen ingebrekestelling aan de aannemers hadden aangezegd,

terwijl dienvolgens het arrest voormelde vordering van de eisers verwerpt op een exceptie welke door de verweerders niet werd ingeroepen, en zulks zonder de heropening van de debatten te bevelen, hetgeen een schending uitmaakt van artikel 774 van het Gerechtelijk Wetboek en een miskennen van de bewijskracht welke door de artikelen 1319, 1320, 1322 van het Burgerlijk Wetboek aan de conclusie van de verweerders gehecht wordt,

tweede onderdeel, het arrest terecht constateert dat op 19 juli 1960 een aannemingsovereenkomst tussen de partijen werd aangegaan waarbij bedongen werd dat de werken zouden uitgevoerd worden onder meer volgens bestek, op 15 april 1960 door architect Theo Martens opgemaakt, en dat de boete voor vertraging 1.000 frank per dag zou bedragen,

terwijl gezegd bestek in zijn artikel 24 bepaalt dat de voor vertraging bepaalde afhouding zou gebeuren zonder verdere in-morastelling,

terwijl dienvolgens, door de vordering van eiseres wegens gebrek aan ingebrekestelling ongegrond te verklaren, het arrest de bindende kracht miskent welke door de artikelen 1134 en 1135 van het Burgerlijk Wetboek aan voormelde overeenkomst en bestek wordt gehecht alsook de bewijskracht welke door de artikelen 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek aan gezegde akten wordt toegekend,

derde onderdeel, de motivering van het arrest onduidelijk is daar zij niet mogelijk maakt te weten welke, volgens de rechters, de bedingen zijn die de partijen zouden hebben verzaakt, welke de bedingen zijn die in stand werden gehouden, en welke nieuwe bedingen aanvaard werden,

en terwijl deze onduidelijkheid in de motivering gelijkstaat met een gebrek aan de door artikel 97 van de Grondwet vereiste motivering ;

Wat het eerste en het derde onderdeel betreft :

Overwegende dat het arrest de tegenvordering van de eisers tot betaling van een bij overeenkomst vastgestelde boete wegens vertraging in de werken verwerpt op grond van feitelijke omstandigheden welke door de verweerders ingeroepen waren en waaruit het duidelijk afleidt, enerzijds, dat de partijen akkoord gingen om de aanvankelijke voltooiingsdatum buiten beschouwing te laten en, anderzijds, dat nergens een nieuwe datum vastgesteld werd en er alleszins geen vertraging is geweest ;

Overwegende dat de rechter aldus die vordering afwijst op grond van een verweermiddel betreffende de gegrondheid zelf ervan, doch geenszins op grond van een exceptie van onbevoegdheid, nietigheid, verjaring, uitsluiting, onontvankelijkheid of enig andere exceptie in de zin van artikel 774 van het Gerechtelijk Wetboek ;

Dat hij derhalve niet verplicht was de heropening van de debatten te bevelen zelfs indien de partijen bedoeld verweermiddel voor hem niet hadden ingeroepen ;

Dat het eerste onderdeel niet kan aangenomen worden en het derde onderdeel feitelijke grondslag mist ;

Wat het tweede onderdeel betreft :

Overwegende dat het arrest op grond van de in het antwoord op het eerste en het derde onderdeel aangehaalde redenen, zijn beslissing wettelijk rechtvaardigt ;

Dat het tweede onderdeel, dat tegen een overtoellige reden van het arrest is gericht, niet ontvankelijk is bij gebrek aan belang ;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;
Veroordeelt de eisers in de kosten.

NOOT. — Het verbod voor de rechtbanken om uitspraak te doen over niet gevorderde zaken is neergelegd met name in art. 1138 gerechtelijk wetboek (Cass., 15 jan. 1970, Pas. 1970, I, 403, Arr. Cass. 1970, 432). De rechter kan een partij wettelijk niet meer toekennen dan wat deze bij conclusie gevorderd heeft (Cass., 16 nov. 1970, Pas. 1971, I, 231, Arr. Cass. 1971, 243). Maar hij kan ambtshalve voorzien in de door de partijen voorgedragen redenen, wanneer hij enkel steunt op regelmatig aan zijn beoordeling voorgelegde feiten en noch het voorwerp noch de oorzaak van de eis wijzigt (Cass., 28 jan. 1969, Pas. 1969, I, 489, Arr. Cass., 1969, 515) en hij werpt geen betwisting op waarvan het bestaan door de conclusies van de partijen wordt uitgesloten, doch hij beperkt zich ertoe na te gaan, zoals het zijn plicht is, of een door een partij aangevoerd middel naar recht is gegrond, wanneer hij dit middel verwerpt om een andere reden dan die welke de partijen aanvoeren (Cass., 18 juni 1970, Pas. 1970, I, 925, Arr. Cass. 1970, 981. - Zie nog Cass., 23 april 1969, R.W. 1969-70, 515).

In art. 774 Ger. Wb. is het begrip « middel », dat oorspronkelijk in het ontwerp voorkwam, vervangen door het begrip « exceptie », dat dan toch ruimer is dan het begrip in het hoofdstuk « Excepties » (art. 851 e.v.). Zie Verslag De Baeck (Doc. Sen., 1964-65, nr. 170, blz. 133): « Het is dus wanneer de rechter een exceptie opwerpt, onder meer, van onbevoegdheid, nietigheid, verjaring, uitsluiting, onontvankelijkheid, dat hij de heropening van de debatten zal moeten bevelen ». (Zie nog de voetnoot bij Cass., 28 jan. 1969, Pas. 1969, I, 489, Arr. Cass. 1969, 515). Betreffende de exceptie van onbevoegdheid die de lagere rechter ambtshalve opwerpt dient opgemerkt te worden dat de heropening van het debat bewerkt wordt door de verwijzing naar de arrondissementsrechtbank (Vieujean & Fettweis, Rev. tr. dr. civ., 1969, 898).
C.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

10e Kamer. — 12 februari 1971.

Voorzitter : M. Vander Haegen.

Raadsheren : MM. Screvens en Vroomans.

Advocaten : Mrs. Schuermans en F. Wouters.

Verjaring. — Beweerde verkrijging van een perceel grond door dertigjarige verjaring. — Art. 22.43 B.W. — Natuurlijke stuiting. — Art. 22.29 B.W. — Vereiste van voortdurend en onafgebroken bezit. — Art. 22.34 B.W. — Bezit in de tussentijd.

Geïntimeerden beweren door dertigjarige verjaring een perceel grond verkregen te hebben

Het blijkt echter dat de eigenaar van een aanpalend perceel de twee percelen ten laatste op 27 maart 1962 afgesloten heeft en dat geïntimeerden daartegen niet binnen het jaar gereageerd hebben. Gesteld dat zij voordien bezitters van het litigieuze perceel waren, hebben zij ten minste vanaf 27 maart 1962 bij toepassing van art. 22.43 B.W. het bezit ervan verloren : die natuurlijke stuiting doet een nieuwe termijn lopen en sedert de stuiting zijn geen dertig jaren verlopen.

Ten onrechte vragen geïntimeerden te mogen bewijzen dat zij reeds vóór 1960 het perceel door dertigjarige ver-

jaring verkregen hadden. Geïntimeerden, die thans het perceel niet meer bezitten, mogen zich niet op art. 22.34 B.W. beroepen ; de feiten waarvan zij het bewijs aanbieden, zijn niet voldoende om een voortdurend en onafgebroken bezit te bewijzen, zoals door art. 22.29 B.W. vereist, daar zelfs indien geïntimeerden een vroeger bezit zouden bewijzen, zij niet mogen geacht worden het ook in de tussentijd te hebben gehad.

Van Reusel e.a. t. / Lievens e.a.

Gezien het arrest van dit Hof dd. 16 november 1968; Gezien, in regelmatige vorm voorgelegd, het vonnis gewezen op 3 november 1965 door de rechtbank van eerste aanleg te Turnhout, waarvan geen akte van betekening werd overgelegd en waartegen op 17 en 19 januari 1966, beroep regelmatig naar vorm en tijd werd ingesteld;

Gezien de akte van gedingsherneming en van beroep dd. 29 januari 1970 door Lievens Maria Theresia Josepha en haar echtgenoot Beyens Frans; dat het beroep regelmatig is naar vorm en tijd;

Overwegende dat de beroepen ingeschreven onder nrs. 55.324 en 55.324 bis van de algemene rol gericht zijn tegen eenzelfde vonnis en dienen samengevoegd te worden;

Gezien de akte van gedingherneming dd. 8 februari 1968 door de erfgenamen van Lievens Anna Maria, thans overleden (geïntimeerden onder 9);

Overwegende dat Lievens Anna Philomena Ludovica echtgenote Lievens Martinus op 11 april 1966 overleden is; dat haar vier meerderjarige kinderen Lievens Maria Dymphna echtgenote Peeters Edmond, Lievens Constantia Francisca Dymphna echtgenote Peeters Livinus, Lievens Josephus Augustinus Benedictus, Lievens Dymphna Francisca Juliana echtgenote Van Rooy Marcel verklaren het geding te hernemen (appellanten sub. 13 b);

Overwegende dat Lievens Walter en Goukens Anna, thans meerderjarig, verklaren het geding in persoonlijke naam te hernemen (geïntimeerden sub. 8 en 13);

Overwegende dat de vordering, door geïntimeerden (of hun rechtsvoorgangers) ingediend, er toe strekt het eigendomsrecht op het perceel grond gelegen te Geel, Bel, wijk I deel van nummers 1288 P en 1288 Q, groot 50 aren, palende enerzijds aan de eigendom van de erven Geukens en anderzijds aan de weg welke het perceel in kwestie scheidt van de rest der percelen 1288 P en 1288 Q, eigendom van appellant, krachtens de dertigjarige verjaring op te eisen;

Overwegende dat hetgeen door geïntimeerden in de rubriek « feiten » van hun conclusies tot de melding van de verkoop van 15 juni 1960 beweerd wordt, niet bewezen is;

Overwegende dat het vaststaat :

1° dat appellanten volgens de voorgelegde titels eigenaars zijn van een perceel grond gelegen te Geel, Bel, sectie I, gecadastré onder nr 1288 d (hetgeen thans met nrs 1288 O, P, Q overeenstemt), groot 2 hectaren, 26 aren, 20 centiaren om het verkregen te hebben in de nalatenschap van Felix Ludovicus Lievens en Maria Constantia Gillis die het van de consoorten Schepens gekocht hadden, volgens akte dd. 4 februari 1920 van notaris Smolderen te Mol ; dat deze consoorten het verkregen hadden in de nalatenschap van hun moeder en echtgenote Lievens Maria aan dewelke het behoorde ingevolge een akte van deling verleden door notaris De Wit te Meerhout in 1881 ;

2° dat geïntimeerden eigenaars waren van een perceel grond gelegen te Geel, Bel, sectie I, nr 1285 I, groot 35

aren, dat ze bekomen hadden ingevolge testamentaire beschikking van Lievens Martinus die het verkreeg ingevolge de hierboven vermelde akte van deling verleden door notaris De Wit ;

3° dat dit laatste perceel grond nr 1285 i op 15 juni 1960 aan de consoorten Geukens verkocht werd ingevolge akte verleden door notaris Verbist te Geel ;

Overwegende dat de consoorten Geukens het thans door geïntimeerden opgevorderde perceel, op een onbeduidende uitzondering na, samen met het door hen aangekochte perceel van 35 aren na de verkoop van 15 juni 1960 afgesloten hebben ; dat het uit het door landmeter Dijkmans op 27 maart 1962 opgemaakt plan, waarvan een exemplaar in het dossier van geïntimeerden berust, blijkt dat de afsluiting ten laatste op die datum geëindigd was ;

Overwegende dat geïntimeerden hierop niet binnen het jaar gereageerd hebben ; dat zij de huidige procedure slechts op 3 december 1963 ingediend hebben ; dat hun verzet tegen de verkoop — hetwelk per se onvoldoende was — op 26 oktober 1963 aan notaris Verbist betekend werd en dus eveneens laattijdig was ;

Overwegende dat geïntimeerden derhalve het bezit van het litigieuze perceel grond ten minste vanaf 27 maart 1962 bij toepassing van artikel 2243 van het Burgerlijk Wetboek verloren hebben, indien zij er te voren bezitters van waren geweest ; dat de natuurlijke onderbreking een nieuwe termijn heeft doen lopen ; dat er in ieder geval geen 30 jaar sedert de onderbreking verlopen zijn ;

Overwegende dat geïntimeerden in subsidiaire orde vragen « aan de hand van het in eerste aanleg gevraagde en toegestane getuigenverhoor te mogen bewijzen dat zij door dertigjarige verjaring het perceel bos in kwestie verkregen reeds op 1 juni 1960 » ;

Overwegende dat deze aanvraag niet dient ingewilligd te worden ;

Overwegende dat geïntimeerden, die thans het litigieuze perceel grond niet meer bezitten, artikel 2234 van het Burgerlijk Wetboek niet mogen inroepen ; dat de feiten die ze aanbieden te bewijzen niet volstaan om een voortdurend en onafgebroken bezit te bewijzen, zoals door artikel 2229 van het Burgerlijk Wetboek vereist, daar zelfs indien zij een vroeger bezit zouden bewijzen zij niet mogen geacht worden het ook in de tussentijd te hebben gehad dat die feiten derhalve niet afdoende zijn ;

Overwegende dat de eis dienvolgens ongegrond is ;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935 ;

Alle andere conclusie verwerpende ;

Ontvangt de beroepen ;

Voegt ze samen ;

Verleent akte 1° aan de hierboven bepaalde meerderjarige kinderen van wijlen Lievens Anna Philomena Ludovica dat zij het geding hernemen,

2° aan Lievens Walter en Goukens Anna dat zij het geding in persoonlijke naam hernemen ;

Doet het bestreden vonnis te niet ;

Wijzigende,

Verklaart de eis ongegrond ; wijst geïntimeerden ervan af ;

Verwijst geïntimeerden in de kosten van beide aanleggen.

HOF VAN BEROEP TE GENT

7 december 1971.

Voorzitter : M. E. Verougstraete.

Raadsheren : MM. De Buck en Lebbe.

Advocaten : Mrs. R. Leboucq en C. Verhaaren.

Verplichte aansprakelijkheidsverzekering. — Inzake motorvoertuigen. — Belgische Staatverzekeraar. — Militair. — Verzekerde.

Het ligt in de ratio legis van art. 14 van de wet van 1 juli 1956, de Staat als een verzekeraar te kwalificeren en de (militaire) bestuurder van het (militaire) staatsvoertuig als een verzekerde te aanzien. De wet van 1 juli 1956 beoogt immers niet alleen de belangen van de benadeelde - derde te vrijwaren maar ook deze van de bestuurder. Het terugvorderingsrecht van de Staat, als verzekeraar, wordt dan ook geregeld volgens art. 16 van de wet van 11 juni 1874.

Belgische Staat (Ministerie van Landsverdediging) t./ G.

Appellant heeft tijdig en op regelmatige wijze hoger beroep aangetekend tegen een vonnis van de rechtbank van eerste aanleg te Gent dd. 5 december 1969.

Bij vonnis van de Krijgsraad te Gent dd. 25 mei 1967 werd hij veroordeeld om als militair in actieve dienst, in dienst, op de openbare weg een autovoertuig te hebben bestuurd zonder daartoe de vereiste lichaamsgeschiktheid en de nodige kennis en bedrevenheid te bezitten, en om bij gebrek aan voorzichtigheid of voorzorg onopzettelijk de dood te hebben veroorzaakt van V.

Appellant werd tevens veroordeeld om aan de burgerlijke partijen, de naastbestaanden van het slachtoffer, diverse vergoedingen te betalen.

Tegen het vonnis van de Krijgsraad werd hoger beroep ingesleed, doch alleen op burgerlijk gebied. Uiteindelijk heeft de Staat aan de burgerlijke partijen de toegewezen vergoedingen uitbetaald.

* * *

Het ongeval in kwestie heeft zich voorgedaan op 23 maart 1967 wanneer de appellant, rond twee uur in de morgen, een lichte vrachtwagen met aanhangwagen van het Belgisch Leger bestuurd. Zijn voertuig was er één van een tiental die in kolonne uit Lombardzijde waren vertrokken om zich langs de autosnelweg naar Evere te begeven. Op het grondgebied Drogen is de wagen van de weg afgeraakt en met de aanhangwagen gekanteld met het gevolg dat appellant en zijn begeleider V. uit de stuurhut werden geslingerd en laatstgenoemde gedood werd.

De reden waarom appellant door de Krijgsraad op grond van art. 10, 3 van het verkeersreglement veroordeeld werd was dat hij tot laat in de nacht was uitgegaan en daarbij een groot aantal glazen bier had gedronken. Hij was door zijn overste niet aangeduid geweest als chauffeur van dit voertuig maar hij had deze taak vrijwillig op zich genomen op vraag van V. die wél daartoe aangeduid was maar die zich te vermoeid voelde.

De Krijgsraad heeft voor beide misdrijven één enkele straf uitgesproken en uitdrukkelijk vastgesteld dat de telastelegging sub A het element van gebrek aan voorzichtigheid of voorzorg vormde van de telastelegging sub B ; de staat van ongeschiktheid en het oorzakelijk verband van die toestand met de dood van het slachtoffer staat aldus vast « erga omnes ».

Op grond van die feiten vordert de Belgische Staat terugbetaling van de sommen die hij in de plaats van

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

appellant aan de rechthebbenden heeft uitgekeerd en daarenboven het bedrag van de schade die aan de voertuigen en aan de aanplantingen langs de autosnelweg werd toegebracht.

* * *

Zonder uitdrukkelijk de rechtsgrond van zijn eis uit te drukken houdt geïntimeerde voor dat appellant een buitengewoon ernstige fout beging en dat hij daarom gehouden is de totaliteit van het geleden nadeel terug te betalen.

De rechtsgrond is klaarblijkelijk art. 1382 B.W.. Wanneer appellant de fout beging handelde hij als orgaan van de Belgische Staat, waardoor deze op grond van dit zelfde artikel gehouden was de benadeelden te vergoeden. Aldus werd geïntimeerde, hetzij onrechtstreeks, zelf benadeeld en kon hij naar de principes van het burgerlijk recht diezelfde fout inroepen om zich te zien schadeloos stellen.

Het blijkt nu dat de Belgische Staat dergelijke regresvorderingen niet systematisch instelt, of niet altijd voor de totaliteit van de schade, doch dat de opportuniteit van een dergelijke vordering door de overheid beoordeeld wordt naargelang de tekortkoming vrijwillig of minstens grof is. Dit is een vaststaande administratieve geplogenheid die overigens haar uitdrukking vindt in art. 96 van het K. B. van 2 oktober 1937 op het statuut van de agenten van de Staat (Verslag aan de Koning die dit besluit voorafgaat VIII).

Een goed deel van rechtspraak en rechtsleer oordeelt op ernstige gronden dat een terugvordering gerechtvaardigd is — ook in het belang van de Staat zelf — wanneer het om een ernstige tekortkoming gaat, en dat de verhoudingen tussen de Staat en zijn ambtenaar onderworpen zijn aan een minder streng regime van aansprakelijkheid en beheerst zijn door een praktische beperking van de aquiliaanse aansprakelijkheid (Hugo Van Eecke, R.W. 1953-54, Kol. 1182 en vlg.; Cambier, Responsabilité de la Puissance Publique, blz. 244; Beroep Gent, 25 juni 1954; Pas., 1955, 17).

Met het oog op deze stand van rechtsleer en rechtspraak is het begrijpelijk dat geïntimeerde in zijn optiek er de nadruk op legt dat appellant zich schuldig gemaakt heeft aan een zware fout. Impliciet blijkt hij zich aldus te houden aan de traditioneel gevolgde handelwijze om slechts verhaal uit te oefenen wanneer het om een zwaarwichtige tekortkoming gaat.

* * *

Het onderhavig geval vertoont echter een bijzonder en essentieel aspect. Het gaat hier immers om een verkeersongeval.

De wet van 1 juli 1956 op de verplichte verzekering is onder meer op de Staat toepasselijk. Ook hij mag geen motorvoertuigen in het verkeer brengen wanneer de burgerlijke aansprakelijkheid van de bestuurder niet gedekt is.

Weliswaar laat artikel 14 van deze wet aan de Staat toe zelf die burgerlijke aansprakelijkheid te dekken.

De vraag kan gesteld worden of die dekking soms niet uitsluitend de vergoeding van de derden benadeelden beoogt en niet de verzekering van het orgaan of de aangestelde van het openbaar bestuur. In de gedingen die aanleiding gaven tot de hieronder aangehaalde rechtspraak werd die stelling inderdaad voorgestaan.

Een nader onderzoek van de wet toont de ongegrondheid van deze stelling nochtans duidelijk aan.

In de eerste plaats is er de begripsbepaling van art. 1: «Voor de toepassing van deze wet worden verstaan: (.....)

onder verzekerden: zij wier aansprakelijkheid overeenkomstig de bepalingen van deze wet is gedekt».

Het ligt voor de hand dat het woord verzekerden eerst en vooral in zijn gebruikelijke betekenis gebezigd is namelijk van iemand die zich financieel wil veilig stellen voor een bepaald risico. Het is niet omdat de wet op de verplichte aansprakelijkheidsverzekering vooral tot doel heeft de belangen van de benadeelden te vrijwaren dat de belangen van de verzekerde zelf niet in aanmerking komen. Het feit van een motorvoertuig in het verkeer te brengen, wanneer de verzekering, gesloten tot dekking van de burgerlijke aansprakelijkheid waartoe het aanleiding kan geven, geschorst is tengevolge van het niet-betalen van de premie, valt onder toepassing van de strafbepalingen van art. 18 van de Wet van 1 juli 1956, zelfs wanneer deze schorsing door de verzekeraar aan de derde benadeelde niet kan tegengeworpen worden (Cass., 19.9.1960, R.W. 1961-1962, 380). Uit dit alles volgt dat de verzekering van de eigenaar of van de bestuurder van het voertuig wel degelijk tot de doelstellingen van deze wet behoort. Het volstaat de termen van de art. 1, 3 en 14 met elkaar te vergelijken om te constateren dat de uitdrukking «dekken van de burgerlijke aansprakelijkheid» in laatstgenoemd artikel geen andere betekenis heeft dan overal elders in deze wet, zoals zij ook niet afwijkt van de betekenis die ze heeft in andere takken van verzekering waar het niet om motorvoertuigen gaat.

Het is dan ook terecht dat de rechtspraak geoordeeld heeft dat wanneer de Staat zelf die burgerlijke aansprakelijkheid dekt van de houders en bestuurders van de hem toebehorende motorvoertuigen, deze een soortgelijke waarborg genieten als die welke een verzekering die de Staat zou aangaan hun zou verschaffen, en dat de Staat geen verhaal kan uitoefenen tegen de bestuurder aan wie hij een voertuig heeft toevertrouwd, buiten de gevallen die beperkend in art. 11, lid 2 van de Wet van 1 juli 1956 worden vermeld (Brussel 6.1.1967, Bull. Ass. 1967, 814 met noot; Hof Brussel 6.5.1970, J.T. 1970, 512; Cass. 12.11.1970, R.W. 28.2.1971).

* * *

De gelijkstelling van de Staat met de andere verzekerders brengt mee dat hij eveneens op grond van art. 11 tweede lid van de wet van 1 juli 1956 zich een recht op verhaal zou kunnen voorbehouden tegen de verzekerde. Nu er uiteraard geen sprake kan zijn van een «verzekeringsovereenkomst» tussen de Staat-verzekeraar en zijn orgaan dient men bij analogie de gecombineerde bepalingen van art. 24 en 25 van de model-polis en art. 16 van de Wet van 16 juni 1874 toe te passen. Meer speciaal wat de zware fout betreft is het aannemen van een stilzwijgend voorbehoud de enige mogelijke oplossing in het licht van de beschouwing dat de «zware fout» zo dicht bij de intentionele daad staat dat het dekken ervan niet meer tot de normale plicht van de verzekeraar kan gerekend worden.

* * *

Opdat de huidige vordering als gegrond zou kunnen voorkomen dient geïntimeerde dus te bewijzen dat appellant wanneer hij de ramp veroorzaakte een zware fout zou hebben begaan zoals dit begrip thans in de rechtspraak een vaste vorm gekregen heeft, dit is een fout die zo zwaarwichtig is dat zij met opzet dient gelijkgesteld te worden en die gepleegd werd in het bewustzijn dat het risico daardoor zodanig verzaamd werd dat de verzekeraar die niet of niet onder dezelfde voorwaarden zou hebben willen dekken. Terzake en wegens de speciale aard van de verzekering in kwestie dient het laatste deel van de hierbovenstaande definitie aldus verstaan te worden: dat het risico zodanig verzaamd werd dat een gewone verzekeraar in die fout een aanleiding zou zien om de in de

artikelen 24 en 25 van de modelpolis opgenomen mogelijkheid op regresvordering uit te oefenen.

* * *

In welke mate heeft appellant een dergelijke fout begaan ?

Geïntimeerde verwijt hem niet minder dan drie zware tekortkomingen :

1. hij stuurde zonder toelating ;
2. hij stuurde in staat van dronkenschap ;
3. door vermoeidheid was hij niet in de lichamelijke conditie om een motorvoertuig te besturen.

Het verwijt dat appellant zonder toelating zou gestuurd hebben berust hierop dat in de dienstorder V. aangeduid was als bestuurder. Deze laatste voelde zich echter vermoeid en zou aan appellant voorgesteld hebben in zijn plaats aan het stuur plaats te nemen. Uit het strafonderzoek blijkt dat de officier die over de kolonne het bevel voerde van die plaatsverwisseling op de hoogte was. Luitenant L. heeft inderdaad verklaard : « Normalement V. devait conduire le véhicule et le sergent G. était convoyeur. Ils ne m'ont pas mis au courant de ce changement mais je l'ai constaté et je n'ai rien fait remarquer connaissant le chauffeur V. comme assez gauche. G. a son brevet militaire de conduire ».

Indien G. door aldus te handelen als orgaan van de Staat een fout begaan heeft, dan werd die fout ongedaan gemaakt door de stilzwijgende goedkeuring van een ander orgaan, de bevelvoerende officier. Uit niets blijkt overigens dat appellant uit dien hoofde enige sanctie heeft opgelopen. Van enig onbevoegd sturen was geen sprake nu hij zelfs de marsorder had ondertekend. Bovendien bestaat er tussen die beweerde fout en het ongeluk geen oorzakelijk verband. Dit is slechts kunnen gebeuren door de tussenkomst van een andere fout of door een ander feit waardoor de wagen de weg verliet.

Er werd op appellant tamelijk lang na het ongeval een bloedstaal genomen dat wees op een alcoholgehalte in het bloed van 0,05 per duizend ; de deskundige heeft zich niet aan een tijdscorrectie gewaagd. Overtuigende bewijzen dat appellant in staat van dronkenschap verkeerde op het ogenblik van het ongeval liggen niet voor.

Wat de lichamelijke ongeschiktheid betreft bestaat er gezag van gewijsde. Maar vermits het hier om een toepassing gaat van de art. 418-420 S.W.B. en van art. 1382-1383 B.W. waarbij ook de lichtste fout de strafrechtelijke en burgerrechtelijke aansprakelijkheid kan meebrengen, is het de taak van de burgerlijke rechter, vóór wie de regresvordering wordt gebracht uit te maken of de concrete fout het karakter van zwaarwichtigheid vertoont zoals bedoeld in art. 16 van de Wet van 1874.

In casu is die zwaarwichtigheid niet bewezen. Er bestaan namelijk ernstige vermoedens dat de fout van appellant zozeer onbetwistbaar tot het ongeval heeft bijgedragen toch niet de enige oorzaak van de schade geweest is. De gegevens van het strafdossier leiden tot die overtuiging. Reeds bij zijn eerste ondervraging heeft appellant gesignaleerd dat hij reeds vóór het binnenrijden van Oostende « shimmy » had ondervonden en dat het voertuig moeilijk te besturen was ; dat op het ogenblik dat hij gas gaf om bij de Jeep te komen die aan het hoofd van de kolonne reed, zijn vrachtwagen naar rechts afweek, dat hij wilde bijsturen maar dat het voertuig daarop naar links afweek en kantelde. Hij wist ook te vertellen dat hij wel een honderdtal meter op de berm gereden had maar dat hij niet plots naar de weg wilde terugzwenken en evenmin durfde remmen.

Deze verklaring vindt vooral steun in die van de begeleider van het vertuig dat op dit van appellant volgde, de genaamde M, die eveneens verklaard heeft dat hij reeds van in het begin van de autoweg had opgemerkt dat het voertuig van appellant af en toe lichtjes van zijn baan

afweek ; hij dacht aan een soort « shimmy ». Tijdens zijn verhoor van 6 april 1967 door Kapitein C. zegt deze getuige dat hij van bij het vertrek bemerkte had dat de aanhangwagen slingerde. Ook in een andere verklaring maakt hij gewag van het slingeren van de aanhangwagen (oscillerant).

Van zijn kant heeft appellant tijdens het onderzoek verklaard : « C'est donc à ce moment que le véhicule a fait un écart vers la gauche certainement produit par la remorque ».

Gezien de mogelijkheids van een technisch defect werd de deskundige C. belast met een onderzoek van de lichte vrachtwagen en van de aanhangwagen. Het eigenaardige is dat in dit deskundig onderzoek geen sprake is van de staat van de aanhangwagen en dit uitsluitend betrekking heeft op de vrachtwagen. Aan dit laatste voertuig heeft de deskundige geen gebrek ontdekt maar toch heeft hij tijdens een proefrit vastgesteld dat de stuuroverbrenging zeer direct was, dat een draaibeweging aan het stuur van slechts enkele graden een buitenmatige zwenking (« survire ») teweegbracht, zodat het voertuig de neiging gaat vertonen om de weg te verlaten en gevoelig is aan elke nogal brutale afwijking van het stuur.

Nu ligt het voor de hand dat met een dergelijke eigenaardigheid in de besturing de gedragingen van een aanhangwagen een doorslaggevende invloed kunnen hebben op de baanvastheid van het gehele getrek. Over de aanhangwagen, waarvan het bouwjaar niet wordt vermeld zegt de militaire technicus dat deze vóór het ongeval een waarde had van 2.000 frank en dat hij wegens de beschadigingen en wegens zijn ouderdom onherstelbaar is.

Samengevat betekent dit alles dat het ongeval gebeurd is met een vrachtwagen die stuureigenaardigheden vertoonde en die een oude aanhangwagen trok die van bij het vertrek slingerde ; dat de deskundige geen proeven heeft gedaan met die aanhangwagen terwijl ook niets bekend is over de manier waarop de lading van 500 kgr. in de wagen en 300 kgr. in de aanhangwagen gestouwd was.

Het hoeft geen betoog dat in die omstandigheden het besluit van de deskundige als zouden physiologische factoren moeten aanvaard worden om de evolutie van het ongeval uit te leggen niet overtuigend is, zeker niet in die mate dat die physiologische factoren de enige of de voornaamste oorzaak zijn van de ramp of op een zware fout zouden wijzen.

Uit de overwegingen hierboven volgt dat het niet bewezen is dat appellant de gekwalificeerde zware fout gepleegd heeft waarop de huidige vordering steunt en dat zijn mindere geschiktheid, die tot het ongeval heeft bijgedragen, méér was dan een gewone menselijke tekortkoming waarvoor de « verzekeraar » moet instaan.

Op die gronden,

Het Hof,

Gelet op het artikel 24 van de Wet van 15 juni 1935,
Verklaart het hoger beroep ontvankelijk en gegrond ;
Doet het aangevochten vonnis te niet en opnieuw wijzende ;

Verklaart de eis ongegrond ; dienvolgens wijst hem af.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

ARRONDISSEMENTSRECHTBANK TE BRUGGE

3 december 1971.

Voorzitter : M. H. Scholiers, voorzitter van de Arbeidsrechtbank.

Rechters : MM. E. Floré, voorzitter van de Rechtbank van Koophandel, en R. de Smet, rechter in de Rechtbank van eerste aanleg.

Openbaar ministerie : M. J. Boudolf.

Advocaten : Mrs. R. Devriendt en A. Claes.

Echtscheiding. — Door onderlinge toestemming. — Overeenkomst bedoeld in art. 280 B.W. — Levensonderhoud. — Kinderen. — Vordering tot wijziging. — Bevoegdheid van de vrederechter.

De overeenkomst, die partijen bij echtscheiding door onderlinge toestemming gesloten hebben om hun verplichtingen voortvloeiende uit art. 203 B.W. te regelen bij wijze van bijdrage, is steeds herroepbaar.

Wanneer de vrouw na de echtscheiding enkel en alleen de veroordeling van de man vordert tot betaling van een verhoogd aandeel in de kosten van levensonderhoud en opvoeding van zijn minderjarige, niet ontvoogde en wettige kinderen, die aan de hoede van de vrouw zijn toevertrouwd, valt dit geschil niet onder de in art. 591, 7° Ger. Wb. bepaalde uitsluitingsgevallen en is de vrederechter bevoegd om er kennis van te nemen.

V.S. t./ Q.

Overwegende dat de eis strekt tot de veroordeling van de verweerder in betaling van een onderhoudsgeld van 3.000 fr. per maand, met de kinderbijslagen, ten voordele van de twee wettige kinderen, die na echtscheiding bij onderlinge toestemming, op grond van de tussen partijen afgesloten overeenkomst werden toevertrouwd aan de eiseres;

Overwegende dat de vrederechter, overeenkomstig artikel 640 van het gerechtelijk wetboek, ambtshalve zijn onbevoegdheid ratione materiae opwierp, omdat hij van oordeel was dat de rechtbank van Eerste Aanleg ter zake bevoegd was;

Overwegende dat, volgens de vrederechter de onderhavige vordering geen eis tot uitkering van onderhoud is in de zin van artikel 591 van het gerechtelijk wetboek, doch een betwisting tussen gewezen echtgenoten, strekkende tot wijziging van de voorafgaande overeenkomst, afgesloten ter gelegenheid van hun echtscheiding bij onderlinge toestemming (cfr. vrederecht Antwerpen 2de Kanton 12.5.1970 - RW 31.5.1970 - Kol. 1842);

Overwegende dat de wetgever sinds 1 november 1970 het artikel 591/7° van het gerechtelijk wetboek in zijn huidige vorm in werking heeft gebracht om de twijfel weg te nemen, die in de rechtspraak voordien bestond op het stuk der uitkeringen tot onderhoud (Zie verslag Hermans in de Kamer der Volksvertegenwoordigers van 1.6.67 - blz. 103);

Overwegende dat uit de voorafgaande besprekingen in het Parlement duidelijk de wil van de wetgever blijkt om voortaan alle vorderingen betreffende uitkeringen tot onderhoud in de bevoegdheid van de vrederechter te doen vallen en om op deze algemene bevoegdheid van de vrederechter slechts deze uitzonderingen te dulden, die uitdrukkelijk voorzien werden in onderhavig artikel 591/7° van het gerechtelijk wetboek (cfr. 1. Verslag Van Reepingen 1964 - deel I, blz. 245; 2. Verslag Hermans in de Kamer der Volksvertegenwoordigers op 1.6.1967 - blz. 103; 3. Artikel 596/1° van het gerechtelijk wetboek);

Overwegende dat deze algemene bevoegdheid van de vrederechter speelt ongeacht het bedrag van de vordering;

Overwegende dat de tekst van de wet de bedoelingen van de wetgever op klare en preciese wijze weergeeft en er geen aanleiding bestaat tot enige interpretatie;

Overwegende dat de partijen en de vrederechter ten onrechte een onderscheid maken tussen onderhoudsgelden die al dan niet bij transactionele overeenkomst of bij vonnis werden toegekend;

Dat daar waar de wetgever een dergelijk onderscheid niet heeft gemaakt, er geen reden is om een dergelijke bijkomende voorwaarde te stellen ter oplossing van het rechtsprobleem;

Overwegende dat het anderzijds niet past de begrippen « echtscheiding en scheiding van tafel en bed » in de tekst van het art. 591/7 van het gerechtelijk wetboek verder onder te verdelen in de verschillende mogelijke procedures om tot echtscheiding en scheiding van tafel en bed te komen (cfr. Précis de Droit Judiciaire - Deel II La Compétence van Albert Fettweis - 971 nrs 258 ? 259);

Dat de wetgever als enige voorwaarde heeft gesteld na te gaan of het geschil al dan niet in verband staat met een rechtsvordering tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed, waarover geen einduitspraak is geveld bij een in kracht van gewijsde gegaan vonnis of arrest;

Overwegende dat de echtscheiding ter zake op 26 april 1971 werd overgeschreven in de akten van de burgerlijke stand, overeenkomstig artikel 294 BW.;

Overwegende dat de verweerder ook na echtscheiding bij onderlinge toestemming, gehouden blijft om aan zijn minderjarige, niet-ontvoogde kinderen onderhoud en opvoeding te verschaffen op grond van de artikelen 203 en 303 BWB. (zie De Page-Boek II - blz. 1078 nr. 990);

Overwegende dat de overeenkomst, die de partijen bij echtscheiding door onderlinge toestemming destijds afgesloten hebben om hun verplichtingen spruitende uit het artikel 203 BWB te regelen bij wijze van bijdrage, steeds herroepbaar is in afwijking van de regel gesteld bij artikel 1134 BWB en dit op grond van de wet zelf (cfr. Dekkers - Deel I - blz. 129 nr. 180 in fine; De Page - Boek II - blz. 1097 - nr. 1019 in fine; artikelen 208 tot 211 en 303 BWB);

Overwegende dat een vordering gesteund op het artikel 203 BWB ontegensprekelijk het karakter heeft van een uitkering tot onderhoud zoals de wetgever heeft bedoeld. (cfr. Verslag Van Reepingen - Deel II blz. 144);

Overwegende dat uit de algemene bewoordingen en uit het beschikkend gedeelte van het inleidend verzoekschrift van 28 mei 97 duidelijk blijkt, dat eiseres enkel en alleen de veroordeling van de verweerder vordert in betaling van een verhoogd aandeel in de kosten van levensonderhoud en opvoeding van zijn twee minderjarige, niet ontvoogde en wettige kinderen, die aan de hoede van eiseres werden toevertrouwd;

Dat een dergelijk geschil klaarblijkelijk gaat om een uitkering tot onderhoud gesteund op het artikel 203 BWB en voorzien in het artikel 591/7° van het gerechtelijk wetboek;

Dat waar uit het inleidend verzoekschrift of uit de besluiten genomen door de partijen voor de vrederechter niet blijkt dat, samen met een vordering tot onderhoudsgeld zoals hierboven nader omschreven, de eiseres een persoonlijke vordering stelt, strekkende tot wijziging van de overeenkomst, wettelijk opgelegd aan partijen in het kader van een geding tot echtscheiding bij onderlinge toestemming, er dan ook voor regeling van de bevoegdheid ter zake enkel toepassing dient gemaakt te worden van het artikel 591/7° van het gerechtelijk wetboek;

Overwegende dat kwestig geschil bijgevolg niet in één der uitsluitingsgevallen valt, voorzien in het artikel 591/7 van het gerechtelijk wetboek, zodat de vrederechter wel bevoegd is om het geschil verder af te handelen;

Om deze redenen,

De arrondissementsrechtbank,

wijzende op tegenspraak ;

Gehoord het andersluidend schriftelijk advies van de heer Jozef Boudolf, eerste-substituut procureur des Konings, voorgelezen in openbare terechtzitting van vijf november negentienhonderd eenenzeventig ;

Verwijst het geschil naar de vrederechter van het Eerste Kanton te Brugge voor verdere behandeling.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE BRUSSEL

24ste Kamer. — 13 januari 1972.

Alleenrechtsprekend rechter : Mevr. Anne de Molina.
Openbar Ministerie : M. Gosseye.

Jachtmisdrijf. — Jachtdaad. — Jagende houding

De omstandigheden en de houding van een beklaagde, die tegen de avond in een bosstreek met een geladen karabijn in zijn voertuig langzaam rijdt op een plaats en op een tijdstip dat het wild uit de bossen komt, bewijzen voldoende dat hij zich in jagende houding bevond.

O.M. t. / V.

Beklaagd van te Malderen, kanton Wolvertem, op 11 juli 1971, terwijl de verjaring van de strafvordering wat betreft betichtingen, B, C, D, en E, regelmatig gestuit werd door daden van onderzoek of vervolging en namelijk

— door het proces-verbaal dd. 10 september 1971 van de rijkswachtbrigade Londerzeel opgesteld ingevolge het kantschrift dd. 16 september 1971 van de heer Procureur des Konings te Brussel,

— en door huidige dagvaarding,

A) met overtreding van artikelen 3, 13, 17 en 20 van de wet van 3 januari 1933, gewijzigd door de wet van 4 mei 1936, een karabijn Long Rifle 6 mm. grendelsysteem nr. 5269, jacht- of sportwapen, te hebben gedragen zonder een wettige reden te kunnen doen gelden.

B) met overtreding van artikelen 4 en 26 van de wet van 28 februari 1882, en van artikel 2 van de wet van 30 juni 1967, te eniger tijd en op eniger wijze op andermans grond, in casu op de grond van Van Ingelghem Pierre, die klacht indient, gejaagd te hebben zonder toestemming van de eigenaar of zijn rechthebbenden.

C) met overtreding van artikelen 1 en 6 van de wet van 28 februari 1882, gewijzigd onder meer door de wet van 20 juni 1963 en van artikel 2 van de wet van 30 juni 1967 en van artikel 1/b van het Ministerieel Besluit van 17 juli 1970, buiten de door de Minister van Landbouw bepaalde tijdstippen gejaagd te hebben.

D) met overtreding van artikelen 14 al. 1 en 3 van de wet van 28 februari 1882, en van artikel 2 van de wet van 30 juni 1967, al jagend aangetroffen te zijn geweest, zonder jachtverlof te kunnen overleggen.

E) met overtreding van art. 8 van de wet van 28 februari 1882, netten, strikken, stroppen, lokaas en alle andere tuigen geschikt om konijnen en het in art. 10 van de wet van 28 februari 1882 vermeld wild te vangen, te vernielen, of om hetzij het vernielen van dat wild te vergemakkelijken gebruikt, vervoerd en onder zich gehouden te hebben ter zake een geluidsdemper.

(.....)

— Overwegende dat alle betichtingen bewezen zijn;

Overwegende dat de verjaring van de vervolging rechtsgeeldig gestuit werd door daden van onderzoek of vervolging en namelijk :

— door het proces-verbaal dd. 10 september 1971 van de rijkswachtbrigade Londerzeel opgesteld ingevolge het kantschrift dd. 6 september van de heer Procureur des Konings te Brussel, en

— door huidige dagvaarding;

— Overwegende dat de omstandigheden van de feiten en de houding van de beklaagde, die in de avond in een bosstreek met een geladen karabijn in zijn wagen traagzaam rijdt op een plaats en ogenblik waar het wild uit de bossen komt, voldoende bewijzen dat beklaagde zich in jagende houding bevond, zoals blijkt uit de verklaring van de getuige;

— Overwegende dat de sub A, B, C, D en E bedoelde inbreuken een collectief misdrijf uitmaken bij eenheid van opzet;

(.....)

Veroordeelt de beklaagde uit hoofde van de betichtingen A, B, C, D en E verenigd tot :

— een maand gevangenisstraf en een

— geldboete van 150 frank.

(.....)

NOOT. — 1. Bij gebrek aan een wettelijke bepaling van de begrippen jagen, jachtdaad of jagende houding, zoeken de rechtsleer en de rechtspraak sedert lang naar passende definities. Onder de invloed van de conclusies van advocaat-generaal Mesdach de ter Kiele en ingevolge een strikte interpretatie van het daarop volgende arrest van het Hof van Cassatie van 10 juli 1884 (*Pas.*, 1884, I, 264, en vooral de noot onder Cass., 12 juni 1884, *Pas.*, 1884, I, 234), bleven de rechtsleer (*Pandectes belges*, Tw. Chasse, n° 17,39 en 66; G. Beltjens, *Encyclopédie du droit criminel belge*, I, 1005, n° 49) en de rechtspraak (Cass., 27 juli 1885, *Pas.*, 1885, I, 243; Cass., 17 juli 1899, *Pas.*, 1899, I, 346) bij de mening, dat de feitenrechter souverain oordeelde over deze begrippen.

2. Het arrest van het Hof van Cassatie van 2 juli 1917 (*Pas.*, 1918, I, 51) bracht een kentering in deze opvatting. Wetschending is aanwezig in geval van tegenstrijdigheid tussen de voor bewezen verklaarde feiten en de kwalificatie die hieraan door de feitenrechter wordt gegeven. In een arrest van 9 november 1953 (*Pas.*, 1954, I, 171) gaat het Hof nog verder : « de jachtdaad, in de zin van de jachtwet, bestaat niet enkel in het doden of bemachtigen van wild, maar ook in het opsporen of vervolgen ervan met deze doeleinden ».

Waar de wetgever geen definitie aan de termen geeft, moet de rechter de wet in de gebruikelijke betekenis interpreteren (Cass., 27 juni 1960, *Pas.*, 1960, I, 1220). Dit geldt eveneens voor de begrippen jagen, jachtdaad en jagende houding en alzo behoudt het Hof van Cassatie zich een zeker toetsingsrecht voor (Cass., 30 oktober 1961, *Pas.*, 1962, I, 236; S. Cattier, *Chasse*, n° 92 in R.P.D.B., compl. II; L. Ulrix, *Jacht*, bl. 19, n° 16, maar deze laatste auteur maakt geen gewag van de evolutie van de rechtspraak terzake).

3. In het onderhavige geval werd de beklaagde aangetroffen terwijl hij met zijn voertuig langzaam over een weg langs de boskant reed bij valavond, de geladen buks schietensklaar naast zich. Het is de geschikte plaats en het gunstige tijdstip om het wild dat 's nachts uit de bossen komt te verrassen. Uit deze omstandigheden leidt de rechter af dat de beklaagde zich in jagende houding bevond : wellicht ware het juist geweest te gewagen van opsporen van wild, een handeling die bestaat in het speuren naar de aanwezigheid van wild (Hoge Raad, 15 maart 1926, N.J., 1926, bl. 394; Hoge

Raad, 1 november 1966, N.J. 1967, n° 288).

Het langzaam voortrijden met een geladen buks is niet aangemerkt als jagen in de zin van de jachtwet, als er niet ten laste gelegd wordt dat deze feiten gepleegd worden met het doel wild te bemeesteren, want dit is een wezenlijk bestanddeel van het jachtmisdrijf (Hoge Raad, 29 juni 1925, N.J., 1925, bl. 829; Hoge Raad 21 juni 1926, N.J., 1926, bl. 866; Hoge Raad, 14 juni 1937, N.J., 1937, n° 1075).

4. Bij afwezigheid van een conclusie, diende de feiten-rechter geen nadere omschrijving van de telastelegging te geven en mocht hij zich beperken tot een nieuwe en interessante definitie van jagende houding. Wij laten de andere problemen o.m. de eenheid van opzet voor alle inbreuken, het dragen van een verboden wapen (zie: Brussel, 9 februari 1971, J.T., 1972, 11), de vernietiging van het verboden wapen, buiten beschouwing.

A. Vandeplas.

JEUGDRECHTBANK TE ANTWERPEN

17e Kamer. — 4 oktober 1971.

Rechter: Mevrouw A. de Man.

Openbaar ministerie: M. R. Six.

Advocaten: Mrs. P. Doevenspeck en H. Coveliers.

Wettiging door adoptie. — Adoptant Marokkaan. — Nationale wet staat adoptie niet toe. — Weigering van homologatie.

Een Marokkaan en zijn Belgische echtgenote vragen de homologatie van de wettiging door adoptie van een kind, waarvan de vrouw de wettige moeder is.

Daar de man ingevolge zijn persoonlijk statuut niet kan adopteren, heeft hij dit recht evenmin in België. De theorie van het «overwegend belang» is hier niet dienend. Gezien de onmogelijkheid voor de man te wettigen door adoptie, is de wettiging door adoptie voor de moeder zonder voorwerp.

Mejaate en Steemans.

Gezien het verzoekschrift strekkende tot homologatie van de wettiging door adoptie hierna vermeld; de uitgifte van de akte van wettiging door adoptie, regelmatig naar de vorm, aan onderhavig vonnis aangehecht;

Gezien de inlichtingen ingewonnen door het Openbaar ministerie;

Gezien het voorafgaand schriftelijk ongunstig advies van het Openbaar ministerie, ter zitting van 20 september 1971 uitvoeriger schriftelijk gevestigd;

Gezien de beschikkingen gegeven in raadkamer in datum van 14 juni 1971 waardoor een verschijning in raadkamer gelast werd;

Gezien het proces-verbaal van verhoor in raadkamer in datum van 6 september 1971 van de personen in voornoemde beschikking vermeld;

Overwegende dat de adoptie in België tussen vreemdelingen of tussen Belgen en vreemdelingen toegelaten is, indien ieder der partijen voldoet aan de voorwaarden van zijn persoonlijk statuut;

Overwegende dat eerste adoptant, Mejaate Miloud, de Marokkaanse nationaliteit bezit, wjl geadopteerde Belgische is;

Overwegende dat de nationale wet van adoptant hem niet toelaat te adopteren;

dat de adoptie in Marokko geen enkel juridisch gevolg

heeft en op de afstamming geen enkele invloed uitoefent (art. 83/3 van de Dahir, nr. 1-57);

dat daar waar eerste adoptant ingevolge zijn persoonlijk statuut niet kan adopteren, hij dit recht evenmin kan genieten in België;

dat de theorie van «het overwegend belang» terzake niet dienend is en dat adoptanten in hun nota zich vergissen waar zij aanhalen dat de Jeugdrechtbank van Brussel, in haar vonnis van 2 oktober 1968, deze theorie toepaste ten opzichte van een Marokkaanse adoptant;

Overwegende dat tweede adoptante, Steemans Maria, Belgische is en wettige moeder van de geadopteerde, en dat gezien de onmogelijkheid voor eerste adoptant te wettigen door adoptie, voor haar de wettiging door adoptie zonder voorwerp valt;

Om deze redenen,

De Jeugdrechtbank,

Gelet op de artikelen 2, 30, 34, 35, 36, 37 en 41 van de wet van 15 juni 1935;

Gelet op de artikelen 343 tot 366 en 368 tot 370 B.W.B. (wet van 21 maart 1969);

Verklaart het verzoekschrift ontvankelijk doch ongegrond (enz.).

NOOT. — Tegen bovenstaand vonnis werd hoger beroep ingesteld.

VREDEGERECHT TE DEURNE

14 juni 1971.

Rechter: M. W. de Messemaeker.

Advocaten: Mrs. R. Victor en W. van Rompuy.

Echtscheiding. — Door onderlinge toestemming. — Overeenkomst bedoeld in art. 280 B.W. — Levensonderhoud van het kind. — Wijziging. — Gewichtige reden. — Voortzetting van de studie van het kind.

Man en vrouw, gescheiden door onderlinge toestemming, hadden in de overeenkomst bedoeld bij art. 280 B.W., onder meer vastgelegd dat de man een onderhoudsgeld voor het kind zou betalen tot het de leeftijd van 18 jaar zou bereiken.

De in art. 280 B.W. bedoelde overeenkomst, principieel onherroepbaar krachtens art. 1134 B.W., is slechts voor wijziging vatbaar in zover ze de kinderen betreft en in zover hun manifest belang een wijziging noodzakelijk maakt.

Het voortzetten van de studie van het kind, iets wat partijen bij het sluiten van de overeenkomst toen het kind 9 jaar was, niet konden voorzien, mag als een gewichtige reden voor het wijzigen van de overeenkomst betreffende het onderhoudsgeld beschouwd worden.

V. t./ V.R.

Overwegende dat de eis strekt tot het veroordelen van verweerder om aan eiseres een onderhoudsgeld te betalen van 2.500,-fr. per maand ten voordele van het minderjarige kind van partijen;

Overwegende dat het huwelijk van partijen in 1962 werd ontbonden door echtscheiding bij wederzijdse toestemming; dat, blijkens de akte verleden voor notaris J. Beuckelaers te Berchem, omvattende de schriftelijke overeenkomst tussen partijen overeenkomstig de beschikkingen

van art. 280 B.W. (thans art. 1288 G.W.) o.m. het volgende werd bepaald :

— De hoede van het kind zal, zowel tijdens de procedure van echtscheiding als na de uitspraak ervan en de overschrijving toevertrouwd worden aan huidige eiseres ;

— huidige verweerder zal aan zijn echtgenote geen onderhoudsgelden verschuldigd zijn, zomin gedurende het geding tot echtscheiding als na de uitspraak ervan ;

— evenwel zal huidige verweerder een maandelijks bedrag betalen van 1.000 fr. voor onderhoud van het kind ; dit onderhoudsgeld zal slechts verschuldigd zijn zolang het kind ten laste is en geen eigen broodwinning heeft ; het zal in ieder geval ophouden vanaf het ogenblik dat het kind de ouderdom van 18 jaar zal hebben bereikt, ofwel vroeger indien het voor die leeftijd in het huwelijk zou treden ;

Overwegende dat het niet betwist wordt dat verweerder deze verplichting steeds is nagekomen ; dat het kind echter sedert 16 december 1970 de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt, en dat derhalve verweerder, overeenkomstig de clausules der hoger omschreven overeenkomst, de verdere betalingen heeft stopgezet ;

Overwegende dat de huidige eis dan ook strekt tot wijziging der vrij tussen partijen afgesloten overeenkomst betrekkelijk de procedure tot echtscheiding bij wederzijdse toestemming ;

Overwegende dat verweerder ten onrechte de onontvankelijkheid van deze eis opwerpt ; dat, immers, rechtsleer en rechtspraak hebben aanvaard dat dergelijke overeenkomst, principieel onherroepbaar als zijnde onderworpen aan de beschikkingen van art 1134 B.W., slechts vatbaar is voor wijziging, in zover het de clausules betreft betrekking hebbende op de kinderen, gesproken uit het huwelijk van partijen, en zulks in zover hun manifest belang een wijziging noodzaakt van hetgeen te hunnen opzichte werd overeengekomen ;

Overwegende dat enkel zeer gewichtige motieven, opgetreden na het afsluiten der overeenkomst, in kwestie, en betrekking hebbende op de fysieke en morele belangen van het kind, van aard zijn om de wijziging der overeenkomst te wettigen (zie : vonnis Burgerl. Rechtb. Brussel d.d. 30/6/70, J. Trib. nr. 4725 bl. 9 ; vonnis Vred. Lier d.d. 17/12/70 Tijdschr. Vrederechters, maart 71 bl. 103 ; zie ook : Ons vonnis d.d. 24/5/71 inzake Dworak t. / Coymans) ;

Overwegende dat, ter zake eiseres doet gelden dat het kind nog studeert en nog twee jaar cursussen moet lopen ; dat zulks niet door verweerder wordt betwist ;

Overwegende dat het alleszins in het belang is van het kind, dat het zijn studies zou kunnen verder zetten en voleinden ; dat, bij het aangaan in 1962 der overeenkomst, waarvan thans de wijziging wordt nagestreefd, het kind slechts negen jaar oud was, en het alsdan niet kon worden voorzien dat zij beschikte over de nodige intellectuele gaven om hogere studies te volgen ; dat dit feit dan ook dient aanvaard als een gewichtige reden die van aard is de conventie, tussen partijen aangegaan, te wijzigen ; dat er derhalve redenen voorhanden zijn om aan eiseres een onderhoudsgeld toe te kennen voor het aan hare hoede toegekende kind van partijen ;

Overwegende dat wat betreft de hoegrootheid van het gevorderde onderhoudsgeld, verweerder een attest voorlegt, waaruit blijkt dat hij een brutoloon van 2.280,- fr. per week verdient zijnde circa 9.200,- fr. bruto per maand ; dat verweerder verder aanvoert dat eiseres als arbeidster een gelijkaardig loon geniet ;

Overwegende dat geen der partijen Ons verdere appreciatielementen voorleggen betreffende hun wederzijdse lasten en inkomsten ; dat het Ons dan ook als billijk voorkomt het onderhoudsgeld te bepalen op het bedrag dat verweerder betaalde, zijnde 1.000 fr. per maand ; dat dit onderhoudsgeld echter slechts dient opgelegd voor de

tijd gedurende dewelke het kind zijn studies zal voortzetten ;

Om deze redenen,

Wij, Vrederechter, recht doende bij tegenspraak in eerste aanleg ;

Verklaren de eis ontvankelijk en gegrond in de hierna volgende mate ; veroordelen verweerder om aan eiseres te betalen een onderhoudsgeld van 1.000 fr. per maand ten voordele van het kind Christiane, geboren uit de echt van partijen op 16 december 1952, betaalbaar in handen van eiseres op voorhand en zulks vanaf 1 februari 1971 ; zeggen voor recht dat dit onderhoudsgeld slechts zal verschuldigd zijn zolang het kind Christiane haar studies niet voltooid heeft ;

Wijzen het overige van de eis af als ongegrond ;
Compenseren de kosten.

NOOT. — Verg. het in dit nummer gepubliceerde vonnis van de Arrondissementsrechtbank te Brugge van 3 december 1971.

VREDEGERCHT TE KAPELLEN

27 oktober 1971.

Rechter : M. J. De Schrijver.
Advocaat : Mr. Masson.

Aannemer. — Wetenschappelijk en Technisch Centrum voor het Bouwbedrijf. — Verplicht aangesloten. — Bijdrage. — Forfaitaire aanslag. — Bewijslast.

Krachtens het wetsbesluit van 30 januari 1947 en het K.B. van 23 september 1959 kunnen de jaarlijkse bijdragen van de verplicht aangesloten van het Wetenschappelijk en Technisch Centrum voor het Bouwbedrijf ten hoogste 1 % van het gezamenlijk bedrag van de in de loop van het dienstjaar uitgevoerde werken belopen.

Geen van beide teksten bepaalt hoe dit bedrag moet vastgesteld worden. Bij gebreke aan aangifte van een aangeslotene is het Centrum niet gerechtigd een forfaitaire aanslag te vestigen; het dient de juistheid van zijn aanslag te bewijzen.

Wetenschappelijke en Technische Centrum
voor het Bouwbedrijf t. / P.V.B.A. Jos. Quick.

Aangezien de eis strekt tot veroordeling van verweester om aan aanlegger te betalen 12.878 frs. zijnde de bijdrage voor het dienstjaar 1970, door aanlegger, bij gebrek aan aangifte door verweester, forfaitair geraamd over lonen die hij veronderstelt door verweester in het jaar 1969 uitbetaald te zijn geweest ; verweester te horen veroordelen tot de vergoedende intresten vanaf 9 februari 1971, de gerechtelijke intresten en de kosten van het geding.

Aangezien de wetenschappelijke centra over bepaalde vakken van de nijverheid teruggrijpen naar de besluitwet van 30 januari 1947, welke voor afzonderlijke centra voorziet dat zij door koninklijke besluiten kunnen worden geschapen ; dat aldus het K.B. van 23 september 1959 aanlegger heeft geschapen.

Aangezien, wat aangaat de financieringen van de centra art. 10 van de besluitwet van 30 januari 1947, onder al. 2°) voorziet dat een jaarlijkse bijdrage van de verplicht aangesloten kan worden geëist ; dat deze bijdrage niet hoger kan zijn dan 1 % van de jaarlijkse opbrengst van de

verkoop van het totaal van produktie van ieder verplicht aangeslotene; dat dit art. 10 al. 2 verder bepaalt dat het K.B. dat de afzonderlijke centra opricht, een referentiejaar kan vastleggen, een maximum bijdrage of een minimum bijdrage bepalen en, in het algemeen, alle nuttige maatregelen op dat gebied mag treffen.

Aangezien het K.B. van 23 september 1959 wat aangaat de bijdrage enkel voorziet dat de jaarlijkse bijdrage hoogstens 1 % van het gezamenlijk bedrag der in de loop van het dienstjaar uitgevoerde werken kan bedragen.

Aangezien noch de besluitwet van 30 januari 1947 noch het K.B. van 23 september 1959 bepaalt hoe het totaal van de produktie van een aangeslotene of de in de loop van het dienstjaar uitgevoerde werken zullen vastgelegd worden; dat nochtans en ingevolge art. 10 § 2 in fine van de besluitwet van 30 januari 1947 (alle nuttige maatregelen treffen) het mogelijk was zulks te bepalen bij het K.B. van 23 september 1959.

Aangezien aanlegger zich gerechtigd acht ingevolge hetgeen hij noemt het plichtig verzuim van verweerster aangifte te doen, een forfaitaire aanslag te bepalen op een door hem uit de lucht gegrepen zakencijfer van verweerster.

Aangezien, en uitgezonderd wanneer de wetgever bepaald dwingende normen hiertoe uitvaardigt, zoals b.v. in de belastingen of in sociaal recht, niemand verplicht is aangifte te doen van hetgeen hij niet wil; dat het nog steeds het adagium «actori incumbit probatio» is dat de betrekkingen tussen partijen beheerst; dat aanlegger dus niet alleen het principe te bewijzen heeft dat verweerster aangesloten is doch bovendien de juistheid van zijn aanslag moet bewijzen; dat hij hiertoe niet de minste uitleg verschaft.

Aangezien aanlegger weliswaar verwijst naar en paar vonnissen, die bij gebreke aan aangifte van de aangeslotenen aan deze laatsten de bewijslast opleggen dat de ambtshalve vastgelegde bijdrage hoger is dan hetgeen voorzien in art. 4 van het K.B. van 23 september 1959; dat de rechtspraak geen wet kan vormen en hoogstens als aanwijzing kan gelden; dat dergelijke omwerking van de bewijslast niet kan goedgekeurd worden en dat, bij gebreke aan verrechtvaardiging van zijn aanslag, aanlegger van zijn vordering moet worden afgewezen.

Om deze redenen :

verlenen verstek tegen verweerster, en ten profijte recht doende in eerste aanleg : wijzen aanlegger als ongegrond af van zijn eis en zeggen dat de kosten van het geding te zijnen laste zullen blijven.

WETGEVING

Wetvoorstel tot wijziging van de artikelen 288 en 296 van het Burgerlijk Wetboek betreffende de termijn om te hertrouwen na een echtscheiding.

Toelichting.

In de artikelen 228 en 296 van het Burgerlijk Wetboek wordt de termijn bepaald welke dient te verlopen vooraleer de echtgenote kan hertrouwen.

De uit de echt gescheiden vrouw kan geen nieuw huwelijk aangaan dan na verloop van een termijn van 300 dagen na de «ontbinding van het huwelijk», dit wil zeggen 300 dagen na de overschrijving van de echtscheiding in de registers van de burgerlijke stand (art. 228, eerste lid).

Dat is een algemene regel die geldt voor elke vrouw wier huwelijk ontbonden werd, hetzij door het overlijden van de echtgenoot (art. 227, 1°), hetzij door echtscheiding (art. 227, 2°).

1) Wanneer de echtscheiding tegen de vrouw wordt uitgesproken op grond van overspel, kan zij slechts met haar medeplichtige een nieuw huwelijk aangaan na verloop van de termijn van drie jaren, behalve wanneer zij om een gewichtige reden bij de rechtbank een verkorting van die termijn aanvraagt (art. 298) en ook verkrijgt.

2) Wanneer de vrouw niet schuldig is aan overspel of de echtscheiding verkrijgt ten nadele van de echtgenoot, kan zij bij de rechtbank een verzoek indienen tot verkorting of vrijstelling van de termijn van 300 dagen om te hertrouwen en er de inwilliging van verkrijgen (art. 296) indien zij de bij artikel 228 van het Burgerlijk Wetboek bepaalde voorwaarden vervult.

Krachtens artikel 228 van het Burgerlijk Wetboek komen als redenen voor de verkorting of de vrijstelling van de termijn van 300 dagen in aanmerking : de voortdurende natuurlijke onmogelijkheid gemeenschap te hebben (art. 228, derde lid) of de met de natuurlijke onmogelijkheid gelijkgestelde morele onmogelijkheid (art. 228, vierde lid) ten gevolge van een lopend echtscheidingsgeding waarbij de vrouw door de rechter werd gemachtigd om afzonderlijk verblijf te houden.

Welnu, wanneer de vrouw afzonderlijk verblijf houdt, is dat niet steeds ingevolge een door de rechter verleende machtiging. Een letterlijke toepassing van de tekst van artikel 228 zou dus meebrengen dat de over het algemeen onschuldige of door onderlinge toestemming uit de echt gescheiden vrouw geen vermindering of afschaffing van de termijn om te hertrouwen kan aanvragen volgens criteria die voor haar een gunstig uitgangspunt zijn.

Er valt immers voor te vrezen dat een restrictieve rechtspraak ingang zou vinden die strijdig is met de teksten die nu precies op dergelijke toestanden betrekking hebben en waarin sedert de wet van 10 februari 1958 de wil van de wetgever besloten ligt.

Krachtens het vroegere artikel 313 van het Burgerlijk Wetboek betreffende de ontkenning van vaderschap was deze ontkenning mogelijk na de beslissing waarbij de vrouw tot het houden van een afzonderlijk verblijf wordt gemachtigd.

Thans, sedert de wet van 10 februari 1958, is die ontkenning mogelijk na het bij artikel 239 van het Burgerlijk Wetboek bepaalde proces-verbaal of na de op grond van artikel 281 afgelegde verklaring.

Anderzijds heeft de wetgever toegestaan dat de termijn van 3 jaren wordt verkort voor de vrouw die aan overspel schuldig is.

Het lijkt dan ook maar billijk dat elke echtgenote, a fortiori de onschuldige, over dezelfde mogelijkheden kan beschikken en met name in rechte «gewichtige redenen» kan inroepen.

Wetsvoorstel.

Artikel 1.

Het vierde lid van artikel 228 van het Burgerlijk Wetboek wordt vervangen door wat volgt :

«Met natuurlijke onmogelijkheid wordt gelijkgesteld de morele onmogelijkheid om gemeenschap te hebben ten gevolge van het feit dat de vrouw, in de loop van het echtscheidingsgeding dat tot de ontbinding van het huwelijk heeft geleid, of in de loop van een geding tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed dat bij het overlijden van de man nog hangende was, door de rechter werd gemachtigd om afzonderlijk verblijf te houden indien het bij artikel 239 van het Burgerlijk Wetboek bepaalde proces-verbaal is opgemaakt of de bij artikel 281 van het Burgerlijk Wetboek bepaalde verklaring is afgelegd. In dit laatste geval echter wordt het verzoek niet toegestaan, indien is komen vast te staan dat de echtgenoten feitelijk herenigd zijn geweest.»

Artikel 2.

Artikel 296 van het Burgerlijk Wetboek wordt vervangen door wat volgt :

« Ingeval van echtscheiding op grond van bepaalde feiten, door onderlinge toestemming of door omzetting kan de rechter, indien hij de voorwaarden, gesteld in het derde en het vierde lid van artikel 228, vervuld acht of wanneer er gewichtige redenen voor zijn, op een daartoe strekkend verzoek van de vrouw, in het vonnis of het arrest waarbij echtscheiding wordt toegestaan, de termijn van driehonderd dagen die haar door dit artikel voor een huwelijk wordt opgelegd, verkorten of daarvan vrijstelling verlenen.

Ingeval de echtscheiding is toegestaan zonder dat bij de rechter een verzoek tot verkorting van de termijn om te hertrouwen werd ingediend, blijft alleen de rechtbank van eerste aanleg die over de eis tot echtscheiding uitspraak heeft gedaan, bevoegd om uitspraak te doen over het verzoek van de vrouw op grond van het derde of het vierde lid van artikel 228 of om gewichtige redenen.

Indien evenwel de echtscheiding in het buitenland is toegestaan, is de rechtbank van de woonplaats van de vrouw bevoegd. »

26 januari 1972.

A. Baudson,
M. Duerinck,
M. Deets,
E. E. Jeunehomme.

NOTARIAAT**Conferentie van de notarissen van het Arrondissement Antwerpen.****Voordracht van Prof. A. Pitlo.**

De Conferentie van de Notarissen van het Arrondissement Antwerpen onder het Voorzitterschap van notaris van Oosterwijck, nodigde als gastspreker van haar jaarlijkse academische zitting de Amsterdamse Professor Pitlo uit.

De Voorzitter van de Tuchtkamer, Mr. Michielsens mocht onder het talrijk en uitgelezen gehoor begroeten : Monseigneur Daem, bisschop van Antwerpen, de heren Van den Bossche, Voorzitter van de rechtbank van Koophandel, Van den Berge, kamervoorzitter van het Arbeidshof, Picavet, provinciaal griffier, arbeidsauditeur De Keersmaeker, notaris De Valkeneer, Voorzitter van de Koninklijke Federatie van de Notarissen van België, Stafhouder Boonen, Mr. Lauwers, Voorzitter van de Vlaamse Conferentie van de Balie, verschillende heren Vrederechters, vertegenwoordigers van het Ministerie van Financiën en uit de financiële- en zakenwereld. Waren verontschuldigd, de heer Gouverneur Kinsbergen, de heer Van Alsenoy, Voorzitter van de Arrondissementsrechtbank, de heer Wildiers, Voorzitter der rechtbank van Eerste Aanleg en de heer Burgemeester Craeybeckx.

Professor Pitlo die zich « Het Recht in de Kunst, de Kunst in het Recht » als thema had opgelegd, gaf blijk van een zeer uitgebreide en verrijnde eruditie. De hem toegemeten tijd was te kort om een diepgaand betoog te stofferen.

In zijn betoog zette hij uiteen hoe nauw het volk in de « germaanse landen » betrokken was, zowel bij de vorming als bij de uitvoering van het recht in tegenstelling met de « latijnse landen » waar het Romeinse recht van buiten en bovenaf aan het volk werd opgelegd. Vandaar dat de volkskunst zich zeer weinig heeft kunnen manifesteren in die landen, terwijl deze uiting wel terug te vinden is in de « gemeense landen » waar toppunten ontstaan zijn in de 7de eeuw, o.m. in Duitsland en Oostenrijk, vooral op

literair gebied en ook, doch in mindere mate, op het picturaal gebied.

Spreker weide nog uit over de grote weerslag van het invoeren van het Romeinse recht op de « Germaanse » bevolking ; het aldaar levend recht en de volkse cultuur, die welig tierden, (getuigen daarvan de leren in de 8ste eeuw) boetten vanaf Karel de Grote, die zich geroepen voelde het Romeinse imperium voort te zetten, stelselmatig van belang in.

Spreker opende door zijn persoonlijke belichting van die gegevens vele nieuwe gezichtspunten, die elk op hun beurt een voordracht waard zijn.

De voordracht werd gevolgd door een receptie aangeboden door de Tuchtkamer.

MEDEDELINGEN**Belgische Liga voor de verdediging van de rechten van de mens.**

De Antwerpse afdeling van de Belgische Liga voor de Verdediging van de Rechten van de Mens zond aan haar leden de hieronderstaande omzendbrief.

De Belgische Liga voor de verdediging van de rechten van de Mens heeft het genoegen U hierbij uit te nodigen tot het bijwonen van haar eerste activiteit te Antwerpen.

In het kader van de Week van de Immigrant organiseert ze op 1 maart a.s. een bijeenkomst, waarop Mark De Kock, advocaat bij het Hof van Beroep te Brussel, een uiteenzetting zal houden over « De toekomst van de Immigrant in België »

De Heer H. Albers, rechter bij de rechtbank van Antwerpen, zal een kort overzicht geven van de recente activiteiten van de Liga.

Deze avond gaat door in het Centrum Elcker IK, Consciencestraat, 46 te Antwerpen op 1 maart om 20.30 u.

In afwachting U daar te ontmoeten, tekenen wij, met de meeste hoogachting,

d. Albers,
namens de Antwerpse afdeling
van de Liga.

**UNIVERSITE INTERNATIONALE DE SCIENCES
COMPAREES LUXEMBOURG**

Het Luxemburgs post-universitair centrum richt van 17 juli tot 4 augustus 1972 een cyclus leergangen in betreffende « Federalism en Integratie van de Juridische Stelsels », — « De Rol van de Hoogste Gerechtshoven ».

Wij delen U hieronder het programma mede van deze cyclus, die onder de leiding staat van :

MM. Edward Mc Whinney, Professor aan de Rechtsfaculteit en Directeur der studies van Internationaal Recht en Vergelijkend Recht aan de Universiteit van Indiana te Indianapolis en Pierre Pescatore, Rechter in het Hof van Justitie der Europese Gemeenschappen, Professor aan de Universiteit te Luik met als bijgevoegd directeur M. Raymond Baeyens, Juridisch Raadgever van de Commissie der Europese Gemeenschappen.

Week van 17 juli 1971 tot 21 juli 1972 :

Inleidende voordracht : MM. Mc Whinney en Pescatore.

MM. Carl Friedrich, Professor aan de Universiteit van Harvard te Cambridge, Massachusetts ;

R.H. Graveson, Deken der Rechtsfaculteit van King's College te Londen ;

Ernst Wolff, Professor aan de Rechtsfaculteit der Universiteit te Basel ;

Een docent uit een socialistisch land.

Week van 24 juli 1972 tot 28 juli 1972 :

MM. Robert Kovar, Professor aan de faculteiten der rechten en der Economische Wetenschappen aan de Universiteiten te Straatsburg en te Nancy ;

Sture Petren, Rechter in het Internationaal Gerechtshof te 's Gravenhage ;

Aldo M. Sandulli, Gewezen Rechter in het Constitutioneel Hof der Italiaanse Republiek, Professor aan de Rechtsfaculteit der Universiteit te Rome ;

Een docent uit de Federalistische Joegoslavische Republiek.

Week van 31 juli 1972 tot 4 augustus 1972 :

MM. T. Koopmans, Professor aan de Rechtsfaculteit der Universiteit te Leiden ;

Manfred Lachs, Rechter in het Internationaal Gerechtshof te 's Gravenhage ;

G. Leibholz, Gewezen Rechter in het Constitutioneel Hof der Duitse Bondsrepubliek te Karlsruhe ;

Jan De Meyer, Deken der Rechtsfaculteit van de Katholieke Universiteit te Leuven.

Verschillende inlichtingen.

Toelating : Het onderwijs is post-universitair. De vragen tot toelating met als bijlage de foto-kopij van het einddiploma der universitaire rechtsstudies dienen toegezonden te worden, binnen de kortst mogelijke tijd en in elk geval vóór 31 mei 1972, aan de Université Internationale de Sciences Comparées, 13, rue du Rost, Luxembourg (Grand-Duché de Luxembourg) (tel. 414.61 en 414.62).

Het onderwijs geschiedt in de franse en in de engelse taal. Het is onontbeerlijk dat de deelnemers de kennis van deze talen zouden bezitten.

Studiebeurzen : De Universiteit stelt een aantal studiebeurzen ter beschikking van de deelnemers. Wanneer een studiebeurs wordt aangevraagd dient bij de aanvraag tot toelating een aanbeveling gevoegd van een academische overheid of een hiërarchische overste wanneer de kandidaat reeds beroepsactiviteiten uitoefent.

Verblijf : Het secretariaat zorgt voor het verblijf van de deelnemers, in private huizen. De vragen tot inlichting dienen toegezonden te worden aan het Secretariaat van de Université Internationale de Sciences Comparées, 13, rue du Rost, Luxembourg (tel. 414.61 en 414.62).

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift voor Aannemingsrecht, jaargang 1972 - nr. 1

Rechtspraak. — J. Borret, De formaliteit van de handtekening in artikel 14, 2e lid, van het koninklijk besluit van 14 oktober 1964. — Y. Hannequart, Aansprakelijkheidsrisico's bij de verzekering in België en in Nederland. — Boekbespreking.

Tijdschrift van de Vrederechters, jaargang 1971 - nr. 12.

Inhoudstafel.

Bulletin van de Europese Gemeenschappen, jaargang 1972 - nr. 1.

De heren Hallstein en Rey, Europa tussen de economische en de politieke Unie. — Eerste deel : documenten, feiten en studies. — Tweede deel : Gemeenschapsactiviteiten in november 1971. — Derde deel : Mededelingen, bronnen en referenties.

Nederlands Juristenblad, jaargang 1972 - nr. 9.

Prof. mr. A.V.M. Struycken cs., Voorontwerp van wet inzake abortus provocatus. — Mr. G.E. Langemeijer, Het voorstel Struycken cs. — Prof. mr. J.M. van Bemmelen, Psychiatrisch Juridisch Gezelschap.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie, jaargang 1972 - nr. 5162.

Mr. J.J. Canter Cremers, Is de bedrijfsvereniging een vereniging — Prof. mr. P. Sanders, Overzicht der Nederlandse Rechtspraak : Internationaal Privaatrecht (Arbitrage). — Ingezonden : Mr. F. Stegeman, Wetgeving. — Dr. mr. W. Schenk, De voorlopige voorzieningen in de echtscheidingsprocedure. — Tijdschriften. — Rechtsvragenrubriek. — Berichten en mededelingen.

Ars Aequi, jaargang 1972 - nr. 2.

Pauline van Dongen, China, Rusland en het ongelijke verdrag. — J.J.M. Bless, Gt. J. Corstens, Huurbescherming, huurdersbescherming ? — Mr. J.N. Alblas, Mr. Jonas Daniël Meijer (1780-1834). — E. André de la Porte, A.M.M. Orie, H. de Ruijter, Strafrecht te-recht ? — Rechtspraak. — Verslagen. — Boekaankondigingen. — Tijdschriften. — Wetgeving. — Jurisprudentie. — Ad valvas.

Journal des Tribunaux, jaargang 1972 - nr. 4775.

Cyr. Cambier, Deux aspects de la révision de la Constitution : la décentralisation et la redistribution des pouvoirs (à suivre). — Jurisprudence. — Chronique judiciaire.

Recueil Sirey Dalloz, jaargang 1972 - nr. 7.

Thierry Cathala, L'interprétation uniforme des conventions conclues entre Etats-membres de la C.E.E. en matière de droit privé. — Jurisprudence. — Législation.

Revue Française de science politique, jaargang 1972. — nr. 6.

Roland Cayrol, Jean-Luc Parodi, Colette Tsmal, L'image de la fonction parlementaire chez les députés français. — Pierre Hassner, On ne badine pas avec la force. — Alain Rouquié, Révolutions militaires et indépendance nationale en Amérique latine, 1968-1971 (suite). — Leslie F. Manigat, L'ère du gel des conflits entre Etats d'Amérique latine. Pierre Gilhodes, Le conflit entre la Colombie et le Venezuela : quelques arpents d'eau salée ? — Alain Rouquié, Honduras — El Salvador, La guerre de cent heures : un cas de « désintégration » régionale. — Roland Cayrol, A propos de télévision et politique. Notes bibliographique. — Informations bibliographiques. — Ouvrages reçus. — Résumé des articles.

Archiv des Öffentlichen Rechts, jaargang 1971 - nr. 4.

Dr. Rudolf Steinberg, Pluralismus und öffentliches Interesse als Problem der amerikanischen und deutschen Verbandslehre. — Dr. Horst Wuttke, Wahlprüfungsentscheidungen als Angriffsgegenstand einer Verfassungsbeschwerde. — Prof. Dr. Karl August Nettermann, Die Rechtsweggarantie des Art. 19 Abs. 4 GG in der Rechtsprechung des Bundesverfassungsgerichts. — Glückwünsche. — Literatur. — Besprechungen. — Inhaltsverzeichnis. — Anzeigen.

Politische Vierteljahresschrift, jaargang 1971 - nr. december.

Volker Rittberger, Über sozialwissenschaftliche Theorien der Revolution. Kritik und Versuch eines Neuansatzes. — Prof. Dr. Martin Jänicke, Zum Konzept der politischen Systemkrise. — Knuth Dohse, Das politische System in der Krise. Modell einer revolutionären Situation. — Dr. Peter Römer, Die Reine Rechtslehre Hans Kelsens als Ideologie und Ideologiekritik. — Prof. Dr. Hans Mommsen und Prof. Dr. Gotthard Jasper, Engagierte Wissenschaft. Zum Gedenken an Waldemar Besson. — Literatur. — Würdigung.